

iki kardeşin hayatı

CANAN ve ZEHRA

Ahmet Kulaksız

bütün insanları dostun bil,
kardeşin bil kızım
sevincin ürünüdür insan,
nefretin değil kızım
zulmün önünde dimdik tut onurunu
sevginin önünde eğil kızım

ATAOL BEHRAMOĞLU

TAVIR
YAYINLARI

iki kardeşin hayatı
CANAN ve ZEHRA

Ahmet Kulaksız

TAVIR
YAYINLARI

Anılar, belgeler, fotoğraflar

CANAN
ve
ZEHRA

Ahmet KULAKSIZ

TAVIR
YAYINLARI

Birinci Basım Tarihi : KASIM 2001

Baskı :

TAVIR YAYINLARI

Kuloğlu Mah. Turnacıbaşı Cad.

Ağa K lhani Sok.No:13/8

Beyoğlu / İSTANBUL

Feda kuşağının kahramanlarına...

Yayınevinin Önsözü

Elinizde tuttuğunuz bu kitap ülkemizin yaşadığı insanlık sınavında yaşanan bir kesiti anlatıyor. Bu büyük insanlık sınavının sadece bir sayfasını sizlere aktaran bu kitap aynı zamanda önemli bir tarihsel belge niteliği taşıyor.

Bu kitap sizlerle buluştuğunda yaklaşık bir yılını dolduracak olan Ölüm Orucu Direnişinde şehit düşenlerin sayısı çoğalacak. Ama tarih yaşanan her anı sayfalarına bilgece bir edayla kaydetmeye devam edecek....

Faşizme karşı ülkemiz hapishanelerinde başlayıp dışarıya da dalga dalga yayılan bu tarihsel direnişi anlatmaya elbetteki ne bir romanın sayfaları yer, ne de bir filmin kareleri.

Bu büyük tarihsel direniş aynı zamanda insanlığın sınavdan geçtiği, bu sınavı veremeyenlerin ise elendiği ülkemiz devrimci mücadele tarihinde insanın insanlık onuru için yapılan en büyük direniştir.

Bu direnişte herkese bir bedel düştü. Kimisi bu bedeli canıyla ödedi kimisi özgürlüğünü kaybetti. Kimisi ise, belki de acıların en büyüğü olan evlat acısını yaşadı. Bu acıyı yaşayanlardan biri de Ahmet Kulaksız' dı. Ama bu büyük acıyı yaşarken de dimdik ayakta durabilen evlatlarının inançlarına gösterdiği büyük saygıyla baba olmak ne demek bunu herkese bir kez daha düşündürten ve öğreten bir insan olarak kazındı hafızalarımıza.

Ahmet Kulaksız bir babaydı. Tek varlığı gence-

cik kızlarıydı. Onları bu direniş içinde kaybetti. Davalarına ve inançlarına duyduğu saygıyla mücadelelerinde sonuna kadar yanlarında oldu. Evlatları korkusuzca ölüme giderken hep yanıbaşlarında oldu, ellerini tuttu. O eli son nefeslerine kadar bırakmadı. Büyük bir metanetle evlatlarının tabutuna omuz verdi. Üzerine düşen ne varsa hepsini eksiksiz yerine getirdi. Direnişe kendi çocuklarıyla birlikte devam eden diğer direnişçileri kendi evlatlarından ayırmadı. Her birini kendi evlatları kadar sevdi ve şehit düştüklerinde bu kez yine bir baba, bir yoldaş olarak onlara olan vefa borcunu yerine getirdi, son görevini yaptı.

Direniş boyunca iki kızının da ölüm orucunda olması nedeniyle, kendisine sıklıkla uzatılan mikrofonlara hiç bir zaman medyanın istediği cevapları vermedi. O uzatılan mikrofonlara F Tiplerini anlattı. Zulmü anlattı. Kızlarının neden ölüm orucunda olduğunu ve ne istediklerini anlattı. Kızlarının ve hapishanelerde ölüm pahasına direnen, ölen ama teslim olmayan tutsakların sesi soluğu oldu.

Ahmet Kulaksız bu kitabı yazarken hala insanlar ölmeye devam ediyor, bu büyük direniş sürüyordu. Ahmet Kulaksız'ın ise yaşama umudu, yaşama bağlılığı azalmadan devam ediyordu. Gözleri yaşananları bir bir izliyor, yaşanan bu tarihe tanıklık etmeye devam ediyordu...

Bu kitapta kızlarıyla bütünleşmiş bir babanın yaşadığı duyguları, anıları ve belgeleriyle onlarla geçirdiği bir ömrü ve yaşadığı son 140 günü bulacaksınız. Belki zaman zaman kendinizi Ahmet Kulaksız'ın yerine koyup hüznolenecek, bu metanetli, sabırlı ve kimsenin çekemeyeceği kadar büyük acıyı göğüsleyebilen bu büyük insana büyük bir saygı duyacaksınız.

Belki de bunların hiçbirisi olmayacak ve onu neden kızlarının ölümüne engel olmadı diye suçlayacaksınız. Hangisini yaparsanız yapın vicdanınızla başbaşa kalacak Zehra ve Canan'ı yaşatmak için ben ne yaptım sorusunu kendinize soracaksınız, sormalısınız...

Biz bu kitabı yayına hazırlarken Ölüm Orucu Direnişi birinci yılını doldurmak üzereydi. Yaşanan bu tarihsel sürecin sadece küçük bir kesitini de olsa Ahmet Kulaksız'ın kalemiyle sizlere aktarmaktan onur duyuyoruz.

Yaşanan bu tarihsel sürece ait her belgeyi sizlerle buluşturma çabamız ise hep sürecek. Bu kitabın hazırlanmasında emeği geçen, kitabın en iyi biçimde hazırlanması için bizimle birlikte emek veren, yazılar, şiirler ve belgelerle katkıda bulunan tüm dostlarımıza teşekkür ediyoruz...

Yazarın Önsözü

Bu öykü yaşanan tarihsel bir sürecin bir bölümünü anlatmayı hedeflemiştir. Elbette bu döneme ilişkin söylenecek çok şeyler vardır. Ben bir tarihçi değilim, yazar hiç değilim. Bütün bunlar gözönüne alındığında öykümüzde eleştirilecek yerler mutlaka bulunacaktır. Hem anlatılan olaylar hem de kişi ve kurumların bazen hakettiği kadar yer almadığı görülecektir. Kişiler konusunda bazen abartıya kaçıldığı, bazen hakettiği halde yeterince yer veremediğim dostlarımla olduğunu biliyorum. Hiç bir art niyete dayanmayan bu durum sadece benim yetersizliğimden kaynaklanmaktadır. Daha kapsamlı ve detaylı bir öykü yazmayı ben de isterdim, ama yaşadığım duygu ortamında bundan daha iyisini yapamadığım bilinmeli ve eleştiriler yöneltirken bütün bunlar göz önüne alınmalıdır.

ZEHRA ve CANAN 'ın kısacık yaşamlarının anlatıldığı bu öykü direnişin bir bölümünü anlatırken kahramanlıkların yanında arkadaşlarını yarı yolda bırakıp bir tas çorbaya onurunu ve namusunu satanlara da tanık oldu.

Kızlarımdan önce de yaşandı, sonra da yaşanmaya devam etti. ZEHRRA ve CANAN'ın tanık olduğu bu ihanetler hiç bir zaman onların moralini bozmadı. İmandıkları ve uğruna yaşamlarını feda ettikleri halkına ve arkadaşlarına her zaman güvendiler. Sonsuza kadar unutulmayacaklarının bilincinde oldular. Ve bu bağlılık onların güç aldığı bir kaynak olarak her zaman var olmaya devam ediyor. Bu öy-

künün bir amacı da özelde benim ve kızlarımın, genelde diğer ölüm orucu direnişçilerinin hemde onların yakınlarının duygu ve düşüncelerinin kamuoyuna anlatılmasına yardımcı olmasıdır. Her durumda sesimizin kısılmaya çalışıldığı bir durumda bir nefes borusu olacağını düşünüyorum. Sadece bir öykü yazarak kızlarımın bana bıraktığı mirası savundugumu ve görevimi tamamladığımı düşünmüyorum. Yaşadığım sürece yüreklerini yüreğime katıp, her zaman onların sesi soluğu olmaya devam edeceğim. Biliyorum çok iddialı bir şey ama başka türlü kızlarıma olan borcumu ödeyemem. Onlarla hep onur duydum. Onlarında benimle gurur duyacağı bir baba olmaya çalışmaktır bütün hedefim.

Son olarak direniş boyunca ve kızlarımdan sonra bana her türlü desteğini sunan, bu öyküyü yazmada katkılarını esirgemeyen bütün dostlarıma özellikle bir çalışma ile kitap olarak yayınlamasını sağlayan TAVIR çalışanlarına sevgiler sunuyorum. Hiçbir çabalarını sonsuza kadar unutmayacağım...

GİRİŞ

Niçin Yazdım?

Temmuz ayının on üçüncü günüydü. Yaklaşık dört buçuk aydır hemen her gün bulunduğum Küçük Armutlu Direniş evlerindeki ölüm oruçcularını ziyaret ediyordum. Akşama doğru yönetmen dostumuz Dilek Hanım geldiğinde Sevgi Erdoğan'ın kaldığı direniş evine gidip gidemeyeceğimizi sordu.

Aynı gün benim, Sevgi'yi ikinci ziyaretim olacaktı. Gittiğimizde önce Sevgi Abla'nın bulunduğu odaya geçtik. Kısa bir merhabadan sonra bana ne yaptığımı, yazmaya başlayıp başlamadığımı sordu. Ben de : “Hayır henüz başlamadım.” yanıtını verince, sessiz ama ağır ağır ağzından şu cümleler döküldü:

“Yazmalısın, bu büyük ve görkemli direnişi mutlaka yazmalısın. Bunu en iyi sen yapabilirsin, çünkü en ağır bedeli sen ödedin. İki tane dünya güzeli kızını bu direnişte kaybettin. Canan ve Zehra için yazmalısın. Evet Canan'ı ve Zehra'yı yaz bizi de yaz direnişi de yaz. Çocuklarını ve mücadelelerini bütün dünyaya anlatmalısın. Eminim bunu en iyi sen yapabilirsin. Biz ölüm orucu direnişçileri bunu senden bekliyoruz.”

Ben de: “Tamam Sevgi Abla söz veriyorum” deyip yanından ayrıldım. Ertesi gün Cumartesiydi ve ben aylardan sonra ilk kez Küçükarmutlu'ya gitmeyip evde kitap okumayı düşündüm. Saat öğlenden sonra

telefondaki ses dostumuz Dilek Hanım'ın sesiydi. Bana Sevgi Erdoğan'ın az önce yaşamını yitirdiğini söylüyordu. Doğrusu beklediğim bir haberdirdi. Ama bu kadar erken değil. Hemen kalkıp Küçükarmutlu'nun yolunu tuttum. Gece Sevgi Abla için düzenlenen meşaleli törenden sonra ertesi gün bundan tam dokuz yıl önce bir çatışmada katledilen eşi İbrahim Erdoğan'ın mezarının bulunduğu Karacaahmet'te toprağa verildi.

Sevgi Abla'ya ve ölüm orucu direnişçilerine verdiğim sözü yerine getirmek için yazmak zorundaydım. Biliyorum bu iş o kadar kolay olmayacaktı. Bugüne kadar hiç böyle bir şeye kalkışmadım. Böylesine büyük ve uzun bir direnişi yazmak benim boyumu aşar. Yapmak istediğim bu direnişte şehit verdiğim kızlarım Canan ve Zehra'yı anlatmak, bunu yaparken direniş süresince tanık olduğum olayları ve kahramanlıkları belgelemek olacaktır.

Evet direniş boyunca sayısız kahramanlıklara tanıklık ettim. Küçücük yüreğinde dünyanın sevgisini taşıyan insanlarla beraber oldum, onlarla aynı havayı solumanın aynı heyecanı duymanın onurunu yaşadım. "Bu halk için bir şey yapmaya değmez" denilen bir dünyada halkı için bedel ödemenin bir insanlaşma sorunu olduğunu haykıran yüreklere tanıklık ettim. Anlatacaklarımda isimleri geçen bütün direnişçilerin aileleri ve dostları bu olağanüstü döneme ilişkin mutlaka bir şeyler söyleyeceklerdir. Şunu biliyorum: Ne yaparsam yapayım yazacaklarım bu direnişin bir bölümünü bile anlatmakta yetersiz kalacak. Onun için ben daha çok Canan ve Zehra'nın olduğu kesitleri öne çıkartıp onlarla beraber direnişi anlatmayı düşünüyorum. Bu insanlık sınavında şehit düşen bütün kahramanların en az benim kızlarım kadar yazılmaya ve anlatılmaya ihtiyacı var.

I. BÖLÜM

iki kız kardeş,
 iki yürek,
 iki yoldaş
 iki sevgi abidesi,
 baş eğmez iki direniş sembolü..

“CANAN ve ZEHRA”

Dünyanın herhangi bir yerinde ve herhangi bir zamanında iki kız kardeş yaşarmış. İkisi de güzeller güzeli yüzlerinin güzelliği yüreklerinin aynası olmuş. Bakanların içini ısıtıyor. Hep bakmak istiyorsunuz onlara. Baktıkça sevgiyi görüyorsunuz. Umudu görüyorsunuz. Bağlılığı ve dayanışmayı görüyorsunuz. Kardeş gibi kardeş olmanın gururunu görüyorsunuz. Sevginin o bitmez fedakarlığını, halkına olan bağlılığı, özgür vatana olan sımsıcak sevgisini görüyorsunuz.

Yüzlerinden ve yüreklerinden yayılan bu sevgi ateşi insanlara insanlığını hatırlatıyor. Ülkesinin her köşesindeki yüreklerle ışık saçıyor. Bu ışığı hiçbir şey engelleyemiyor. Dağları deliyor karanlık ormanlardan geçiyor ormanlar aydınlanıyor durmuyor bu ışık, kalın duvarları deliyor. Duvarların arkasında amcalarına ulaşıyor. Amcalarıyla beraber tutsak düşmüş özgür ve tertemiz beyinlere ulaşıyor. Bu ışık beyinlere ulaştınca yüreklerinde çiçekler açıyor

özgür tutsakların. Karanfiller, kardelenler, leylaklar çoğalıyor kalın duvarların arkasındaki hücrelere, özgürlüğün ve umudun ışığını yeniden hissediyorlar.

Yeni ve sarsılmaz bir cesaretle tekrar sarılıyorlar yaşama. Düşünüyor ta uzaklardaki insanlar nasıl bir cesarettir nasıl bir kararlılıktır, nasıl bir sevgi ve kardeşliktir. İki küçük yürek bir olmuş dünyanın bütün sevgilerini bütün umutlarını kendilerinde toplamışlar. Öyle sanıyor insanlar. Ama onlar çok alçakgönüllüdürler. “Hayır” diyorlar. Biz iki kardeş biz Canan ve Zehra bizler fazla bir şey yapmadık. Herkesin rahatça göğüsleyebileceği bir direnişi göğüsledik.

İnanmıyor onlara insanlar, inanmak istemiyorlar. Ölüme meydan okumak, ölümü rezil etmek ve ölümsüzleşmek için çok genç olduklarını düşünüyorlar. “Hayır” diyorlar ama sizlerin yaşamda kalmaları için kollarını kıpırdatmıyorlar. O zaman anlıyor Canan, anlıyor Zehra “Bunlar bizi sevmiyorlar, bunların sevgileri sahte” diyorlar. Eğer gerçekten bizi sevselerdi bizim yaşamamız için bir şeyler yaparlardı.

Kalın duvarları delip özgür tutsakların yüreklerini aydınlatan bu ışık yanıbaşındaki gönüllerin kalın duvarlarına çarpıp geri dönüyordu. Isıtamıyordu kabuk bağlamış bu yürekleri. “Ölümlerimiz bile” diyordu Canan “Ölümlerimiz bile yumuşatamıyorsa yüreklerinizi neden bir kez daha düşünüp aynaya bakmıyorsunuz?”. “Bakın” diyordu Zehra. “Aynaya bakın ama yalnız olduğunuz bir zamanda bakın. Ne göreceksiniz? Gördüğünüzü çekinmeden kendinize itiraf edin. Riyakarlığı göreceksiniz sevgisizliği göreceksiniz. Sıcaklığı ve dostluğu göremeyeceksiniz. Cenazelerimize bile katılmayı uygun görmediniz kendinize. Kendinize yabancılaşıntınız. Hani bizler

siz, biz aynı şeyleri savunuyorduk, hani amacımız birdi, hani yeni bir dünya kurma konusunda ortak duygularımız vardı. Hani dünyaya eşitliği ve kardeşliği egemen kılacaktık. Hani sevgiyi çoğaltacaktık ve paylaşacaktık. Hani yarin yanağından gayrı her şeyde hep beraber olacaktık. Yalan söylediniz bizlere kendinizi kandırdınız. Bakın görün biz iki kardeş iki yürek sizin yalanlarınızı yüzünüze haykırıyoruz.

Biz Canan ve Zehra, biz her şeyi paylaşıyoruz sizin, sizlerin üç kuruşu bile kavga etmeden paylaşmadığınız bir dünya da biz yaşamı paylaştık, acıyı paylaştık, direnişi paylaştık, umudu paylaştık, sevgiyi paylaştık en sonunda da ölümü paylaştık. Var mı daha ötesi? Hem de hiç hesapsız paylaştık.

Evet insanlığı güzelleştiren yarınların umudu olan her şeyi paylaştık. Elbette çok genç yaştaydık belki de daha çok şey paylaşacaktık. Mesela amcamla aynı hapishaneyi kimbilir yan yana hücreleri ve de işkenceleri paylaşacaktık. Ama sizler bizimle Canan ve Zehra ile bir cenazeyi, cenazelerimizi paylaşmadınız. Babamızın yanına gelip onun acısını paylaşmadınız. Ona “Bak Canan’dan sonra Zehra’yı da şehit verdin, hiç evladın kalmadı, ama biz senin dostunuz onlar bizim de kızlarımızdı onun için bundan böyle hep yanında olacağız merak etme...” demediniz. Bu kadarcık bir şeyi bile babamla paylaşmadınız. Neden yapmadınız?

Bu, neden yapmadınız sorusu tarihe sorulan bir sorudur. Bizim adımıza bu soruyu soracaklara bir yanıt bulmalısınız. Bulamazsınız, ne yapsanız vereceğiniz yanıtta kendinizde inanmayacaksınız. Onun için daha geç olmadan yüreklerinizi kuşatan o kalın zırhı kırın, içine sevgi girmesini engellemeyin. Bir kez sevginin sıcaklığıyla ısınan yüreğine şans verin. Pişman olmayacaksınız. Göreceksiniz ve anlaya-

caksınız bizler haklıydık. İnsan sevgisini sonsuza kadar egemen kılmak için yeniden başlamak gerekiyorsa bundan çekinmemek gerekir.

Canan ve Zehra iki kız kardeş, iki yürek, iki yoldaş iki sevgi abidesi, baş eğmez iki direniş sembolü. Karadeniz'in inatçı iki kızı, Karadeniz kadar hırçın, Karadeniz kadar güzel ve sıcak. Karadeniz'in yağmuru kadar bereketli. Yağmur ne kadar bereket sunuyorsa Karadeniz topraklarına, onlar da o kadar umut saçıyor Anadolu'nun uçsuz bucaksız deryasına. Karadeniz'den aldıkları sevgiyi İstanbul varoşlarında zenginleştirip tekrar Anadolu'ya armağan eden iki yürek. Varoşlarda büyüttükleri sevgilerini insanlarla paylaşan, paylaştıkça ruhları da yüzleri de güzelleşen iki insan tatlısı iki kardeş. Birbirlerini göremedikleri zaman bile yürekleri beraber çarpan, aynı anda sevinen aynı anda üzülen iki çiçek Canan ve Zehra. Benim kızlarım... Benim canlarım, cananlarım. Nasıl anlatsam nasıl söylesem sizleri anlatmaya nasıl başlasam. Nasıl zor olduğunu bir bilseniz, sizleri yazıya dökmenin nasıl imkansız olduğunu...

Böyle bir görevin bana düşmesini ben istemedim. Benim tercihim değildi. Ama sizler öyle güzel, öyle onurlu bir süreci yaşayıp arkadaşlarınıza devrettiğinizde benim bütün bunlardan sonra yapacaklarımın anlamı daha bir artıyor. Tarihe ve bana bıraktığınız bu miras mutlaka anlatılmalı. Gelecek kuşaklara sizin sevginiz ve kahramanlığınız mutlaka iletilmeli. Yaşadığınız kısacık yaşam diliminde neler yaptığınızın farkında mısınız... O küçücük yüreklerinizde nasıl dünyaları sarstığınızı biliyor musunuz. Sen Canan, hatırlar mısın İstanbul'a geldiğimizde henüz on yaşında bir çocuktun. Ve ekonomik olarak çok zor bir durumdaydık. Hani odun kömür alama-

diğımız için erkenden ablanın koynuna girer de ısınırdın. Zehra ablan seni şevkatle koynuna alır da sarılır saçlarını okşardı. İşte o günlerde bile ben sizlere neden odun kömür alamadığınızı neden bu sıkıntılara katlanmamız gerektiğini anlatmaya çalışırdım. Sizler de beni büyük birer insan gibi dinlerdiniz. Hepsini anlar mıydınız bilmiyorum ama çoğunu anladığınızdan emindim. O zamanda ondan sonra da hep böyle oldu. Bütün sorunlarımızı birer arkadaş, yetişkin insanlar gibi oturup konuştuk. Bazen farklı şeyler söyledik ama hep aramızdaki o sevgi ve güven bağıni koruduk.

Hatırlıyorum ortaokula kayıt işlemlerini geciktirdiğimiz için nasılda ağlamıştın. İnci gibi yaşlar yanaklarından aşağı süzülürken nasıl kahrolmuştum da hemen o saat kaydını yaptırıp seni okula göndermiştim. Ortaokul ve lisede hep başarılıydın hiç kırık not aldığını duymadım. Zaten her zaman kafana koyduğun şeyi yapmışsındır. İzmir’de okumayı da sen istedin. En başta tercihin arasındaydı ve bunu da başardın. Başardın ama bana da yapacağını yaptın. Artık seni çok seyrek görüyor, sadece telefonla görüşebiliyorduk. Ha unuttum sanma kayıt için İzmir’e seni ablanla gönderdik. Çünkü sen bizim için hala minik Canan’ımızdın. Ve ablan vardı. En doğrusu onunla gitmendi.

Hatırlıyor musun yavrum bir kış günüydü, ablan gözaltına alınmıştı da mahkemeye çıkarılacaktı. Sana “çok soğuk gelme, ben yalnız giderim” dediğimde “Hayır baba ben de gelmek istiyorum eğer ablanın mahkemesine gidemeyeksem benden kardeş olur mu demiştin” de ağlamıştın. O yağmurlu ve rüzgarlı kış günü hava kararınca kadar mahkeme kapısında bekledik durduk. Avukatın kapıda görünmesiyle ben durumu anlamıştım. Avukat hanım

“ZEHRA KULAKSIZ tutuklandı” demesiyle nasıl boynuma sarıldığını “ Baba ablam tutuklandı” deyip ağladığını, senin hıçkırıklarından göğsümün nasıl sıkıştığını, baba olarak güçlü olmam gerektiğini düşündüm. Ama sen öyle nazlı, öyle içten hıçkırıyor-dun ki ben de dayanamadım. Sana hissettirmeden gözlerimden yaşlar boşanıverdi. Ama sen görmedin. Belki hissettin ama görmedin. Sana belli etmedim. Eh ne de olsa babaydım. Ve babalar ağlamazdı. Ama düşünüyorum da o gün döktüğüm gözyaşının senden sonra döktüklerimin yanında hiç kalacağını nereden bilebilirdim ki... Evet koca yürekli, yüreği sevgi dolu kızım senden sonra bu koca adam çok ağladı. Gizli gizli gözyaşı döktüm. Bazen dayanamadım insanların içinde ağladım. Ama gene sen görmedin. Yoksa gördün mü? Ama bağışla kızım. İnsan her zaman canını, cananını kaybetmiyor ki. O kadar kusur kadı kızında da olur. Değil mi Canan'ım...

Ümraniye Hapishanesi' ne Zehra Ablanı ziyarette gittiğimizde de sen açıktan açığa bense yine gizli gizli gözyaşı dökmüştüm. Bak bunu da bilmezsin. Orada ablanla neler konuştunuz nasıl dertleştiniz hiç bilemedim. Sormaya cesaret edemedim. Hoş, yalnız orada değil ondan önce de sonra da ablanla neler konuştuklarınızı bana anlatmadınız, arada bir o sevimli tartışmalarınızı duyar daha sonra ne olduğunu anlamaya çalışırdım. Ama nafile. Ben bile çoğu zaman aranızdaki bu iletişimi ve duygu alışverişinizi anlamazdım. Sahi kızım nasıl bir diyalog kurardınız, yürekleriniz nasıl birbirinize karışırdı? Şimdi bana şöyle dediğini duyuyorum. “Baba bu duygu anlatılmaz ancak yaşanır, onun için bizi bağışla” anlıyorum yavrum, bugün daha iyi anlıyorum. Yaşamı anlamlı kılan da bu değil mi... Kimi, sayfalar dolusu

yazar da bir şeyi anlatamaz. Ama hayatın içinde öyle anlam var ki bütün bunları yalın ve net bir biçimde ifade eder. Hayatı ve sevgiyi ve de bağlılığı daha anlamlı kılar. İnsanı ve insanlığı güzelleştiren, bütün davranışları kendinizde topladınız.

Kızım, Canan'ım biliyorsun Mehmet amcan vardı. Bebekken seni gezdiren seninle her şeyi paylaşan amcan. Hani onu tutuklamak için gecenin geç saatinde evimizi basan vahşilerin aradığı amcan. O hala hücre tipi hapishanede. Bana söylemezdin ama ben bilirdim. İzmir'e gitmeden önce sık sık gittiğin Bayrampaşa Hapishanesi'ndeki amcan. Hani babanın yarısıdır derler ya işte o. Senin yokluğunda bana anlattılar. Sen onları, onlar seni çok sevmişlerdi. Biliyorsun başka ablaların ağabeylerin vardı orada. Ama bir çoğu katliam sırasında, bir çoğu da daha sonraki süreçte ölüm oruçlarında yaşamını kaybetti. Elbette seni anlatırken dostlarına ve sevdiklerine de yer vermem gerekiyor. Eğer bunu yapmazsam onlara haksızlık edeceğim ve üzüleceksin. Benimse seni hiç mi hiç üzmeye niyetim yok.

Bilir misin Bayrampaşa Hapishanesindeki sevdiklerimizin en mutlu günlerinden, biri de senden mektup aldıkları andı. Ne yazarsın, neleri paylaşırdın tam olarak bilemiyorum ama mektubun gittiğinde amcan dahil bütün özgür tutsaklar heyecanlanır ve sabırsızlıkla mektubun okunmasını beklerdi. En çok da AŞUR KORKMAZ...

Minicik yüreğinle onlara öyle sevgiler taşırdın ki hapishanenin içi bir anda çiçek bahçesine döner, sohbetler daha bir sıcak, konuşmalar daha bir hoş olurdu. Ağabeylerin ve ablaların seninle gurur duyar; seni bağışlarına basmak için sabırsızlanırlardı. Sen her zaman onların küçük Canan'ıydın. Ama ne olduysa sen gittikten sonra oldu. Durumlar değişti.

Birden büyüdün kocaman oldun. Direnişçilerin, halkın küçük Canan'ı artık kahraman ve yol gösterici ve örnekti. Büyük ablaların ve ağabeylerin senden bahsederken “Bizim Canan’dan öğrenecek çok şeyimiz var söz veriyoruz onun bize bıraktığı mirası sonuna kadar savunacağız, insanlık varolduğu sürece Canan hep öğretmenimiz olarak yaşayacak.” diyorlar.

Evet küçük yaşınla ve minicik yüreğinle en büyüğünden en küçüğüne herkese öğretmeye devam ediyorsun. İnsanlar bana çoğu yerde böyle bir kız yetiştirdiğim için övgü dolu sözler sarfediyorlar. Zaman zaman nasıl biri olduğunu soranlar oluyor. Benden çok farklı şeyler söylememi sizleri anlatırken masal türü şeyler duymak istiyorlar. Ben de onlara “Hayır benim Canan’ım normal bir insandı sevgi dolu bir yüreği; yaşadığı bu vatani çok seven bir kişiliği vardı” diyorum. Hepsisi bu kadar değil elbette.

2000 yılının baharından sonra havalar ısınmaya başlamıştı. Bu sıcak yaz aylarına girilirken ülkemizin gündemini her zamankinden daha fazla meşgul eden bir sorun yavaş yavaş gündeme damgasını vurmaya başlamıştı. Geçmiş daha eskilere dayanan F Tipi Hücre Hapishanelerinin ne kadar konforlu olduğu, tutuklular ve hükümlüler için ideal yerler olduğunu, medyanın da desteğiyle kamuoyuna anlatmaya başlamıştı. Hapishanelerdeki koşuş sisteminin ne kadar sağlıklı olduğunu, örgüt baskısının ne kadar korkunç boyutlarda olduğunu, aslında F Tipi hücrelere geçildiğinde bu baskının ortadan kalkacağını ve tutukluların mutlu olacağı yalanını durmadan propaganda etmeye başlamıştı. Bir tutuklu yakını olarak bizim ailemizin de bu gelişmelerin dışında kalamayacağımız gerçeği bir yana direnişin evrileceği bu boyutu düşünemediğimiz gibi bu dire-

nişte ailemizin oynayacağı rolü de tam kestiremiyor-duk. Başta hükümet ve Adalet Bakanlığı ne olursa olsun F Tipi Hapishanelerinin hizmete sokulacağını bunun hiçbir biçimde durdurulamayacağını söyler-ken, aynı zamanda bu hapishanelerin Avrupa stan- dartlarına uygun olduğunu hatta bazı durumlarda onlardan bile daha modern olduğunu savunuyordu. Bu sahtekarca yalan üzerine kurulmuş propaganda- ya yazılı ve görsel basından önemli oranda destek bulmakta gecikmemiştir. Artık bakanlık ve medya hep bir ağızdan F Tipi hücrelerin ne kadar gerekli ol- duğunu bu sorunu çözmeden Türkiye'yi AB' ye al- mayacaklarını söylemeye başladılar. Cezaevleri so- runu ülkemizde yaşayan insanların geçmişten bu- güne hiç de yabancı olmadığı bir sorundu. Ama bu kez daha farklı ve daha kapsamlı bir saldırının geli- şebileceğini görmek için ülkemizi biraz tanımak ye- terli olacaktı. O dönemler ülkemizde uygulanmakta olan IMF programlarının insanları nasıl sefil duruma getirdiğini gören egemen güçler mevcut politikaların muhalefet edecek en dinamik gücün, içerden ve dı- şardan devrimci güçlerden geleceğini elbette he- saplamıştı. Onun için toplumun diğer kesimlerine yönelmeden önce devrimci güçleri tasfiye edip onla- rı sessiz ve kimliksiz birer insan durumuna getirme- yi hesaplamışlardı. Eğer onları yani devrimcileri F Tipi'ne doldurup tecrit ve izolasyonla teslim alabilir- lerse toplumun diğer kesimlerini daha kolay hizaya sokar daha kesin sonuç alabilirlerdi. Çünkü bütün yeraltı ve yerüstü kaynakları satışa çıkmış IMF re- çeteleri doğrultusunda özelleştirme rezaleti adı al- tında tam bir soygun düzenine geçilmişti. Başta öz- gür tutsakları ve ülkemizi büyük bir saldırı bekliyord- u. Hem içerde tutuklular hem dışardan tutuklu ya- kınları kendisini her gün biraz daha hissettiren bu

fırtınaya nasıl göğüs gereceğimizi tartışmaya başladık.

İçerdekilerin zaten çok fazla alternatifleri yoktu. Ama dışarıda biz tutuklu yakınlarının yapacağı çok şey vardı. Varolan çok sınırlı maddi kaynak ve insan gücümüzle hemen her türlü çalışma yöntemlerine başlandı. Bir yandan medyadan yazarlara aydınlara F Tipi hücre sisteminin insan yaşamına bir saldırı olduğu anlatılırken, diğer yandan sokak eylemleriyle kamuoyu duyarlı kılınmaya çalışılıyordu. Bütün güçlerini seferber eden tutuklu yakınları ve aydın dostlarımız azımsanmayacak mesafeler almaya başladık. Bu sırada bakanlık her fırsatta F Tipi'nden geri dönüşün mümkün olmadığını altını ısrarla çiziyor, ilerde senaryolarını şimdiden yazdıkları katliamlara zemin hazırlıyordu. Hazırladığımız broşürler, el ilanları yayınladığımız kitaplarla tecritin nasıl insanların kimliklerine bir saldırı olduğunu anlatırken hapishanelerdeki tutuklularda tartışmalarını tamamlamış kararı açıklama aşamasına gelmişlerdi.

Ülkemizde daha önceden ölüm oruçları yapılmıştı. Bu direnişlerde onlarca insan yaşamını yitirmiş bir çoğu sakat kalmıştı. Ama bu sefer farklıydı. Bakanlığın sergilediği tutumdan bu sefer ki direnişin çok daha çetin olacağı ve ödenecek bedellerin çok daha ağır olacağı gerçeğiydi. Ama o günden bu direnişte ödenen bedellerin en büyüğünün bizim ailemize düşeceğini kestirmemize elbette imkan yoktu. Ama sürecin acımasızlığı ve direnişin büyüklüğü öylesine muhteşemdi ki insanlık tarihi böyle bir direnişi henüz sayfalarına kaydetmemişti. Derken o gün 2000 yılının Ekim ayının 20'si geldiğinde hapishanelerden bir ses ama gür bir ses duyuldu:

“Söz sırası artık bizde. Bugüne kadar herkes konuştu, yazdı ama kimliğimize ve onurumuza yapı-

lan bu saldırıyı durdurmak mümkün olmadı. Artık söz sırası bizde ve bizler bugünden itibaren taleplerimiz kabul edilinceye kadar Ölüm Orucu direnişine başlıyoruz.”

Ölüm Orucu direnişi kararı kamuoyuna açıklanırken eski direnişlerde olmayan ve dünyanın herhangi bir yerinde ve herhangi bir zamanında yapılmayan bir şey daha yapıldı. İlk olarak dışarıda da yani tutuklu olmayan insanlarda hapishanelerde başlatılmış ölüm oruçlarını desteklemek için bedenlerini açlığa yatırdılar. Artık hem içerde, hem dışarıda ölüm oruçları sürecine girilmişti.

Hapishanelerdeki ölüm oruçlarına alışık olan ülkemiz insanları dışardan başlatılan bu eyleme önceleri bir anlam veremediler. Dışarıdaki eylemciler açıklamalarında hapishanelerde yaşanan bu direnişin dışarda yapılmasını görmek istemeyen gözlere, duymak istemeyen kulaklara duyurmak olduğunu, saldırının çok kapsamlı olduğunu bunun sadece hapishanelerdeki direnişle püskürtülemeyeceğini dışarda da direnişin şart olduğunu savundular.

Kısa bir süre sonra büyük kızım Zehra benimle konuşmak istediğini önemli bir karar aldığını bana bildirdiğinde ne söylemek istediğini hemen anladım. Evet büyük kızım ZEHRA KULAKSIZ dışarda başlayacak Ölüm Orucu ekibinde yer almıştı.

Bugünden baktığımda o zaman neler hissettiğimi tam olarak açıklayacak durumda değilim. Ama “Bak kızım almış olduğun bu kararla çok büyük bir sorumluluğun altına giriyorsun. Yaşam sana ait biliyorum ben ne dersem boş, sen kararını vermişsin ama baban olarak bir daha düşünmeni öneririm.” dediğimde bana; “Haklısın nasıl bir sorumluluk aldığımı ne kadar zor bir misyon yüklendiğimi biliyorum. Her şeyi düşündüm. Yanıbaşımdaya devam

eden böyle bir direnişe seyirci kalamam bunu benden isteme kararına saygı duymanı istiyorum. Seni çok seviyorum ve beni anlayacağını biliyorum”dedi ve yanaklarımdan öptü. Bende o’na “Bende seni çok seviyorum kızım ve kararını saygıyla karşılıyorum” dedim ve önce gözlerinden sonra alnından doya doya öptüm ve bağrıma bastım. Gözlerimden boşalan iki damla yaşı kızıma hissettirmeden ayrıldık.

Aradan kaç gün geçti hatırlayamıyorum bir gece ev telefonu çaldı. Karşımdaki ses küçük kızım Canan’ın sesiydi. Ses onundu ama söylediklerini anlamakta zorlanıyordum. Aslında Canan normal konuşuyordu ben normal algılama yeteneğimi yitirmiştim. Dizlerimin bağının çözüldüğünü hissediyordum. Boğazıma düğümlenen bir şey yüzünden konuşamıyordum. Kısa bir süre sonra konuşulanları anlamaya başladığımda duyduklarımın bir şaka olduğunu varsaymak istedim. Ama öyle değildi. Küçük kızım Canan bana İzmir’de devam eden Ölüm Oruçlarına gönüllü katıldığını söyleyince artık bütün takatim tükenmiş ve yere yığılmıştım.

Uzun bir zaman bu telefon görüşmesinin bir yanlışlık olduğuna kendimi inandırmaya çalıştım. Ama heyhat iki kızım vardı. Ve başka çocuğum yoktu. İkisi de dışarda başlayan Ölüm Oruçlarına gönüllü katılmışlar ve bedenlerini açlığa yatırmışlardı. Biri İstanbul’da biri İzmir’de...

Kızlarım yine yapacaklarını yapmışlar her zamanki gibi ayrı ayrı olsalar da her zaman beraber çarpan o sınırsız yürekleri ayrı ayrı kentlerde de olsa zaman ve mesafe kavramını altetmişler yaşamlarının en zor ve onurlu kararlarını beraber almışlar. Hep düşünmüşümdür. İki yürek nasıl bu kadar bir çarpar nasıl bir yürekmiş gibi hissederler an-

layamadım. Kimsenin de anlayabileceğini sanmıyorum.

Ey tarih sen hiç böyle bir şeye tanık oldun mu. Yazar çizerler, okumuşlar, okumamışlar, bilginler, cahiller, kentliler, köylüler, sevenler, sevilenler, gençler, yaşlılar lütfen söyleyin bana bu nasıl bir duygudur bu nasıl bir sevgi bağıdır böyle. Duyanlar duymayanlara haber versin, görenler görmeyenlere göstereyim, tellal çıkarın bütün Anadolu'yu gezsin bütün dünyaya haber versin iletişim kanalları dünyanın her bir köşesinde iki şehit var.

Bu iki şehirde iki kız kardeş yaşıyor, biri Zehra biri Canan ve yaşamlarında hem de kısacık yaşamlarında her şeyi paylaştılar. Paylaşmanın tadına öylesine varmışlar ki artık ölümü paylaşmak istiyorlar. Böyle bir şey duyduunuz mu. Duymadıysanız görmediyseniz işte kendileri. Biri İstanbul'da biri İzmir'de. Ölümü paylaşmak için bedenlerini açlığa yatıran bu dünyalar güzeli; bu kardelenler orada. Bundan böyle artık ölümü paylaşacaklar.

Yüreklere sevgi dolu bu iki kardeş bundan sonra tarihin sayfalarına ölüme meydan okuyan insanlığa yapılan bu vahşi saldırıyı püskürtmek için bedenlerini barikat yaptılar.

Düşünün ey insanlar, ülkemiz insanları düşünün nasıl bir ulu sevdadır, nasıl bir görkemli duygudur, görün bu iki kardeşi ve düşünün bin kez düşünün.

Siz ey zalimler ey haramiler, çalıp çırpanlar, ülkesine vatanına ihanet edenler, bir avuç dolar için halkının gururunu ayaklar altına alıp çiğnetenler. El kapılarına gidip ulusal onurumuzu haraç mezat satanlar. Bu ülkenin öz evlatlarını darağaçlarına gönderenler, yargısız infazlarla gencecik evlatlarımızı bizlerden koparanlar, kan içiciler, sürüngenler gö-

rün. Yok etmeye çalıştığınız insanlık adına iki minik yürek sevgiyle kuşanmış hayır diyor. Hayır bizi zehirlemenize engel olacağız. İnsanlık onurumuzu çiğnetmeyeceğiz. Anadolu'nun namusunu kirletmeyeceksiniz buna asla izin vermeyeceğiz. Sizler ne yaparsanız yapın bizler paylaşma geleneğimizi terketmeyeceğiz. Belki bizler onurumuzla ve namusumuzla bir kez öleceğiz, ama ey zulüm makineleri sizler şerefsizliğinizle her gün öleceksiniz. Bizi halkımıza kötü tanıtmaya kampanyalarınız bir gün gelecek size geri dönecek er ya da geç halkımız sizlerin ne mal olduğunuzu anlayacak, zulmün sonsuza kadar hakim olmadığını sizler de anlayacaksınız. Sizler işkenceyi, baskıyı ve katliamı temsil ediyorsunuz. Bizler, biz iki kardeş Canan ve Zehra sevgiyi, bağlılığı, özgürlüğü ve fedakarlığı temsil ediyoruz.

Tarihe bu böyle yazılıyor. Bazıları için önemsiz görünse de bu iki insan, iki kardeş, iki yürek üstlendikleri misyonun ne kadar onurlu olduğunu, onurlu olduğu kadar sorumluluğunun da o derece ağır olduğunun bilincine varmışlardı. Onlar biliyorlardı ki bundan böyle Ölüm Orucu direnişi onlarla anılacak, onların isimlerinin geçmediği hiçbir dönem olmayacaktı, bu direniş sürecinde.

Günler artık daha ağır geçmeye başladı. İçerde ve dışarda başlatılan F Tipi Hücre hapishanelerine karşı Ölüm Orucu direnişinde günler sayılmaya başlandı. 45-46-47 derken altmışıncı güne gelinceye kadar hapishanedeki tutuklularla heyetler halinde görüşmeler devam ederken bakanlık manevra üzerine manevra, oyun üzerine oyun tezgahlamaktan geri durmuyordu. Tutukluların taleplerine yanıt vermek yerine direnişi kırmak ve kamuoyunu aldatmaya yönelik politikaları medyadaki destekçileriyle halka onaylatmayı düşünmekteydi. Ve o gün gelip

çattığında insanlık tarihinin o en büyük katliamına başladıklarında ruhlarını ve kalemlerini şeytana satmış zalimler ordusu yalanlarını en üst düzeye taşımışlardı.

19 Aralık 2000 tarihinde sabaha karşı zulüm ve katliam makinaları harekete geçmiş dört duvar arasındaki savunmasız ve silahsız binlerce insanın üzerine silahları ve yangın bombalarıyla saldırıya geçmişti. Bir yandan dört duvar arasında insanlar yakılırken ve katledilirken, diğer yandan yalan bombardımanına bütün basın ve medyanın katılması için düğmeye basılmıştı bile.

19 Aralık sabahı Bayrampaşa Hapishanesi'nin önüne gittiğimizde gördüğümüz manzara kanımızı dondurmaya yetmişti. Binlerce asker, polis, iş makineleri, panzerler hapishaneye girip çıkıyor içerden yoğun silah sesleri geliyordu. Yaklaşık 700 metre uzakta olmamıza rağmen, tutukluların üzerine atılan gaz bombalarının etkisi bizim gözlerimizin yaşarmasına yetiyordu.

Sanki savaş vardı ve gördüğümüz askeri güç işgal kuvvetlerini andırıyordu. Bu manzaranın korkunçluğunu ne kadar görebilsekte içerde yaşanan vahşetin boyutlarını düşünmek ve tahmin etmek insanoğlunun aklının alamayacağı kadar iğrençti.

Katliam için düğmeye basıldığında yalan yayma araçları da kendilerine verilen görev gereği gerçeği ters yüz ediyor ve kamuoyunu katliamın haklılığına inandırmaya çalışıyordu.

Tam da o katliamın yaşandığı günde Ümraniye Hapishanesi'nde yaşanan bir olay ibret olacak cins-tendi. Hapishaneye 1,5 kilometre öteden bir televizyon muhabiri canlı yayında " Sayın seyirciler şu anda teröristler güvenlik güçlerine ateş açtılar" derken yanına yaklaşan yaşlıca bir hanım " Evladım sana

bir şey sormak istiyorum. Şu anda hapishaneye 1,5 km uzaktayız ve duvarların arkasını göremiyoruz sen nasıl olurda teröristler ateş ediyor, uzun namlulu silahları var diye halka yalan söylüyorsun. Hiç Allah'tan korkmaz kuldan utanmaz mısın" dediğinde muhabir " Teyze ne yapalım biz de emir kuluyuz. Emir yüksek yerden geliyor, uymak zorundayız yoksa işimizden oluruz." diyordu.

İşimizden oluruz korkusuyla bu yalan yayınlara alet olanların başına korktukları geliyor. Mesleklerine yaptıkları bunca ihanetten sonra işten kovulmalarını engelleyemediler. Kısa bir süre sonra kriz var bahanesiyle bu insanlardan yüzlercesi bir sabah kapının önüne kondular. Bilmiyorum bugün geriye dönüp baktıklarında şu veya bu biçimde bu katliamlara ortak olduklarını düşünüp vicdanları sızlıyor mudur. Çünkü görev diye işimi kaybederim korkusuyla zalimlerle ortak olmak ve onlara yardımcı olmak basın ahlakıyla ne kadar bağdaşır?

Katliam operasyonu tam dört gün sürdü. Dört gün boyunca on binlerce gaz bombası atıldı savunmasız insanların üzerine. Hedef gözeterek kurşun sıkıldı. Hele bu katliamlar sırasında yaşanan bir bölüm var ki insanım diyenin aklının alamayacağı, duyunca tüylerinin diken diken olduğu insanlığından utandığı Bayrampaşa Bayanlar Koğuşunda yaşananlar. Bu satırları yazanın hiçbir zaman tam olarak anlatmayı başaramayacağı o vahşet. Bir bomba düşünün bir yangın bombası ve bu bomba sadece ve sadece insana zarar veriyor. Elbiselere ve eşyalara zarar vermiyor ama insan vücudunu yakıp kavuruyor. Burada şunu düşünmek lazım. Bütün insanlık düşünmeli. Bu bombayı imal eden beyin nasıl bir beyindir. Nasıl sadece insanları yok eden bir silahı icat etmeyi düşünebilmiş. Nasıl bu kadar zalim ola-

bilmiş... Tanrım insanlık ne hallere düşmüş!

Hepimiz, tüm dünya insanlığı, oturup durumumuzdan utanmazsak bu sefil durumdan nasıl kurtulacağız. Evet o bombalardan hapishanenin delinen tavanından koğuştaki bayanların üzerine atıyorlar. Bir tane atıyor yetmiyor bir daha atıyor yetmiyor, derken bir daha, bir daha ve sayısız bomba sadece insan bedenine zarar veren ve yok eden bu bombalardan atıyorlar savunmasız insanların üzerine. Ve bayanlar DİRİ DİRİ YANIYORLAR. Yanıyorlar ve bu katliamı yapanlar seyrediyorlar. İnsanlıktan nasibini almamış bu robotlar bu korkunç manzarayı zevkle seyrediyorlar. Yalnız onlar seyretse anlaşılır olurdu. Çünkü katletmeye programlanmış bu yaratıklar kendilerine verilen görevi yerine getiriyorlardı. Ama hayır yalnız onlar seyretmediler. Yalan bilgilerle kafaları karışan halk seyretti. Okumuş anlı şanlı profesörlerimiz, öğretim elemanlarımız, öğretmenlerimiz seyretti. Anlı şanlı burunlarından kıl aldırmayan siyasetçilerimiz seyretti. Bu insanlık dramı yaşanırken işçinin hakkını koruyorum, sınıf sendikacılığı yapıyorum diyen sendika ağaları seyretti yüzleri kızarmadan, utanmadan, arlanmadan. İki dönüm orman yandığında sokağa çıkan çevreciler doğayı koruyoruz diye ortalıkta dolaşan bu madrabazlar insanlar cayır cayır yanarken seyrettiler. Kimbilir seyrederken oh olsun devletle uğraşmak neymiş gördünüz gününüzü diye düşünerek seyrettiler bu insanlık dramını. Aslında orada o koğuştaki yanan bayanlarla beraber kendi insanlıklarının da onurlarının yandığının farkında olmayan bazı ilerici solcu parti yöneticileri de seyretti.

Bir yandan bombalar altında yanan bir avuç insan ve dışarda yakınları bir yanda koskocaman zulüm makinesi sürekli yalan üreterek bütün bir toplu-

mu seyirci haline getirdiler. Eski çağlarda savaş tanrılarına kurban verilirken halkı alana toplayan tiranlar gibi toplumu bir katliama seyirci haline getirdiler. Suçlarına ortak ettiler. Yüreklerini ve vicdanlarını körelttiler gözlerine mil çekerek kör haline getirdiler. Yananların çığlıkları duyulmasın diye daha fazla gü-rültü çıkardılar ve bunu bütün araçlarıyla devreye soktular ve bir avuç insanın dışında kimse duymadı bu haykırıışları.

Hayır dedi egemenler, hayır dedi televizyonlar, gazeteler, bakanlar, başkanlar biz kimseyi yakmadık onlar kendilerini yaktılar. Devletin kendi vatan-daşını yaktığı nerede görölmüştü. Biz böyle bir şey yapmayız dediler. Katliamı görmek, göstermek yerine medyanın etkin kalemlerini ve yorumcularını devreye soktular. Artık devir değişmiş katledenler değil, katledilenler suçlu durumuna düşürölmeye çalışılıyordu.

Tarih bir kez daha tekrarlanmak isteniyordu. Bu sefer de eskiden olduğu gibi mazlumlara suçlanacak bütün bunların sorumlusu olarak tarih önünde mah-kum edilmek istenecekti.

Ama bu sefer mızrak çuvala sığmıyordu. Çok geçmeden kendi yalanlarını katliam amaçlı yapılan bu operasyonun belgeleri bütün dünya kamuoyu-nun önünde gün ışığına çıkacaktı.

Günler geçiyor biz tutuklu yakınları evlatlarımızdan, kardeşlerimizden haber alamıyor, sağ mı yahut ölü mü olduklarını öğrenememenin o kahredici acı-sını yaşıyorduk. Bu arada bakanlık iki yüzlü ve sahtekarlığını bir kez daha göstererek daha önce açıl-malarını süresiz ertelediğini kamuoyu önünde açıkladığı F Tipi Hapishanelerini yürürlüğe koyuyor ve işkenceden geçirdiğı tutukluları buz gibi soğuk hücrelere atıyordu. Artık bu noktadan sonra direniş

bambaşka bir kimliğe bürünüyor, mevsimlere yayılacak bir onur mücadelesi hem içerde hem dışarda bütün engellemelere rağmen devam edecekti.

Biz tutuklu yakınları bir avuçtuk ama inançlı ve kararlıydık. Çocuklarımızı bu haramilerin insafına terketmeyecek dışarıda onların sesi soluğu olmaya çalışacaktık.

Tam beş gün kardeşimden haber alamadım. Adli Tıp Morgunda bekledik. Katliamda yaşamını yitiren insanları morgun önünde bir avuç insan acaba kardeşim, eşim, evladım, getirdikleri siyah poşetlerin içinde mi diye endişe içinde bekledik.

Bütün ülke sesini kısmış sanki evrenin herhangi bir yerinde yaşanan bütün bunları televizyondan izler gibi izliyordu. Ve biz bir avuç insandık. İnsanlık onuru böyle çiğnenirken bir avuç kalmak ne demektir bilir misiniz. Dostlarınızın çoğu yanınıza korkudan yaklaşmaz sizinle birlikte görünmek istemez ve siz kendinizi bu dünyadan tecrit edilmiş hissedersiniz. Çocuklarımızı F Tiplerinde tecrit edip teslim almaya çalışan egemen güçler bizleri de dışarda tecrit etmeye çalışıyordu. En sonunda 5. gün kardeşimin yaralı olduğunu ve hastanede olduğunu öğrendik.

Soğuk yağmurlu bir Cumartesi günüydü... Katliamda yaşamını yitirenlerden yedi güzel insan yedi karanfil.

Umudun, kahramanlarından yedi insanın cesedi morgdan alınıp Gazi Mahallesi cemevine geldiğinde kimsenin gözünde bir damla yaş yoktu. Kimse ağlamıyordu. Yüzlerde öfke vardı. Evet kimse ağlamıyordu ama bardaktan boşanırcasına yağın yağmur gözyaşlarımızın yerine akıp gidiyordu. Evet gökyüzü bile dayanamadı bu katliama. Ağlıyordu gökyüzü, gözyaşları sel olmuştu İstanbul sokakla-

rında. Dayanamamıştı gökyüzü. Sanki bu nasıl bir kıyımdır nasıl bir katliamdır diyordu zalimlere. Nasıl bir insanlıktır bu. Bu kadar genci katlettikten sonra hala bütün insanlar neden haykırıyordu.

Gökyüzü insanlığa ağlıyordu. İnsanlığın düştüğü bu duruma insanlar değil ama gökyüzü ağlıyordu. Gözyaşları iki gün iki gece aktı gökyüzünün sonunda göz pınarları kurudu. Artık yavaş yavaş birer, ikişer toprağa veriyorduk.

Ramazan ayı biterken bayrama ulaşmaya hazırlanan insanlarımız neyin bayram olacağını o gün kafalarına kazımışlardı bile. Bayramı bizlere haram eden bu zalimlere karşı artık daha dik durmalı onlara acılarımızı göstermemeliydik. Acılarımızı içimize gömdük.

Biliyorduk ki bu direniş daha çok uzun olacak ve bu uzun yürüyüş nefeslerimizi hazırlamalıydık.

Burada bir önemli konuya değinmek gerekiyor. İlerleyen dönemlerde operasyon öncesi bakanın açıklamasının yeterli olduğunu düşünen çevreler var olan mevcut kamuoyu desteğinin katliamdan sonra düşmesini tutukluların uzlaşmaz tutumla açıklamaya çalışarak bir anlamıyla katliamın sorumlusu olarak tutukluları gösterme gayreti içine girdiler. Bu durum ülkemizin insan hakları ve demokrasi güçlerinin ne kadar ilkesiz ve irade yoksunu olduğunu gözler önüne sermesi açısından ibret vericidir. Evet katliamdan önceki kitle desteği 19 Aralık'tan sonra düşmüştür. Peki ne olmuştu da böyle bir tablo ortaya çıkmıştı. Öncelikle şunu görmek lazım. Bu kamuoyunun içinden büyük bölümü Ölüm Orucu direnişinin kısa bir sürede sonuçlanacağı varsayımından yola çıkarak yapılan direnişin etrafında bulunmayı gerekli gördüler. Ama 19 Aralık'tan sonra ummadıkları bir şeyle karşılaştılar. Devletin gazabı korkunçtu

ve hiç şakası yoktu. Acımasızca insanları katledebiliyordu ve hiç bir muhalefete tahammülü yoktu. Açıkçası pabuç pahalı idi. Kolay bir zafer bekleyen bu kesimler ummadıkları bir saldırıyla karşılaşınca işlerinin zor olduğunu bunu göğüslemekte zorlanacaklarını anlayınca hemen sorumlu aramaya başladılar. Ama bu sorumlular arasında nedense katliamın asıl sahiplerini katmadılar. Şöyle bir sahne düşünün. Belirli taleplerle başlatılan bir direnişe destek veriyorsunuz. Ve bir saldırıyla 30 insan yaşamını kaybediyor. Taleplerden kabul edilen hiçbir şey yok. İçişleri Bakanı “Biz bu operasyona bir yıldır hazırlanıyoruz” diyor. Arabuluculuk yapanlardan biri “Devlet bizi kullandı” diyor. Kısaca ortaya çıkan tabloda devletin görüşmeleri oyalama taktiğiyle yaptığını görmek isteyen herkes görüyor ama bizim dostlarımız nedense bunu farkedemiyorlar. Sonunda ortada 30 ölü, sayısız yaralı varken Adalet Bakanı verdiği sözde durmayarak F Tipi Hücre Hapishanelere insanları dolduruyor ve işkencelere başlarken olması gereken durumun direnişin daha fazla sahiplenilmesi ve katliamcıların teşhiri iken kitle desteğinin azalmasını neden kendilerine sormazlar. Sormazlar çünkü kendilerine verecek cevapların savunucusu olmak zordur. Kolay olanı sorumluluğu tutukluların ve yaşamını kaybedenlerin üzerine yıkmak ve alanı terk etmektir. Böyle yaparak hem tehlikenin uzağına gidiyorlar hem akıllı politikacı olduklarını kanıtlıyorlar.

Doğrusu direniş uzadıkça daha buna benzer trajedilerle çok karşılaşılacak direnişi mahkum eden anlayışlar savundukları dünya görüşlerine zıt politikalarla teslimiyetin ve uzlaşmanın batağında çırpınıp duracaklardı. Hükümetin propagandalarının etkisi ve direnişin girdiği yeni dönem Ölüm Orucu di-

renişini uzunca bir süre kamuoyunun gündeminden uzaklaştırdı.

Bu sıralar hükümet her türlü demokrasi mücadelesine, pervasızca saldırmaya devam ediyor. İstanbul'da destek Ölüm Oruçlarının yapıldığı TAYAD basılıyor ve mühürleniyordu. Artık dışardaki direnişçilerin bir yeri yoktu. Dışardaki direnişi devam ettirmek için demokratik kitle örgütleri sendika ve partilerden yer talepleri değişik nedenlerle geri çevriliyordu. Sonunda aralarında büyük kızım ZEHRİ KULAKSIZ'ında bulunduğu direnişçiler ŞENAY HANOĞLU'nun Küçükarmutlu'daki evine taşınıyorlar. Kendiside Ölüm Oruçcusu olan ŞENAY'ın evi bundan böyle direnişin dışardaki merkezi oluyordu.

Dışarda başlatılan Ölüm Oruçları TAYAD açılana kadar güzel insan, sıcak yürekli dostumuz BİLGESEN ERENUS'un evinde başlamış, yani dışardaki direniş sevgili Bilgesu Abla'mızın evinde start almış ve bugünlere taşınmıştır. Her zaman yanımızda olmuş bütün bilgisini ve zamanını bizimle paylaşan Bilge Abla için söylenecek daha çok şey var, bunu ilerde paylaşmayı umut ediyorum.

İstanbul'daki direnişçiler Küçükarmutlu'ya taşınırken İZMiR'de aralarında küçük kızım CANAN KULAKSIZ'ında aralarında bulunduğu direnişçiler önce bulundukları ÖDP Konak ilçe binasından devlet zoruyla çıkartılıyor orada bir süre kaldıkları NAKLİYAT-İŞ İzmir şubesinin bulunduğu yerden Yamanlardaki bir gecekonduya taşınıyorlardı.

Artık K. Armutlu'da abla Zehra, Yamanlar'da Küçük Canan Ölüm Oruçlarının iki kardeşi iki direnişçisi iki yoldaşı yürek yüreğe mücadelenin onlara çizdiği yolda yolculuklarına devam ediyorlardı.

Aslında direniş boyunca ben çok şeyler konuştum. Televizyonlara, gazetelere ve toplantılarda gö-

rüşlerimi insanlarla paylaşmaya çalıştım. Ama Canan ve Zehra bu konuda benim kadar şanslı sayılmazlar. Ama her şeye rağmen onlar da konuşmalı ve düşüncelerini, yaşamları ve direnişi geleceğe bırakmalılar. Bunun için babaları olarak ben onlara elimden geldiğince yardımcı olmaya çalışacağım.

II. BÖLÜM

Canan Anlatıyor

Ben CANAN KULAKSIZ. 1981 yılının Kasım ayında doğmuşum. Hangi gün olduğunu hatırlamıyorum. Ama bildiğim o yıllarda 12 Eylül kabusunun ülkemizin üzerine çöktüğü ve hapishanelerde karakollarda vahşet düzeyinde işkence ve katliamların yaşandığıdır.

Ülkemde ne kadar iyi ve güzel değer varsa 12 Eylül yöneticileri bunlara saldırıyor keyfi olarak insanlar gözaltına alınıyor sadece gözaltında 90 gün sorguya çekiliyordu.

Adımı Remzi Ağabeyim koymuş. Erzincan'da hapishanedeydi ben doğduğumda herkes bir isim önermiş babam "hayır" demiş ismini Remzi ağabeyim koyacak. Erzincan Hapishanesi'ne haber verip bize dönene kadar tam bir ay geçmiş. Anlayacağınız ben bir ay isimsiz yaşadım. Remzi ağabeyim Canan olsun demiş herkes beğenmiş. Bende beğendim. O sıralar Zehra ablam 2,5 yaşındaymış.

Ailemiz dar gelirli bir aile. Annem ev kadını, babamın doğru dürüst bir işi yok yazın mevsimlik çay fabrikasında çalışıyor, kışın çarşıda seyyar satıcılıktan ekmeğini çıkarmaya çalışıyordu. Daha sonra İstanbul'a gelinceye kadar bir iki küçük dükkan açıp

onlarla idare etmenin yollarını aradık. Bu arada bir miktar çay bahçemizde var ama ailemiz kalabalık olduğundan hiçbir zaman yoksulluktan kendimizi kurtaramadık.

Çocukluğumuzun nasıl geçtiğini düşündüğümde öyle pek kayda değer bir şey olmadı. Ablam ve ben normal Anadolu'da yaşayan çocuklar gibi biraz aç biraz tok büyümeye çalıştık. Bu arada önemli olan bir şey yaşadık. Babamla annem ayrıldılar. Saniyim ben 5 yaşındaydım. Niye ayrıldılar hiçbir zaman öğrenemedim. Herhalde birbirlerini sevmeyişler. Biz babamla beraber kaldık. Ama bugün baktığımda dikkatimi çeken bir şey oldu. Hiçbir zaman ve hiçbir yerde babam annem için tek kelime konuşmadı. Annemi görmeye gitmemize ve orada kalmamıza ses çıkarmadı. Biz de fazla üstüne gitmedik çocuk aklımızla anlamaya çalıştık. Sonra ilkokula başladım. Mahallemizdeki ilkokulda 3.sınıfa kadar okudum. İlk yaridan sonra İstanbul'a taşındığımızda okula orada Esenyurt ilkokulunda devam ettim. Bu arada Rize ile İstanbul'un farkını orada farkettim. 15-20 kişilik sınıflardan 90-95 kişilik sınıflara girince yaşamın zorluğunun yoksulları her yerde yakaladığını fark ediyorsunuz.

İstanbul bambaşka bir şehir. Yardım isteyeceğin insan bulamazsın herkes kendini kurtarmanın derdinde. Ama bizim ailemizde paylaşma geleneği vardı. Yoksul olmamız aramızdaki sıcaklığı azaltmıyordu. Neden böyle olduğunu konuşur, neler yapmamız gerektiğine karar verirdik.

Babaannem ve dedem kışın bizimle kalır yazın Rize'ye giderlerdi. Çok severdim ikisini de. Onlarda bizi çok severdi. Şimdi düşünüyorum da nasıl dayanıyorlar ablamla benim yokluğuma. Onları şimdiden özledim. Beraber kaldığımız evde İsmail amcam,

Mehmet amcamla hep beraber yaşıyorduk. Zaman zaman evimizde tartışmalar olmuyor değildi ama babam sakın bir şekilde olaya müdahale eder ve ne yapılması konusunda fikrini söylediğinde konu tatlıya bağlanırdı. Nasıl yapar nasıl ederdi bilmiyorum ama müthiş bir ikna yeteneği vardı.

Günler böyle sürüp giderken Mehmet amcam askere gidince bir kişi eksildik derken İsmail amcamda başka bir eve taşınınca ben, ablam ve babam o yazı beraber geçirdik. O yıl sömestr tatilinde biz Rize'ye gittik. Geldiğimizde, babam ablamı ve beni yanına çağırıp konuşmak istediğini söyledi. "Bakın" dedi çocuklar bir hanımla tanıştım ve birbirimizi sevdik onunla beraber yaşamak istiyorum. Ama siz anlaşılamayız hayır istemiyoruz dersiniz ayrılırız. Biz hemen babamızın boynuna sarıldık. Senin mutluluğun bizim mutluluğumuzdur deyince sorun tatlıya bağlandı ve babamın korktuğu başına gelmedi.

Şengül ablamla tanıştığımızda, biz de sevdik. Evet ona abla dedik. Neden bilemedik. Anne dememizi istemedi. Bizimde hoşumuza gitmişti abla demek. Neyse babama yapılan sade bir nikah töreniyle ailemize bir üye daha katılmış oldu.

Günler günleri kovalarken Mehmet amcam askerden döndü. Aradan yaklaşık bir yıl geçtiğinde yaşamımızı derinden etkileyen o olay Mehmet amcamın gözaltına alınıp tutuklandığı hapishaneler süreci başlamış oldu. Evet amcam hapishanedeydi ben de küçük yaşında hapishane kapılarıyla tanışıyordum..

Lise yıllarımda hem okuyor hem de yaz tatillerinde babamın kırtasiye dükkanında yardımcı olmaya çalışıyordum. Evet liseli olmuştum ve bu büyüdüğümün göstergesiydi. Aşık olmuştum! Nasıl oldu

anlayamadım ama bir delikanlıya aşık olmuştum. Ve birbirimizi sevmiştik. Daha sonraki yaşamımda başka türlü sevgiler de yaşadım ama bu farklıydı. Gençlik hayat doluyduk yüreklerimiz bir kuş gibi çarpıyordu ve çok mutluyduk. Arkadaşımla bu beraberliğimiz ben İzmir'e üniversiteye gidinceye kadar devam etti. O süre içinde yaşadığım bu aşkın yaşamımda önemli bir yer tuttuğunu söylemeliyim.

Liseyi bitirdiğimde aynı yıl sınavları kazanamadım ve zorunlu olarak dershaneye devam etmek zorunda kaldım. Dershane ayları boyunca yaşamımı ve dünyaya bakışımı değiştiren olaylar hapishaneye gittiğimde orada tanıştığım ablalarım ve abilerim sayesinde yavaş yavaş değişmeye başladığımı farkettim. Orada tanıştığım insanlarla konuştuğumda uyku-
mun açıldığını düşünce olarak olgunlaşmaya başladığımı artık ülkemizde yaşananlara çözüm arama gerektiğini düşünmeye başladım. Yurdumuzun her yanında yaşanan yolsuzluklara, insan hakları ihlallerine, üniversitedeki akademik ve demokratik sorunların çözümü konusunda kafa yormaya başlamam hep bu dönemlere denk gelir. Artık ülkemizde olup bitenler hakkında kendimce fikirler üretip arkadaşlarla tartışıyor fikir dağarcığımı zenginleştiriyordum. Derken sınavlarda Ege Üniversitesi Biyoloji Bölümünü kazandığımda kısacık yaşamımda üçüncü kent olan İzmir'e merhaba demiştim bile. İzmir benim için tam anlamıyla yabancı bir şehirdi. Ve benim tanıdığım hiç kimsem yoktu. Yurtta tanıştığım arkadaşlar diyalog kurmaya, yeni bir ilişki ağı örmem epey bir zamanımı aldı. Bu arada Bayrampaşa Hapishanesinde tanıdığım ağabey ve ablalarım mektup yazıyor onlardan mektup alıyordum. Derken Ege TAYAD'dan tanıdığım bazı insanlarla dostluk geliştirip ilerde karşılaşacağım siyasal sürece ilişkin

tavır belirlemede fikirler tartışmaya başladık.

Hazırlık sınıfını bitirdikten sonra o yaz aylarını İstanbul'da geçirdikten sonra İzmir'e döndüğümde Türkiye F Tipi Hücre Hapishanelerini çoktan tartışmaya başlamıştı. Kısa bir süre sonra hapishanelerde ölüm oruçlarının başladığı haberi herkesi olduğu gibi bizleri de heyecanlandırmıştı. Çünkü Mehmet amcam hapisteydi. Ve bir şeyler yapabilmek en çok bana düşüyordu. Derken ikinci bir haber beni tam anlamıyla karşı konulmaz bir duygu fırtınasının içine sürükledi. Dışarda da Ölüm Orucu direnişi başlamıştı ve ablamda bu direnişin içinde bulunuyordu.

Arkadaşlarla yaptığımız tartışmalarda benim katılmamın doğru olmadığını çünkü Zehra Ablamın zaten direnişte olduğunu bir aileden bir kişinin yeteceğini söylediklerinde, böyle bir mücadelede ablamı yalnız bırakamayacağımı söyledim ve kesinlikle bu direnişe katılmam gerektiğini belirttim. Kararım kesindi Zehra Ablamı yalnız bırakmayacaktım. Şimdiye kadar hiç yalnız bırakmadığım canım ablamın bu kez de yanında olacaktım ve öyle de oldu. İşin en zor tarafı bu kararımı babama nasıl anlatacaktım. Canım babam zaten bir kızının ölüm orucunda olduğuna alışmadan benim vereceğim bu karara nasıl dayanırdı. Ama biliyordum benim babam güçlüydü dayanırdı. O şimdiye kadar neler görmüş neler geçirmişti.

Telefonu elime alıp haber verdiğimde babamın ne tepki vereceğini merak ederken yüreğim küt küt atıyordu. Karşı taraftan telefonun ahizesi kalktığımda ona kararımı açıkladım. Ama babamdan ne bir ses ne bir nefes duyamıyordum. Neler olduğunu anlamaya bir fikir yürütmeye çalışıyordum. "Sende mi kızım, sende mi Cananım" dedi. "Ablandan sonra sende mi başladın Ölüm Orucuna... Peki beni hiç

düşünmediniz mi? Babamız nasıl dayanır nasıl katlanır bu kadar ağır bir sorumluluğa diye düşünmediniz mi” dediğinde, “Düşündük babacığım” dedim “Benim babam güçlüdür dayanıklıdır. Buna da katlanır” dediğimde de bütün bu söylediklerimi babamın duyup duymadığını bilmiyorum. Çünkü görüşme kesildi ve ben telefonu kapattım.

Sevgili babacığım şimdi düşünüyorum da o anda senin ruh halini tahmin etmeye çalışıyorum. İki tane kızın vardı ve ikisi de ölüm orucuna başlamıştı. Tanrım bu duruma nasıl bir güç olmalı ki bunu kaldırabilsin. Ama dedim ya bizim babamız sevgi yüklüdür. Ne kadar ağır olursa olsun buna da dayanacak bizlerin yüzünü kara çıkarmayacaktı. Günler birbirini kovalarken ilk ziyaretini hatırlıyorum babacığım beni gördüğünde nasıl bağına basmıştın nasıl koklamıştın beni. Ya ben baba, ya ben sana sarıldığımda, kendimi bir kuş kadar hafif hissetmiştim. Ama nedense telefon konuşmasından hiç bahsetmemiştin. Sonra ben arkadaşlarıma seni gururla tanıtırırken onları sevgiyle öpmen sanki kırk yıllık arkadaşlarınmış gibi koyu bir sohbete dalmanı hiç unutamıyorum.

Derken seni uğurladık ve kısa bir süre sonra hapishanelere yapılan katliamı duyduk. Ne çok sevdiğimiz insan yaşamını kaybetmişti. Daha önce Bayrampaşa Hapishanesinde tanıştığım ağabey ve ablalarım bu katliamda aramızdan ayrılmıştı. Aslında hiçbir zaman aramızdan ayrılmadılar. Onlar hep bizimle oldular. Bizimle güldüler, bizimle soluk aldılar. Hiçbir zaman onları unutmadık ve yüreğimizin bir tarafında onları hep yaşattık.

Daha sonra bulunduğumuz yere polisin yaptığı baskınla başka bir mekana Nakliyat-İş İzmir şubesine taşındık. Hatırlıyorum oraya da iki kez geldin ve

seninle uzun uzun dertleştik. Ama şunu söylemeliyim babacığım son gelişinde yüzündeki tedirginliği artık saklayamıyordun. Seni anlamaya çalışıyordum ve sana hak veriyordum.

Orada da fazla kalamadık ve Yamanlar'daki gecekonduya taşındığımızda senden önce bu defa babaannem geldi ziyaretime. Ne amaçla geldiğini anlamıştım gül yüzlü babaannemin. Beni direnişten vazgeçirmek ve Rize'ye götürmek istiyordu. Ama yanımda kaldığı kısa süre içinde sevgili babaanne me direnişin hangi boyutlarda olduğunu ve bu mücadelenin artık bir onur meselesi olduğunu anlatmaya çalışmıştım. Ama duyguları farklı mantığı farklı olan babaannemin bunu anlayabildiğinden emin değildim. İstanbul'a döndüğünde oradan da Rize'ye gittiklerinde yaklaşan sonuca hazır olmadıklarını hissettim.

Beni İzmir'den alıp İstanbul'a K. Armutlu'ya götürmek istediğini öğrendiğimde neler düşündüğümü anlatamam. Hayal gibi geliyordu. Aylar sonra artık ablama kavuşacak direnişi onunla beraber yan yana sürdürecektik. Beni almaya geldiğin o günü hiç unutamıyorum. Bir yanda aylardır bedenlerimizi beraber açlığa yatırdığım arkadaşlardan ayrılmanın hüznü, diğer taraftan uzun zamandan beri soluğunu yüzünü özlediğim canım ablama kavuşmanın heyecanı. Tuhaf bir duygu anaforunun içinde bocalayıp duruyordum.

Bazı anlar vardır ya bir anda çok değişik duyguları bir arada yaşarsınız hangisine daha çok sevinmek hangisine daha çok üzölmek gerektiğine bir türlü karar veremezsiniz. İşte benimki de o misal. Ama sonunda İstanbul'a gitmek ZEHRRA ablamla aynı evde aynı havayı soluyarak direnişe devam etmek kararı egemen olunca artık yol göröndü sen,

ben, birde Ahmet Ağabey İstanbul'a doğru yola çıktık. Uzun bir yolculuktan sonra direniş evine yaklaştığımızda sana aldırdığım çiçeklerle kapıyı çaldığımızda bizleri karşılayan direnişçilerin içinde ablamı gördüğümde onu ne çok özlediğimi bir kez daha farkettim. Farkettim ki Zehra benim için bir ablanın ötesinde başka bir şeydi. Bir anaydı, bir yoldaştı. Yüreğimin yarısını taşıyan bir insandı. Kurak bir çölde bir vahaydı benim için.

Canım ablam yüzünün gülümseyişini, gülümserken parlayan inci gibi dişlerini ne çok özlemişim. Ne çok özlemişim kokunu, bana sarılmanı, beni öpmeni ve koklamanı ne çok özlemişim. Seni göremediğim günleri düşündükçe sana olan sevgimin ve bağlılığımın nasıl büyüdüğünü nasıl bir sevgi yumağı oluşturup bütün evrene yayıldığını düşünürdüm.

Sevgili ablamla K. Armutlu direniş evindeki birlikteliğimiz başladığı günlerde hapishanelerden ölüm haberleri de gelmeye başlamıştı. Artık İstanbul'daydım ve babamla ablamla daha yakındık. Ama günler artık daha çabuk geçiyor ve benim durumum her gün biraz daha kötüye gidiyordu. İzmir'den gelirken de yaşamıştım biliyorum babam her şeye rağmen benim ölüm orucundan ayrılmam gerektiğini söylemişti. Bizim ailemizden bir kişinin yeteceğini ikimizi kaybetmeye dayanamayacağını bana söylemişti. Babam bugüne kadar hep açık olmuştur. Ne söylemek istiyorsa onu net ve anlaşılır bir dille ifade ederdi. Bana "Kızım Cananım bak ablan devam ediyor ama hiç olmazsa sen ayrıl. Bunu herkes anlayışla karşılar. Kimse sana gücenmez ve seni korkak ilan etmez" dediğinde, "Baba, senin açından durumun ne kadar zor olduğunu anlıyorum ama benimde üzerime almış olduğum bir sorumluluğum var. Ablamın da içlerinde olduğu sayısız in-

san bedenlerini açlığa yatırmış ölümü beklerken ben bütün bunları görmezden gelip bu direnişten ayrılmam mümkün olamaz. Kendime olan saygımı kaybetmemi benden isteme bunu yapamam. Senin için ne kadar zor olduğunu biliyorum ama buna katlanmasını becermelisin. Sen farklısın sen başka babalara benzemezsin, sen benim babamsın, canımsın, ama bunu yapamam” dedim.

O anda babamın yüreğinde kopan fırtınanın etkisi yüzünden okunuyordu. O koca adam o yüreğindeki sevgi dünyalara yeten sevimli arkadaş, evladını kaybetme ihtimalini düşündükçe yüz hatları kasılıyor göğsünün sol tarafına gelen bir kasımayla acı içinde kıvranıyordu. Kolay değil iki kızının ikisi de ölümle yaşam arasındaki o ince çizgide gidip geliyordu.

Biliyorum canım babacığım seni çok üzdük çok zor durumda bıraktık. Sen de diğer babalar gibi bizleri okutup iş güç sahibi yapmayı istemişsindir. Kızlarını koluna takıp işte bu kızım öğretmen, bu kızım iktisatçı deyip gezmeyi ve bizlerle öğünmeyi düşlemişsindir. Ama canım babam yaşam çoğu zaman insanlara gönüllerine göre bir dünya sunmuyor. İşte sen de böyle bir durumdasın. Seni bekleyen zorlu günlere nasıl dayanacaksın, keşke bilebilsem keşke sana yardımcı olabilsem. Ama bütün bunlara tek başına göğüs germelisin. Nasıl yaparsın bilmiyorum ama bunun bir çaresini bulmak zorundasın. Bunu yapabileceğini biliyorum. Sende ki o koca yürek bunun bir yolunu bulacak bundan eminim.

Ablamla canım yoldaşımla, beraber olduğum son günleri düşündüğümde seni göremediğimi farkettim canım babam. Biliyorum son anlarımda yanımda olmayı çok istemene rağmen buna yüreğinin dayanamayacağını düşündüğün için cesaret ede-

medin. Seni anlıyorum, sana güvenmedim. Hangi baba senin gösterdiğin metaneti gösterebilirdi. Sanmıyorum yeryüzünde böyle bir insan olsun. Ne olursa olsun sana güvenmedim, hep seni anlamaya çalıştım. Her ne kadar güçlü olman konusunda seni uyarmaya çalıştıysam da karşılaşacağın durumun çok zor olduğunu biliyordum. Ve kaçınılmaz son geldiğinde ben hala sizlerin neler yaptığını gözlemlemeye devam ettim.

Bir Pazar sabahıydı. Nisan'ın 15'i saat 9.30'du. Ve ben fiziki olarak aranızdan ayrılıyordum. Kısacık yaşamıma anlam katan beni CANAN olarak tarih içinde hatırlamaya çalışan herkese yaptıklarım ve yapamadıklarım ile elveda diyordum. Ama hala sizleri izlemeye benden sonra neler olduğunu anlamaya çalışıyordum.

Küçükarmutlu'daki direniş evinde ablamla geçirdiğim son iki hafta çok dolu geçmişti. Yani tanıdığım insanlar ve onlarla paylaştığım güzel anılar beni çok mutlu etmişti. Küçükarmutlu'ya geldiğimde Zehra ablamla hasret gidermemizden sonra yeni tanıdığım direnişçi arkadaşlarımla ve bizlere desteklerini sunmak isteyen dost yüzlü insanlarla güzel günler geçirdim.

Ölüme yürürken bile hiçbir zaman yaşamdan bağımızı kesmedik. Hep yaşama bağlı kaldık. Ona ait değerleri koruduk ve temsil etmeye çalıştık. Biliyorum bazı insanlar bizim ölüme sevdalı olduğumuzu söyleyeceklerdir. Ölümden başka bir mücadeleyi neden seçmediğimizi düşünecekler. Bizler yaşamı, uğruna ölebilecek kadar sevdik. Bunu anlamak elbette çok zordur. Bu dünyada yaşamın dışında başka bir şey yoktur ki uğruna ölünebilirsin. İşte bunu yapmayı bunu anlatmaya çalıştık gencecik bedenlerimizi açlığa yatırırken. Kolay mı sanıyorlar üniversi-

te okurken ve iyi bir gelecek tasarlariken böyle bir bedel ödemeyi göze almak. Düşünmedik mi sanıyorlar üniversiteyi bitirip hayatını yaşamayı, milyonlarca insan gibi kendi geleceğini ve yaşamsal çıkarlarını hesap etmeyi. Şu kısacık yaşam sürem içinde ben de çok düşündüm, iyi bir iş, rahat bir yaşam sürmeyi. Hem de yüzlerce kez düşündüm toplumun durumu ortada dururken kendimi kurtarmayı. Ama amcam ve arkadaşları F Tipi Hücre hapishanelerde işkence altında tecrit edilir, kimliklerinden ve düşüncelerinden vazgeçmeleri dayatılırken nasıl bunları yok farzedip kendimi, yalnız kendimi düşünebilirdim.

Yanıbaşımda insanlar katledilirken onlara sırtımı dönüp beni ilgilendirmez nasıl diyebilirdim. Kolay olmadı bu kararı almak. Bedenimi açlığa yatırmak hiç kolay olmadı. Ondan bin kez daha zordu direnişi sürdürmek ve ölümü göğüslemek. Şöyle bir düşünün siz insanlar için bedeninizi açlığa yatırıyor sunuz ama o insanların büyük bir bölümü eyleminize karşı çıkıyor. Ve sizi eylemden vazgeçirmek için her şeyi yapıyor. Ne kadar güç bir durum olduğunu sadece bizler bilebiliriz.

Benden önce yaşamını kaybeden Gülsüman Ablayla fazla bir paylaşmadım. Ben geldiğimde durumu kötüleşmeye başlamıştı. Ne kadar ilginç. Gülsüman oğlunu annesiz bırakıyor bense babamdan ayrılıyordum. Direniş bir sürü güzelliğin yanında böylesi trajedileri de içinde barındırıyordu.

Şenay Abla vardı birde eşi hapishanede kendi ölüm orucunda. İkide çocukları. Biri kız biri erkek. Çok severdi çocuklarını onlar için yapamayacağı fedakarlık yoktu. Ne ilginç bir durum Şenay Abla çocuklarından ayrılırken onlara bu direnişin nedenlerini nasıl anlatacaktı. “ Bizleri bırakıp gitmeye hakkın

var mı anne” deseşdi çocukları onlara ne cevap verirdi. Çocukları Şenay Ablaya bu soruyu sordu mu hiç bilemişorum ama eğer sormuşlarsa onları ikna edecek bir yanıtı alamadıklarını düşünüyorum. Çocuk akıllarıyla bunu kavramalarının güç olduğunu düşünüyorum.

Zor bir süreç. Zaten bu direniş anamlı kılan, anlatılması zor olanda bu boyutudur. Ölerək yaşamı savunacaksınız. Başka evlatlar babalarında, çocuklar annelerinden ayrılmasın, artık böyle hasretlikler yaşanmasın diye, dünyada kimse sevdiklerinden kopmasın büyükler küçükleri koklayabilsin, sarıp sarmalayabilsin. Küçükler sevdiklerinin kucaklarında uykuya dalabilsin, şefkatini ve sıcaklığını duyabilsin diye büyüklerinin. Biraz da budur bizim direnişimizin özü, belki de daha çok şey söylenebilirdi. Ama benim daha fazla zamanım yok...

Bir de Hülya abla vardı. Onu anlatmak sanırım çok zor. Pek konuşmaz kimseyle tartışmaz biraz kendi halinde yaşamını sürdürmeye çalışırdı. Sıcak bir yüreğı olduğunu biliyordum ama bunu hiç ifade etmez sanki saklamaya çalışırdı. Daha sonra babama söylemiş. İlk kez K. Armutludaki direniş evine geldiğimde beni görünce eve nur düştüğünü söylemiş. Beni gökten inen bir meleğe benzetmiş. Melekler kadar güzel ve masum. Sonra bazı geceler rüyasına girdiğimi, benimle uzun uzun sohbet ettiğini ve saçlarımı okşadığını babama anlatmış. Direnişin başarısı için dostlarından para toplayıp mahalledeki fakirlere yiyecek dağıtması halkına olan sevgisinin ve bağlılığının bir göstergesi olsa gerek. Velhasıl bambaşka biriydi Hülya abla.

Armutlu direniş evi ile ilgili yaşadıklarım elbette bunlarla sınırlı değil. Dostlarımız gelirdi ziyaretimize. Hem de ne dostlar. Her biri aslan parçası yürek-

leri saf ve temiz. Gözlerinin içi gülen ve bakışlarıyla içinizi ısıtan ömrünüze ömür katan. Eğer mümkün olsaydı yüreklerini çıkartıp altın tepsi içinde bizlere sunmaktan büyük mutluluk duyacak sevecen abla-larım, ağabeylerim. En kötü olduğum zamanlar bile onları görmek onlarla birkaç söz etmek nasıl huzur verirdi bana bilemezsiniz. Sıradan insanların yanın-da tanınmış yazarlar ve müzisyenlerle tanıştım. Sa-nırsın ki Armutlu'da iki hafta değil de iki asır yaşa-mıştım. Suavi gelirdi bizleri ziyarete. O saçı sakalı birbirine karışmış, uzun boylu adamla konuşurken içinizin ısındığını hissederdiniz. Bizim için, direnişin başarısı için çok emek harcamasına rağmen her za-man alçak gönüllü ve sigara düşmanı olan bu se-vimli insanı çok sevmiştim.

Edip Akbayram vardı. Hani baba, “ hiçbir za-man müzik kalitesini düşürmeyen diye tanımladığın Edip ağabey” ama bilmelisin ki müziği gibi insan olarak da kalitesini düşürmemiş. Geldiğinde evimize neşe doluyor sanki bir konser havasını doyumsuz coşkusunu yaşıyordunuz. Edip ağabey söylüyor biz de ona eşlik ediyorduk. Sesindeki sıcaklık ve duygu ruhumuzu okşuyor, keyifli anlar yaşıyorduk. Babacı-ğım Edip ağabeyi kaybetme onun sana senin ona diyecek çok şeyiniz olmalı. Birbirinizle çok iyi dost olacağınıza eminim. Sanatçı kişiliği ve insan ruhuy-la çok sevgili Edip ağabeyimi hiç unutmayacağım.

Sakın unuttuğumu sanmasın, nasıl unutabili-rim. Edip ağabeyimin eşi “Ayten abla”. Nasıl anlatı-lır nasıl söylenir bilmiyorum Ayten Ablamın yeri bambaşka. Ona neden bu kadar çok ısındığımı dü-şündükçe Karadenizli olduğu aklıma geliyor. Ne de olsa hemşehrim. Belki de bundan ötürü kanım kay-nadı Ayten Ablama. Bizim orali olmasının yanında bana gösterdiği sevgiyi ve ilgiyi ifade ederken ki saf-

liğini ve temizliğini düşününce iyi ki Edip ağabeyin eşi iyi ki bizim dostumuz olduğuna dua ediyorum. O kısacık süre içinde her şeyimle ilgilendi, günlerce yanı başımda bekledi biraz iyi olunca sevinci yüzüne yayıldı kötüleştiğimde, korkusunu ve endişesini bana belli etmemek için olağanüstü çaba harcadı. Bir saat, bir dakika daha fazla dayanmam için bana moral vermeye çalıştı. Öptü okşadı. Sıcaklığını hissettirdi. Başımı göğsüne koyduğumda kendimi daha iyi hissettirdi. Ona borçluyum. Onu çok severdim. Eksik olma Ayten Abla. Edip Ağabeyime iyi bak ve bu beraberliğinizi ve mutluluğunuzun bozulmasına kesinlikle izin vermeyin. Sizi doya doya öpüyorum.

Sonra Dilek Abla vardı. Esmer uzun boylu zayıf. Bir şey yapamamanın o kahredici acısını hep içinde hissedene, ama bunu bize belli etmemeye çalışan o esmer güzeli Dilek Ablam. Ne çok uğraştı bizim için. İşini gücünü bir yana bırakıp koştu koşturdu bu direniş bitsin diye gencecik bedenler toprağa düşmesin diye ne çok emek harcadı. Umudunu hep sıcak tuttu. Zamanının büyük bölümünü bizim biraz daha direnmemiz için harcadı. Ama ne yapalım Dilek Abla ne yapsan seninde çaban bir yere kadar sonuç veriyor. Olmadı olamadı bütün gayretine rağmen senin senin istediğin olmadı. Çabaların yetersiz kaldı. Yaşam biraz da böyle acımasız herkesin gönlüne göre yaşanmıyor ve çoğu zaman acımasız oluyor.

Ferhat ağabey vardı. FERHAT TUNÇ. Hani uzun dal gibi boylu poslu. Yanık sesi uzun yıllar halkının sevgisini, umudunu ve sesini dünyaya duyurmaya çalışan bu uğurda bir sürü baskılar gören halkımızın ozanı. Onunla da tanıştım çok sevdim. O da beni çok sevdi. Sesinin sıcaklığı yüreğine işlemiş. Sanki sesiyle değil de yüreğiyle söylerdi türkülerini. Anadolu'nun sesini taşıdı bize o kısacık sohbetlerin-

de. O kısıacık anlarda yüzlerce yıllık Anadolu tarihini yaşadık. Şeyh Bedreddin'i, Börklüce'yi yaşadık. Pir Sultan onunla geldi evimize konuk oldu. Anadolu'da direniş ve mücadelelerde yaşamını yitiren sayısız insan onunla demli çaylarımızı yudumladı. Sevenlerinden ayrı dört duvar arasında, mahpuslarda bulunan özgürlük mahkumlarını getirdi aramıza onlar bize biz onlara türküler söyledik. Ferhat Tunç'la Ferhat Ağabeyle beraber. Bizleri unutma Ferhat ağabey. Hem unutma hem de unutturma. Biliyorum beni ve ablamı çok sevmiştin. Duydum ki bizim için bir türkü bestelemeyi düşünmüşsün. Ne güzel yapmışsın senden bunu beklerdik. Çok güzel bir türkü olacağını tahmin ediyorum. Ne de olsa sen Ferhat-sın. Sen söylersin de kötü olur mu. Diline sağlık ama yalnız bizi söyleyip bırakma. Diğer direnişçileri de seslendir. Onlar da bunu hak ediyorlar. Hem bizi hem onları unutma unutulmamıza izin verme. Sazını ve sesini bizim için susturma. Emin ol biz senin yanında olmasak da seni hep dinliyor olacağız. Nerede söylersen söyle kulağımız hep seninle çınlayacak. Seni de çok seviyorum.

Daha başkalarıyla da tanıştım hepsini anlatmayı beceremem. Bunun için beni bağışlamalarını istiyorum. Mesela Bilge Abla vardı. Bilgesu Erenus. Onu da anlatmak isterdim ama yetersiz kalır diye korkuyorum. Onu Zehra ablamın anlatmasını istiyorum. Çünkü onlar direnişin başından beri beraberler. Beraber çok anlamlı günler geçirmişlerdi. Benim açımdan Bilge abla çok fazla övgüyü hak ediyor ama bunları ablamın söylemesi daha anlamlı olur diye düşünüyorum. Birde bizimle ilgilenen refakatçiler vardı. Bizimle sevinen bizimle üzülen her ihtiyacımızı yerine getirmek için canla başla çalışan. Kendilerini unutup sadece bizler için yaşayan bize güç

vermek için varını yoğunu ortaya koyan refakatçilerimiz direnişin isimsiz kahramanlarıydı. Ne çok emeğiniz geçti bizlere neler paylaştık sizlerle... Sizlerin de sevgisini içimde götürüyorum. Her zaman beraber olacağız. Beraber soluk alıp beraber güleceğiz. Üzüldüğünüzde moralinizi düzeltmek için çağırırsanız biliniz ki hemen orada sizlere Karadeniz fıkralarından bir demet sunacağım. Yüreğimi yüreklerinize nefesimi nefesinize karıştırıp beraber soluk alıp vereceğiz. Hiçbirinizi unutmayacak sonsuza kadar birlikte yaşayacağız.

Küçükarmutlu'da geçirdiğim süre dolduğunda ayrılık vakti gelmişti. Tabi ayrılık gerçek ayrılık değil elbette. Ama sonunda ayrılıyordum sevdiklerimden. Ablamdan ve diğer direnişçi arkadaşlarımdan. Artık gitme vakti gelmişti. Vakti gelenler hep gitmediler mi birer birer. İşte bu gidenler kervanına bende katılıyordum. Yaşadığım bu dünyada geçirdiğim kısacık bir süre içinde yaptıklarım ya da yapamadıklarım la gidiyordum. Ardımda neleri ve kimleri bıraktığımı nasıl anlatacağımı bilemeden gidiyordum. Hapishanede Mehmet amcamı uzun süre görememenin hüznüyle gidiyorum. Oysa ne çok görmek isterdi beni. Mektup yazmıştık birbirimize ama yetmiyor ki. Karşılıklı birbirimizi görmek için neler vermezdim oysa. Kimbilir ne kadar üzülecektir gidişime. O duvarların ardında çaresizlik içinde nasıl katlanacaktı benim gidişime. Ne yapalım onunda payına bu düşmüş demek. Hem daha benden sonra yaşayacaklarına şimdiden alıştırırmalı kendisini. Ama kolay olmuyor elbette. Dayan amca ne olursa olsun seni hiç yalnız bırakmayacağım. Hep yanında olacağım. Kalın betonların ardında da olsan sesine ses katacağım. Türkülerinize ve sloganlarınıza katılacağım. Diğer arkadaşlarının hücrelerine de gireceğim. On-

larla da oturup türküler söyleyeceğiz. Koyu sohbetler eşliğinde demli çaylar yudumlayacağız hem de tavşan kanı cinsinden. Hem nasıl bırakırım ben seni ve arkadaşlarımı canım amcam. Biz sizler özgür olarsınız tecritte kalmayasınız diye yatırmadık mı bedenlerimizi açlığa. Bunca bedeli bunun için göze almadık mı. Elbette hücrelerinize özgürlük taşıyacağım Karadeniz'den. Karadeniz'in dağlarından çiçekler değil ama kucak kucak umut getireceğim sizlere. Ne zaman umudunuz azalırsa inanın ben yanınızda olacağım. Hiç ayrılmayacağız. Zalimler duvarlarını ne kadar kalınlaştırırsa beraberliğimiz daha bir güçlenecek. Kalın betonlarına da döktükleri her kürek çimento bizim sevgimizi karacak, sevgimizi yoğuracak. Zalimlere inat her demir kapı bizlerin kavuşmasına geçit olacak. Ben geldiğimde kendiliğinden açılacak bana kılavuzluk edecek. Gidiyorum çok isteyip de yapamadığım düşlerimi geride bırakarak. Çok sevdiğim, yazılarını ve kitaplarını okuduğum yazar büyüklerimle sohbet edemeden gidiyorum. Cezmi Ersöz'ü tanıyamadan, onun o kaleminden bal damlayan, okudukça insanın içine çiçeklerin açtığı yazılarını konuşmadan gidiyorum. Kitaplarını yazılarını okumuştum Cezmi ağabeyin. Ama tanışmak yokmuş kismette. Keşke onu ne kadar çok sevdiğimi yüzüne karşı söyleme şansım olsaydı. Bilirim onu da mutlu ederdi böyle olması ne yapalım bir çok düşünüm gibi bunu da yapamadım. Ama duydum benim için yazılar yazmış beni anlatmış okurlarına onlarla paylaşmış. Zaten paylaşmak her zaman büyütüyor mu sevgiyi. Elbette büyütüyor. Bunu en iyi Cezmi ağabey bilir. Keşke benim için yazdıklarını okuma şansın olsaydı. Ve bütün bu yaptıkları için kendisine teşekkür edebilseydim. Ama bunu benim için yaparsın değil mi babacığım.

Biliyorsun böyle dostlar kolay bulunmuyor. Onun için bulunca bırakmamalı sımsıkı sarılmalı. Bir sarmaşığın ağaca sarıldığı gibi sarılmalı ve sevgiyi egemen kılmalı.

Gitme vakti gelip çatığında ilk Zehra ablam vedalaşmak için yanıma geldi. Canım ablam gün geldi annem oldu gün geldi arkadaşım ama mutlaka her zaman bir parçam oldu. Neyin onun neyin benim olduğunu her zaman karıştırdık. Neler paylaştık. Yoksulluğu paylaştık, acıyı, sevinci, mutluluğu paylaştık yeri geldi paylaştıkça acımız azaldı mutluluğumuz çoğaldı. Nasılda alın bandımdan öptükten sonra yanımda saygı duruşunda duruyor. Güçlü olmaya çalışıyor gözyaşlarını bana göstermemek için içine akıtıyor. Ne kadar zorlandığını anlamıyorum sanıyor. Oysaki anlıyorum. Nasıl anlamam yüreğinin bir yarısı belki de tamamı gidiyor ama o bunu belli etmemeye çalışıyor. Güçlü oluşunun bir nedeni de beni fazla uzun zaman yalnız bırakmayacağını bildiğinden olsa gerek. Bırakmaz, bırakır mı Canan'ını. Hiçbir zaman bırakmadı ki bu kez bıraksın. Hani ayrılık anlarında, gidenin ardından yakında kavuşacağım duygusu var ya, nasılsa kısa bir süre sonra beraber olacaksın ya sevdiğinle, işte bu duygu insanın yüzüne bir mutluluk tatlı bir tebessüm olarak gelip yerleşir ya, işte canım ablamın yüzü de öyle. Bütün acısına rağmen bu tebessümü yüzünden eksik etmiyor. Elveda demiyorum sana abla sadece hoşçakal diyebilirim. Yüzünde tekrar görüşebileceğimizin ifadesiyle yanımdan ayrılıyorsun. Ve kapıdan çıktığın andan itibaren seni özlediğimi farke diyorum. Özlemin dili olsa ve beni anlatsa ne kadar zor durumda olacağını biliyorum.

Sonra insanlar, dostlarımız geliyor birer birer. Ben yattığım yerden onları izliyorum hala. Tanıdık-

larım, tanımadıklarım işçiler, yoksul gecekondu insanları geliyor. Sevgi ve saygıyla yanımda saygı duruşunda bulunup yerini sıradakine bırakıyorlar. Sanki birden bire içeri giriyor. Tanıyorum bu yüzü. Bu adamı tanıyorum. Tanıyorum ne demek benim bir parçam o babam o içeri giriyor, sanki ne olduğunu anlamaya çalışan bir hali var. Etrafına bakıyor. Sonra bana duruyor bir an ne yapacağını bilememenin telaşını yaşıyor yanıbaşımda. Güçlü olsun diye gülüyorum belli belirsiz. Bunu anlıyor. Anlar tabii anlamaz mı benim babam. Eğiliyor o koca gövdesiyle, önce saçlarını okşuyor, iri elleriyle yüzüme gezdiriyor parmaklarını. Yüzünde hala ne olduğunu anlamamamanın tuhaf izi var. Ne kadar da sevimli ellerin var. Yüzümü okşarken tekrar babamın yüreğini düşünüyorum. Ya dayamazda burda yanımda durursa. Hayır ben bu kadar acıyı tek yürekle taşıyamam derse. Yüreğimi benden istese ne yapardım. Ama düşündüğümün hiçbirisi olmuyor. Beni alın bandımda ve iki gözümünden öptükten sonra ağır ağır doğruluyor. Saygı duruşuna geçiyor. Babası Canan'ın önünde saygı duruşunda. Yapma demek istiyorum esas önünde saygı duruşu yapılacak sensin. Ama duymuyor beni ve devam ediyor. Yüreği sıkışıyor ve yüzü kasılıyor gözlerinden birkaç damla yaş süzülüyor yanaklarından aşağı. Ama ben biliyorum ve de görüyorum ki gözyaşlarını içine akıtıyor hem de seller gibi. Bilmez miyim bilirim elbet babamın göğsü bir volkan gibi patlamaya hazır. Ama dayanıyor. Dayanmalı, çünkü ona başka şans bırakmadım ki. Kısacık yaşamımın en uzun bir dakikasını yaşattı babam bana. Benim yaşadığım bu bir dakikayı babam kaç yıl kaç asır olarak yaşadı tahmin edemiyorum. Ağır ağır yanımdan ayrıldığında babama olan bağlılığımı hatırlayıverdim. Keşke biraz daha yanımda

kalsa diye içimden geçirdim. Sonra İsmail amcamın iri gövdesini gördüm kapının eşiğinde. Geldi yanımda durdu. Babamı gördüm onun yüzünde. Biz amcamla ne kadar bağlıysak birbirimize babamla amcamı birbirinden koparmak o kadar zordu. Düşünüyordum ne çok acımız olmuştu amcamla ama nedense hiçbirisi gelmiyor aklıma şu anda. Sadece amcamı izliyorum ne yapacağını merak ediyorum. Yüzündeki ifadeyi çözmeye çalışıyorum ama başaramıyorum. Yanıma diz çöküp alın bandımdan ve gözlerimden öptüğünde içini görebildim. Kalbi küt küt atıyor Canan'ım diyor sensiz ne yapacağım diyor. Kim amca der bana artık. Dese de senin kadar sıcak ve sevecen olanını kim söyler. Sen gidersen ben ne yaparım Canan'ım diye kime sarılırım. Sarılsam da sendeki sıcaklığı bulur muyum sanıyorsun. Sanır mısın amcan eski amcan olarak kalacak. Yüreğimiz senin gidişini nasıl karşılayacak. Nasıl ey yüreğim artık Canan yok, artık onsuzluğa alışırsan iyi edersin diyebilir. Hadi ben dedim de bakalım benim yüreğim bunu kabul eder mi. Eğer etmezse ben nereden bulurum başka bir Cananı. Tanrım ne yapmalı yüreğimi buna nasıl alıştırmalıyım. Ama ne olursa olsun güzel gözlü kızım sen istedin ya sırf sen istedin diye alışacağım söz veriyorum. Bu koca amcam söz veriyor. Sonra ağır ağır ayağa kalktı o koca gövdesiyle. Saygı duruşuna geçti. Onunda birkaç damla gözyaşı süzüldü yanaklarından. Tıpkı babam gibi amcamda gözyaşlarını akıttı içine doya doya. Sonra ağır ağır odadan yanımdan ayrıldı. Tanıdıklarım, tanımadıklarım geldi yanıma, beklediklerimin çoğu gelmemişti. Oysa ne çok görmek isterdim onları son yolculuğuma çıkarken. Oysa onların işlerini engellememek için son yolculuğumu tatil gününe, Pazar gününe denk getirmiştım. Pazar günü

olmasına rağmen dost bildiklerimin çoğu yoktu orada.

Remzi ağabey Mehmet amcamın avukatı, akrabamız, dostumuz oradaydı. Onu gördüm onun da durumu iyi değildi. Mevzuatlarla uğraşüyor Rize'ye götürülmem için gerekli işlemleri tamamlamaya çalışıyordu. Memleketime giderken de aynı arabada olacaktım Remzi ağabeyimle. Sonra Şengül Ablamı uzaktan farkettiğimde kolunda birileri olduğunu onu ayakta tutmaya çabalıyordu. Yanıma geldi. Yüzü acıdan gerilmiş ağlamaktan göz pınarları kurumuştum. Babamın “güçlü olmalısın” uyarılarına tam olarak cevap vermiyor sürekli ağlıyordu. Elbette ağlardı uzun yıllar boyunca ne çok şey paylaştık Şengül abla. Elbette zaman zaman tatsız anlarımız olmasına rağmen nedense hep mutlu olduğum zamanları hatırlıyordum Şengül Ablamı görünce. Bir abla kardeşin ötesinde iyi bir arkadaş iyi bir dosttur. Onunla sırlarımı paylaştım. Babama bile söylemediğim özel sırlarımı. Lise yıllarında aşık olduğumu ilk ona söyledim. Ben onu o bizi çok sevmiştii. Onu da ardımda bırakıp gidiyorum işte. Bu böyle bir yolculuktu işte. Kimseyi yanına alma şansın yok. Sevenlerini sevmeyenlerini hep bırakıp gideceksin. Ama yalnız gideceksin. Tekrar baktığımda şu an yüzünü hatırladığım kimseyi göremedim. Dedim ya, tatil günüydü ama beklediklerimin çoğu yoktu. Keşke giderken onları ne çok görmek istediğimi anlayabilse. Gidenlerin belki de en çok istedikleri şey bu olsa gerek. Ama olsun yine de vardı insanlar. Sonra bir yanımda babam bir yanımda amcam beni az ilerdeki ambulansa bindirdiler. Yanıma da babam oturdu. Hastaneye doğru yola çıktık. Tekrar babama baktım. Yine saçlarımı okşuyor “ Cananım diyor daha şimdiden seni özlemeye başladım. Sensizliğe

alışmak çok zor olacak” diyor. Şimdi ben bir arabanın içinde uzanmış yatıyor önde babam, halamın oğlu Serkan ve Remzi ağabeyim Rize’ye doğru yola çıkmıştık bile. Babamın sık sık gözleri doluyor Remzi ağabeyim ona destek olmaya çalışıyordu. Karadeniz’e dönüyordum. Birden ne çok özlediğimi farkettim Karadeniz’i. Dağlarını çay bahçelerini, yapmucunu ve daha birçok şeyini. Birde babaan-nemle dedemi. Şimdi ne durumdadırlar kim bilir mümkün değil kabul etmezler bu gerçeği. Babaan-nem canım benim ne çok uğraşmıştı beni vazgeçirmek için. Ta İzmir’e gelmişti iki gün yanımda kalmıştı faydası olmadığını görünce Rize’ye geri dönmüş-tü. Nasıl dayanırlar benim yokluğuma. Dedem canım dedeciğim sende az uğraşmadın. Babama az baskı yapmadın beni vazgeçirsin diye ölüm orucundan. Ama canım dedeciğim eğer babamın böyle bir şansı olsaydı senin söylemeni bekler miydi sanıyorsun. O bu durumdan memnun mu sanıyorsun. Hep babama yüklendiniz. Ondan başaramayacağı bir şey istediniz. Ve çoğu zaman onu sorumlu tuttunuz. Ama canım dedem ben vermiştim kararımı bir kez babamın bütün ısrarlarına rağmen vazgeçmedim. Babamın beni vazgeçirmek için ne kadar uğraştığını bilirsiniz de neden hala ona bu kadar yüklenirsiniz. Elbette sizin için kolay olmadığını biliyorum. Ama birde şöyle düşünün. Benim için kolay mı oldu sanıyorsunuz. Sizler bir torununuzu kaybettiniz ben-se yaşamımı hangisi daha büyük hangisi daha büyük bir bedeldir Allah aşkına. Ama sizi de anlamaya çalışıyorum. Kolay değil elbette ama ne olur güçlü olmaya çalışın ve bana olan sevginizi eksik etmeyin. Biliyorum canım dedeciğim gidişimden sonra geceler boyu uyuyamadığını ve hep beni düşündüğünü biliyorum ama ne yaparsın yaşam acımasız

ve sizin payınıza da ağır bir bedel düştü. Benim gi-dişimle ilgili kimseyi suçlama. Bu benim aldığım bir karardı ne kadar zor olursa olsun bu kararıma say-gı duymanı isterdim. Babaannemle her şeyi İzmir'-deyken konuştuk, biliyor. Zor bir durumla karşı kar-şıya olduğunuzu anlıyorum ama ölkemizde yaşa-nan bu haksızlıklara ve hapishanede bulunan am-cam ve arkadaşları için bizim payımıza düşen bede-li ödedim. Düşünün bir kez ve ona göre karar verin. Bende üniversite diploması elinde dedemin baba-annemin kucağına atılıp bakın diplomam artık öğ-retmen oldum demek istemez miydım sanıyorsu-nuz. Hem de çok isterdim. Ve bu sizi ne kadar mut-lu ederdi onu da biliyorum. Üniversite mezunu bir torun en çok sizin hakkınızdı. Karşılaştığınız bu du-ruma metanetle göğüs gerin desem de bunun im-kansız olduğu ortada. Hayatınızın son baharında sizlere böyle bir acıyı yaşatmak hiçbir zaman istedi-ğim bir şey değıldi. Ama bunun sorumlusu hiçbir za-man babam olmadı. O beni sevmekten ve benimle beraber sonsuza kadar yaşamaktan başka bir şey istemedi. En az benim kadar sizleri hiç üz-mek iste-medi. Onun için verdiğim ve bedelini ödediğim bu kararımın babamı üzdüğünü de biliyorum.

Rize'ye vardığımızda bizi bekleyen insanlar vardı. Ve meraklı gözlerle olayı anlamaya çalışıyor bir fikir yürütmeye çalışıyorlardı. Annemi gördüm orada o da beni. Çok perişan bir hali vardı. Ana yü-reğı elbette kötü olacak. Canının Cananını uğurla-yacak ve ondan ayrılacaktı. Bir de halalarımı gör-düm. Birden bana çok yabancı geldiler neden böyle oldu acaba. Halbuki ne çok severdim onları bizim büyümemize emek harcamışlar çocuklarına ne alır-larsa bana da onu almaya çalışırlardı. Kendi evlat-larından hiç ayırmazlardı beni. Ama bugün bana

çok soğuk geldiler neden böyle oldu acaba. Düşündükçe direniş ayları boyunca ne benim ne Zehra Ablamın yanına halalarım ve dayılarım ve de onların çocukları (Serkan'ın dışında) hiç gelmediler. Halbuki halalarımın çocukları ile kardeş gibi büyümüştük. Biz onların evinde onlar bizim evimizde. Beraber yer, beraber içerdik. Ama ne olduysa ölüm orucu direnişi başladıktan sonra oldu. Hiç biri bizi aramaz sormaz oldular. Nasıl bu kadar değişebildiler anlamak mümkün değil. Sorsam acaba cevap verirler mi.

Zehra Ablamı ve beni hiç ziyaret etmediniz. Ne yapmıştık biz. Ülkemizde yaşanan katliamlara karşı bedenlerimizi barikat yapmıştık bu muydu suçumuz. Size göre suç olan bu durum bize göre onurdu.

Söyler misiniz çocuklarınızdan biri hapishane- de yatarken babam ve biz sizlere böyle mi davrandık. Yaz kış sizlerle beraber olmaya çalışmadık mı. Doğrusu bu değil miydi. Sevenler zor günlerinde dostlarını yalnız bırakır mı. Bir baş sağlığını bile babamdan esirgediniz. Ne yapmıştı babam. Bize gidin ölüm orucuna yaşamlarınızı kaybedin mi dedi. Öyle mi sanıyorsunuz böyle mi biliyorsunuz. Hiçbir zaman hiçbir baba canı gibi sevdiği kızlarını, evlatlarını kaybetmek ister mi. Hele benim babam melek babam hiç acı çekmiyor mu sanıyorsunuz. Evet bizimle onur duyuyor ama çektiği acıyı tahmin edebiliyor musunuz. Edemezsiniz. Eğer öyle olsaydı acısını paylaşmak ister, ona destek olmaya çalışırdınız. Ama biz giderken siz ve kocalarınız babamın yanına gelmediniz. Ama eğer bu durum sizi mutlu ediyorsa babamdan bir başsağlığını esirgemek sizi rahatlatıyorsa söyleyecek fazla bir şey yok. Sizlerden bizim gibi düşünmenizi istemedik. Ama geçmişte yaşadıklarımızın hatırına bile böyle davranmamanız

gerekirdi. Sizin ve eşlerinizin başsağlığı dilemediği canım babama, hiç tanımadığı, hiç görmediği Bolu'dan bir camii imamı güç verdi. Zehra ablama hediye getirdi onunla fotoğraf çekti ve babama Allah'tan sabırlar diledi. Ne anlamlı bir ziyaret değil mi. Bunu babaannem de gördü. Daha nice insanlar aradı babamı acısını bir parça olsun hafifletmek için. Bir siz yoktunuz bir de çocuklarınız.

Türbanlı üniversite öğrencileri geldi arkadaşları ile beraber, sohbet ettiler babamla hem de sımsıcak koyu sohbetlerden. Hem de düşünceleri ile beraber. Dua ettiler bizim için benim için ablam için. Yüreğimizi ısıttılar onlarla daha bir anlamlı oldu direniş. Babam bütün bu insanlara minnettarlığını sundu. Ne olurdu daha sıcak daha hoşgörülü olsaydınız. Babamın ve sevdiklerimin mezarının üzerine koyduğu karanfillere bile tahammül edemediniz. Ne olmuştu da bu kadar acımasız olabildiniz. Çiçeklerimden ne istemiştiniz. Nasıl olurdu babamın benim için bir şey yapmadığını düşünebildiniz. Neden çaresiz olduğunu benim kararım karşısında bir şey yapmadığını, kısacası onu anlamaya çalışmadınız. Oysa ne çok severdi sizleri. Sizleri ve yeğenlerini. Ne zaman ihtiyacınız olsa yanınızda olmadı mı. Çağırduğınızda hemen yanınıza koşmadı mı. Ne istediniz babamdan. Onun o sımsıcak yüreğini nasıl soğuttunuz kendinizden. Sizler yeğenleri değil miydiniz. O çok sevdiğiniz dayınızı nasıl bıraktınız. Aynı durumda sizler olsaydı dayınız neler yapardı hiç aklınıza getirmediniz mi. Ama olsun benim babamın yüreğine hiçbir zaman nefret ve kin egemenlik kurmadı. Her defasında sevgisiyle altetti nefreti. Bu seferde canım babam gene insanları sevecek hem de daha çok sevecek bizim sevgilerimizi de temsil edecek yüreklerimizdeki sevgiyi babam insanlara suna-

cak. Sundukça çoğalacak sevgisi ve ben hep onunla gurur duyuyorum.

Canım babam senin arkadaşlarının çoğu da yoktu beni uğurlamaya gelenler arasında. Halbuki benim bildiğim ne çok arkadaşın vardı. Gençliğinde beraber mücadele ettiğin arkadaşlarının çoğu yoktu mesela. Olmaları onlar açısından ne kadar güzel olacaktı halbuki. Onlarla bir dönem kader birliği yapmıştın. Tehlikeli günleri, şiddetin ve kavganın kol gezdiği günlerde yoldaş sıcaklığını yaşamıştınız. Aranızdan ayrılan yoldaşlarınız için beraber haykır mıştınız sloganlarınızı. Çoğu yalnız bıraktı seni beni uğurlarken. Sonra dostların vardı beraber yiyip içtiğiniz, fabrika mesailerinde beraber terlediğiniz aynı kaptan yemek yediğiniz nice sevinçler paylaştığınız dostların. Onlarında çoğu görünmedi ortalıkta. Acını azaltmak bir parça güç katmak için bile gelmediler yanına. Bilmiyorum çok mu zordu bir başsağlığı dilemek neden böyle davranırlar acaba neden. Tabi ben henüz çok gençtim, bütün bu olup bitenlere anlam vermekte zorlanıyordum. Ama sanırım kolay bir açıklaması da yoktur bunun. Ta İstanbul'dan kalkıp beni son yolculuğumda uğurlamaya gelen dostlarıma da iyi davranmadınız. Onlara düşman gözüyle baktınız, hakaret ettiniz. Halbuki onların bir sorumluluğu yoktu bu kararımda. Ama öfkenizi onlara kustunuz. Uğurlamanın sonunda tekrar babannemi gördüm. Dayanılmaz acılar içindeydi. Babam geldi yanına neden sonra ikisi beraber birbirine sarılmış ağlıyorlardı. Hem de gözyaşları ile beraber umuduna akıtarak. Babam “ Nasıl yaptın kızım nasıl yaptın Cananım, Tanrım o nasıl yürekler öyle nasıl kocaman bir sevgidir bu dünya kuruldu kurulu böyle bir şey yaşandı mı. Yokluğuna nasıl dayanırım gül yüzlü filinta boylu kızım” Biliyorum babam,

yaşım küçük olsa da biliyorum her şeyi halkım için yaptım halkımın mutluluğu için. Benden önce de aynı kaderi paylaşanlar gibi güzel ve sevgi dolu bir dünya için yaptım. Yapamadım, zulüm makinesi çalışırken, halkımın bütün değerlerine saldırırken ve yok ederken insani olan her şeyi ben seyredeemedim bütün olanı biteni. Belki bugün beni anlayan insanların sayısı çok azdır ama çoğalacak ve ben sonsuza kadar onların yüreklerinde yaşıyor olacağım.

Dedemi gördüm gözleri dolu, yüzündeki ifadeyi anlamak istedim ama çözemedim. Oturdu dualar okudu benim için. Canım dedeciğim bütün dualarını duydum ve seni ne kadar sevdiğimi tekrar hatırladım. Biliyorum benden beklediklerini yerine getiremedim. Okumuş diplomasını almış Canan olarak gelemedim yanına boynuna sarılamadım. Başka kızları kıskandın beni düşündükçe. Ama bilmelisin ki ben çok mutluyum ve yaptıklarımdan hiç de pişman değilim. Kötü bir şey yapmadım dedeciğim. İnandığım gibi yaşadım ve bedelini ödüyorum. Çevrene bir bak kaç tane gerçek anlamda inanan ve inançları uğruna gerektiğinde bedel ödemeye hazır insan görebilirsin. Ben bir anlamda onların inançsızlıklarını yüzlerine vurdum. İki yüzlü olduklarını haykırdım. Onlar bunu kendilerine itiraf edemezler ama gerçek bu. Onun için başın dik olmalı dedeciğim. Dik ve onurlu. Seni utandıracak bir şey yapmadığımı biliyorum. Senden son istediğim babama haksızlık yapılmasının önüne geç buna izin verme. Çünkü o seni çok seviyor.

Artık elveda demenin zamanı geldi sanırım. Sevenlerim elveda.

Kayıp giderken bir yıldız gibi aranızdan elveda gökyüzü.

Elveda canım babam, Şengül ablam...

Elveda annem...

Ben olmadan, diploma almayı düşleyen öğrenci arkadaşlarım elveda...

Her zaman sevdiğim ve ne olursa olsun mutluluğu için her şeyi göze aldığım sevgili halkım ELVEDA...

Kısacık yaşamımda yaptıklarım, yapamadıklarım, özlemlerim ve kayıplarım ile aranızdan ayrılırken herkese ELVEDA...

III. BÖLÜM

Zehra Anlatıyor

Ben doğduğumda takvim yaprakları 1979 yılının Ağustos ayını gösteriyordu. Sıcak ve nemli Karadeniz’de başladığım yaşamımı yine bir sıcak Haziran günü noktaladım Karadeniz’de, doğduğum memleketimde.

Ben ZEHRA KULAKSIZ. Rize’ de dünyaya geldim. Gözlerimi açtığım ülkemde kan gövdeyi götürüyordu. Bir yanda gençler, bizim gençler onuru ve mücadeleyi emeği ve özgürlüğü temsil ediyorlar. Halkını savunmak için bedenlerini siper ediyorlar kurşunlara. Birer birer düşerken toprağa yerlerini yenileri alıyordu gecikmeden. Ama düşman acımasız düşman zalimdi ve kana doymuyordu. Ne güzel insanlardı, düşünmeden geride bıraktıklarını gençliğin baharında ayrıldılar aramızdan. Ben merhaba derken yeni bir yaşama onlar yüzlerinde görevini tamamlamış insanların mutluluğuyla, gülümseyerek süzülüp gittiler aramızdan. Kimisi çok gürültülü, bir

kısmı sessiz sedasız bıraktılar bizi bu çatışmanın ortasında. Bir çoğunu tanımadım, karşılaşmadım hemen hiçbirisiyle ama yıllar sonra resimlerinden ve dinlediğim öykülerinden keşke dedim keşke görebilseydim onları. Bir yudum çayı bölüşebilseydim onlarla kim bilir ne kadar çok mutlu olurum. Mücadelelerini ve direnişlerini dinleyebilseydim o bal damlayan ağızlarından. Ama olmadı geç gelmiştim dünyaya ve onların çok acelesi vardı. Sanki biran önce aramızdan ayrılmak bizleri ardına bırakmak onlar için bir anlam ifade ediyordu. Gerçekten bir anlam olmalı diye düşünüyorum yoksa neden bu kadar acele etsinler neden daha önce gidenlere kavuşmak için her şeylerini ardlarına koyup da gitsinler.

Çok daha sonraları anlayacaktım onları gidişleri öyle basit bir ayrılış değildi. Bir kavuşmaydı çoğu zaman. Giderken bıraktıkları sonsuza kadar temsil edildiler insanların yüreklerinde ve her hatırlandığında aralarında oldular kalanların. Ondandır demek giderken yüzlerindeki o anlamlı gülümsemeler. Bilinir ki insanlar ayrılırken değil de kavuşurken gülümserdi. Gülümserdi güneşi ellerine alıp sunarken sevdiklerine. Bir yıldız kayarken nasıl seyrederek gökyüzünü öyle heyecanlı seyrettik onların gidişlerini. Bazen buğulu bir camın arkasından bakar gibi yüzlerini seçemedik, umutlarını ve hüznelerini anlayamadık zaman zaman bakışlarını hep yüreğimizde hissettik.

Onlar; bizlere taşınması zor ama bir o kadar da onurlu mirası bırakarak, birer birer giderken sevenlerinin yanına, ben ise bu zorlu yollarda yeni yeni görmeye ve yürümeye çalışıyordum.

Sonra ülkemin üzerine o karabasan gibi çöken yılları hatırlıyorum. 12 Eylül'ü ve o dönemde yurtdışının ne kadar emek harcanarak yaratılmış değerle-

ri varsa onlara vahşice saldırıları hayal meyal hatırlıyorum. Henüz emekleyerek yürüdüğüm dönemlerde 17 yaşında darağacına gönderilen gençleri hatırlıyorum. Dünyanın çok talihsiz ve berbat bir yerinde dünyaya gelmişim demek.

Kopkoyu bir karanlığı egemen kıldılar yurduma ve insanlarıma. Babaları evlatlarına düşman etmeye çalıştılar. Nefret aşıladılar minicik yüreklere büyük yüklerini sevmesinler diye. Sevgi dolu yürekleri çıkartıp yerlerine kendilerinin duygusuz ve buz gibi cisimlerini yerleştirmeye çalıştılar. Beyinlerde güzellik adına ne varsa boşaltıp kaba bir et yığını haline getirmek için bütün olanaklarını seferber ettiler.

Uzun zaman insanlar mutlu bir haber beklediler insanlık adına, hem de çok uzun zaman...

İnsanlar küçük şeylerden mutlu olmayı becerebiliyordu o zamanlar. Bazen hesapta olmayan bir olay sizlere tarifsiz bir huzur veriyordu. İşte böyle bir durumla bende karşılaştım. Henüz küçüktüm ama yeni bir kardeşimin dünyaya geldiğini hatırlıyorum belli belirsiz. Karanlığın hüküm sürdüğü o günlerde Canan katılmıştı aramıza, birde kardeşim olmuştu. O zaman kardeşimdi. Sonra sırdaşım oldu, dostum oldu, çoğu zaman. Hem de öyle dostlardan değil. İkimiz büyüdükçe paylaştıklarımızda büyüdü. Sevdik birbirimizi, zaman geçtikçe sevgimiz birbirine karıştı. Önce yüreklerimizi sonra bütün benliğimizi kapladı. O güne kadar yaşanmamış bugüne kadar yaşanmayacak bir yoldaşlık bağıyla bağlandığımızı biz dair kimsenin görüp anlamasına olanak yoktu. Zamanı geldiğinde bütün dünya bunu anlamak için çok çaba harcayacak ama başarısız olup tekrar düşünecek nasıl bir durumla karşı karşıya kaldığını çözemeyecekti.

Canan'ın aramıza katılması en çok benim işime

yaramıştı. Artık soğuk kış gecelerinde koyun koyuna beraber yatacağım ve duygularımı paylaşacağım bir sırdaşım olmuştu. Tam olarak zamanını anımsamıyorum ama 5-6 yaşlarındaydım babamla annem ayrıldılar. Ben bir anlam veremedim küçücük aklımla. Keşke diyorum böyle olmasaydı. İstedüğimiz zaman istediğimiz kadar annemizi görebilmemize rağmen yine de insanın içine bir burukluk bırakıyor böyle durumlar.

İlkokula başladım yaşıma geldiğinde. Çocukluk arkadaşlarımla minik dünyamızı anlamaya çalışıyor çocuk olmanın tadını çıkarmaya çalışıyorduk.

Bizim yörelerde pek karşılaşılan bir durum değildir ama birinci sınıftan itibaren sınıf başkanı oldum. O zaman bile insanlara hizmet etmek ve onların sorunlarıyla ilgilenmek yaşamımda önemli bir yer tutmaya başladığını fark ettim. İlkokulda okuduğum o beş yıl boyunca kayda değer bir şey olmadığını fark ediyorum düşündüğümde. Beraber büyüdüğüm halamın çocuklarıyla yaşadıklarım, her çocuğun karşılaştığı olağan sevgi ilişkileriydi. Ortaokulda okuyordum birinci sınıfta. O yıl sömestr tatilinde İstanbul'a taşınma kararı verildi. Ailemin aldığı bu karar önemli olaylarında miladı oluyordu aynı zamanda.

Ben ve kardeşim Canan İstanbul'u düşündükçe tedirgin oluyor çok büyük bir kent olduğunu duyduğumuz bu yer bizi ürkütüyordu. Ne de olsa o ana kadar Rize'den dışarı çıkmamıştık. İstanbul büyük bir şehir ve içinde her şeyi barındırıyordu. Yoksulluğu barındırıyordu mesela ve biz bunu yaşadık. Belki de sevginin en anlamlısını o anlarda fark ettim. Kalabalık bir aile olarak yaşadığımız İstanbul'daki ilk yıllarımda dünyayı yeniden ve başka bir pencereden gözlemlemeye çalıştım. Kitapları ve kalemle-

ri olmadan okula gelen arkadaşlarımı gördüm. Bizde yoksulduk ama gördüğüm bazı öğrenci arkadaşlarımın durumu içler acısıydı. Ve onlar o haliyle bile yaşama sımsıkı sarılmışlar umutlarını canlı tutmaya çalışıyorlardı.

Ortaokuldan sonra lise yıllarımda bazı olayları daha rahat açıklayabiliyor, duyarsız kalamayacağım olayların yanibaşımda yaşandığını görebiliyordum.

O yıllarda lisede demokratik mücadelenin bir yerinde olmam gerektiğini fark ettim. Liseyi bitirdim ve üniversite yıllarım başladı. -Benim için ulaşılmaz gibi görünen o büyük kapıdan içeri girdiğimde duyduğum heyecanı düşündükçe hala kalbim sıkışıyor-

Artık İstanbul Üniversitesi öğrencisiydim. Sayısız gencin hayal edip sadece uzaktan seyrettiği o büyük okulun öğrencisiydim artık...

Üniversitelerin kuruluş mantığı gereği araştırma bilim üretme ve dünyada ve ülkede yaşanan olaylara çözüm üretme yerleri olmalıydı. Ama bizim ülkemizde oluşturulan sistem gereği üretken beyinlerin düşünen ve sorgulayan insanların çok az bulunduğu bir kalabalıkla karşılaşmam beni düşünmeye ve nedenleri hakkında kafa yormaya zorladı.

Ülkemiz her açıdan bunalım yaşıyor. Ekonomik durum tam bir çıkmaz içinde siyasal yapı çürümüşlüğü yaşıyor ama üniversitelerde bu konuda elle tutulur bir çaba gözüküyor. Bu beni kahrediyor. Olaylara seyirci kalmayı bir türlü içime sindiremiyordum. Neden sonra benim gibi düşünen başkalarının olduğunu fark ettiğim zaman epeyce zaman geçmişti.

Bu sıralar yaşamımı derinden etkileyen bir olayı hatırlatmalıyım. Küçük amcam Mehmet gözaltına alınıp tutuklanmıştı. Çok kısa bir süre sonra bazı taleplerle amcamın arkadaşları ölüm oruçlarına baş-

lamıştı. Kısa bir süre sonra bu ölüm orucu direnişçilerinden bazıları hayatlarını kaybetmeye başlayınca neler hissettiğimi tam olarak açıklayamıyordum. Bir takım hakları kazanmak için insanların nasıl hayatlarını feda edebildikleri, nasıl böyle bir bedeli göze alabildikleri benim için olağan bir şey değildi. Amcamı ziyarete gittiğimde bütün bunları anlamaya çalışıyor gerçekten böyle bir bedeli ödemeye değer mi diye düşünmeden edemiyordum. Ama ben ne düşünürsem düşüneyim insanlar inançları uğruna bedenlerini açlığa yatırıyor ve ölümü gülerek karşılayabiliyordu.

1996 Ölüm Oruçları sona erdiğinde ardına tam 12 ölü bırakmıştı. O zaman bu direnişin kazanılması için ödenen bedellerin daha sonra hapishanelerde yapılan kıyımları engellemediği görülecekti. Dışarda topluma tek tip yaşamayı dayatanlar hapishanelerde sürekli katliam senaryoları düzenlediler. Diyarbakır Hapishanesi'nde 10 tutuklunun dövülerek öldürülmesi yeterli tepkiyi toplamayınca bu kez Uluçanlar Hapishanesi'ne saldırdılar 12 ölü.

Savunmasız insanlara saldırmak ve katletmeye doymuyordu savaş tanrıları.

O dönemde bizde üniversite gençliği olarak akademik ve demokratik sorunlarımız için alanlara çıkmaya başlamıştık bile. İçerdekilere buldozerlerle saldıran güçler bizlere de cop ve panzerler eşliğinde karşı koyuyordu. En doğal hakkımız olan gösteri, basın açıklamalarımız bile polisin saldırısına uğruyor, adeta nefes alamıyorduk. Bunun gibi düzenlediğimiz gösterilerin dördünde gözaltına alınmış işkencelerin yaşandığı o merkezlerle tanışmıştım bile. Henüz genç yaşımda kimsenin adını duymak istemediği o yerlerin potansiyel müşterisi olmuştum. Çünkü demokratik bir ülke istemenin ne yazık ki bir

bedeli vardı benim ülkemde.

1995 yılında Gazi Mahallesi'nde yapılan katliamın yıldönümünde yapılmak istenen gösterilere katılmak istediğimde tekrar gözaltına alındım. Benim ülkemde gösteriye katılmak bir yana niyetlenmek bile gözaltı nedeni olabiliyordu. Şubede kaldığım dört gün boyunca gördüğüm baskıya ve işkenceye rağmen ifade vermeyi reddettim. Sanırım bu tavrım cellatların hiç hoşuna gitmemiş olacak ki herhangi bir delil olmamasına karşılık beni tutuklayıp Ümraniye Hapishanesine gönderdiler. Orada kısa bir süre kaldım ilk duruşmada salıverildim. Ama bu kısa süre içinde çok şeyler yaşadım dört duvar arasında. Önce beraber yaşamının ve paylaşmanın onurunu yaşadım. Orada insanlar her şeyini paylaşıyordu. Kimse kendi için bir şey düşünmüyor yapacaklarını hep beraber nasıl başaracaklarının düşüncesi içindeydiler.

Ziyaretçilerimiz oluyordu. Canan geldi bir gün babamla beraber. Beni görünce gözleri doldu. Bir süre hiçbir şey konuşmadan birbirimize baktık. Yüreğlerimizle konuştuk. Birbirimize dokunamamanın o kahredici hüznünü yaşadık. Sonra babamı fark ettim. Kardeşi Bayrampaşa'da kızı burada hapishane kapılarında çile dolduran sayısız babalardan biri. Onlara öyle bakarken birden ne çok sevdiğimi düşündüm. Nasıl da mutlu olmayı hak ediyorduk. Ama karanlıkları aydınlığa çıkarmak isterken, çocuklar ağlamasın diye bölüşebilmek için bir lokma ekmeği yapmak gerekiyormuş bu ayrılıkları. Mahkemeye çıktığımda babaannemi gördüm. Babam yoktu. Bir gün önce belini incitmiş yataktan değil kalkmak kıpırdamıyordu bile.

Sonra Remzi ağabeyimi gördüm. Vefalı dostumuz, akrabamız. Hem de avukatım neler yapmıştı

bizler için. Mehmet amcam için uğraşıyordu yıllardır sonra ben bela oldum başına. Allah için güzel bir savunma yaptı ve beni salıverdiler.

Eve geldiğimde babamı gördüm salonun ortasında ölü gibi yatıyor. Beni gördüğünde bütün gücünü toplayıp bana sarıldığında çektiği acıyı fark ettim. Bende sarıldım babama doya doya öptüm onu. Sonra demli çaylarımızı içerken koyu bir sohbete daldık. Ben onlara hapisshanede yaşadıklarımı onlar bana yokluğumda olan biteni anlattılar. Çok fazla değişen bir şey yoktu. Hemen her şey olurluna akıyordu. Dört aylık ayrılıktan sonra geçirdiğim ilk geceyi CANAN'la paylaştığım o geceyi sabaha kadar konuşarak geçirdik kardeşimle. Yalnız hapisshanelerden konuşmadık o gece geçmişten konuştuk gelecekte ki düşlerimizden bahsettik. Gençliğin durumunu sorguladık bilgi dağarcığımızın yettiğinde.

CANAN Ege Üniversitesi'ni kazanmıştı o sene. Kaydını yaptırmak için ben de kardeşimle beraber İzmir'e gittim. Öyle anlaşılıyordu ki bundan böyle daha az görüşerek daha çok hasret çekecektik. Bu ayrılıkların her açıdan bizi daha çok birbirimize bağladığını anlamak için zamana gereksinme varmış demek ki.

Ben İstanbul'da Canan İzmir'de telefon görüşmelerinin dışında seyrek de olsa bir araya gelebildik. Yaz tatilini İstanbul'da geçiren kardeşimle doyasıya beraber olmanın keyfini yaşadım. Okullar açıldığında ayrılık vakti yine gelip çatmıştı. Canan'ı İzmir'e uğurladık ve Canan'sız yaşantıma alışmaya çalıştım çaresizce. Ama kolay olmuyordu elbette. O yıl bahar ayları ile birlikte F Tipi hücre hapisshaneler sorunu da Türkiye'nin gündemine yerleşmeye başlamıştı. Artık her yerde bu konu tartışılıyor çözüm önerileri üretiliyordu. Başlangıçta küçük bir grubun

başlattığı bu tartışmalar toplumun büyük bir kesimine taşınmıştı. Bildiriler, paneller, sokak eylemleri ile F Tipinin izolasyon ve tecrit olduğu anlatılmaya çalışılıyordu. Hükümetin bu projeden vazgeçmemesi durumunda ülkemizi büyük felaketlerin ve olayların beklediği söyleniyordu. Ama bu kampanyanın etkileri ve yaptırım gücü Adalet Bakanlığına geri adım attıramıyor. Bakanlığın bu inatçı tavrı gelecekte yaşanacak katliam ve ölümlerin habercisi gibiydi.

O haber bomba gibi düştü Türkiye gündemine. Yirmi hapisshanede ölüm orucu direnişi başlamıştı. Yalnız hapisshanelerde değil dışarda da direniş kararı almıştı tutuklu yakınları. İçerdeki direnişi desteklemek için dışarda yapılacak bu eylem beni çok heyecanlandırmış ne olursa olsun bu direnişin içinde olmak istemiştım. Evet kararımı vermişim bu direnişe katılmalı amcam ve arkadaşları ile omuz omuza olacaktım. Onlar içerde bizler dışarıda zafere kadar beraber kol kola olmalı ve dostlarımıza ve sevdiklerimize sahip çıkmalıydık. Kararım kesindi ama aileme nasıl haber vermeli bunu onlara nasıl açıklamalıydım. Babamla konuşmaya karar verdim öncelikle. Ama ben henüz konuşmaya başlamadan o ne olduğunu çoktan anlamıştı bile. Bana “ Çok zor bir karar vermişsin seni caydırmak istesem de bunu başaramayacağımı anlıyorum.” Ama her şeye rağmen tekrar düşünmeni isterim dediğinde kararımı çok düşündüğümü artık daha fazla düşünecek bir şey olmadığını söyledim. Beni kucakladı ve öptü. Ben ona sarıldım. O anda babamın gözünde iki damla yaş döküldüğünü fark etmedim bile.

Birinci grup direnişe başlamıştı. Benim de içinde bulunduğum ikinci grup başka bir yerde başladık ölüm orucuna. Önceleri evde devam eden direnişi Taksim’de açılan TAYAD binasında birleşerek de-

vam edecekti. İki hafta sonra bütün direnişçiler bir aradaydık ve hep beraber yaşadığımız sorumluluğun bilinciyle uzun bir yolculuğa başlamıştık. Derken bir haber geldi. İzmir’de de ölüm orucu başladı. Duyulduğunda herkesten farklı olan benim duygularım karmakarışık oluverdi. İzmir’de direniş başlamıştı ve kardeşim CANAN direnişin içindeydi. Ne diyebilirim hiçbir zaman beni yalnız bırakmayan canım kardeşim bu kez de geleceğini benimle paylaşmaya hazırlanmıştı.

Canan’ında ölüm orucuna başlaması ailemizi çok etkilemiş ve durumu anlamaları zorlaşmıştı. Artık ziyaretçilerimiz geliyor, tanıdık tanımadık insanlarımız direnişimizi desteklemek için her yerde eylemler düzenliyor kamuoyunun duyarlı kılmaya çaba harcıyordu.

Hapishanede bakanlıkla yapılan görüşmeler devam ediyor Adalet Bakanlığı’nın iki yüzlü tavrından ötürü büyük olayların yakında patlayacağını hissediyorduk. Sonunda 19 Aralık sabahı bizim bile boyutlarını düşünemediğimiz bir katliam haberiyle sarsıldık. Devlet bütün hapishanelere saldırıya geçmiş iş makineleriyle duvarları deliyor, acımasızca kurşun yağırdırıyordu tutukluların üzerine. Sonra diri diri yaktılar insanları. Bayrampaşa Hapishanesi Bayanlar Koğuşuna yangın bombalarıyla saldıran devlet güçleri altı bayan tutukluyu yakarken; yalan makinesi durumuna getirdiği medya aracılığıyla tutukluların kendilerini yaktı yalanını yaydı bütün ülkeye. Yazık ki bu yalanda etkili oldu. İnsanlarımızın büyük bölümü inandı bu aldatmacalara. Artık F Tipi tecrite karşı başlattığımız direniş hareketimiz devletin acımasız saldırısı karşısında kendisi tecrit olmayla karşı karşıya geldi. Amcamdan haber alamadık bir süre. Sonra yaralı olduğunu ve hastanede ol-

duğunu öğrendik. Daha sonra bakanlık verdiği sözleri unutarak hapishanelerdeki tutukluları hücrelere, hem kış ortasında buz gibi tabutluklara atmaya başladı. Birer kemik torbası gibi.

Katliam tam dört gün sürdü. Bu sürenin sonunda medya yaşamını kaybeden ve diri diri yanan insanları bir yana bırakmış hapishanelerdeki pet şişelerden yapılmış gaz maskelerini ve tutukluların kullandığı sözüm ona silahları göstererek katliamcılarının ne kadar zor bir görevi başarıyla gerçekleştirdiğini anlatıyordu. Yaşananların bir katliam olduğunu anlamak için bu medyanın kısa bir süre beklemesi yeterli olacaktı. Daha sonra devletin kendi raporlarında bunu bir katliam olduğu resmen açıklandı. Ama bu yalanları yayanların ne yüzleri kızardı ne de bir özür dilediler katledilenlerin yakınlarından.

Ramazan bayramına yakın, bulunduğum TA-YAD binasını basan polisler binayı mühürleyip bizleri döve döve kapının önüne koydular. Hücrelerde tutukluların dünyayla ilişkisini kesmeyi düşünen yöneticiler dışarıda bizleri de tecrite koymayı ve yalnızlaştırmayı kafalarına koymuşlardı.

Derneğimizin basılıp mühürlenmesinden sonra yeni bir yer bulmamız ve direnişimize orada devam etmemiz gerekiyordu. Partilere, derneklere ve sendikalara yaptığımız başvurular değişik nedenlerden ötürü bir takım gerekçelerle olumlu karşılanmadı ve biz bir avuç direnişçi kendiside bir direnişçi olan Şenay Ablanın K. Armutludaki gecekondusuna taşınmaya karar verdik. Böylece Armutlu günleri başlamış çok sonraları direniş mahallesi olarak tanınacak ve zaman zaman yabancı medyada dahi çokça sözü geçecek yeni evimizdeki sade yaşama merhaba demiştik.

Armutlu süreci başladığında görece sakin bir

hava devam ediyordu ölkemde.

Devlet hücre hapishanelerini yaşama geçirmiş kendince sorunu çözmüştü. Ama tutuklular hiç de öyle düşünmüyorlardı. Onlar içerde bizler dışarda direnişin devam etmesi ve daha yayılmasını düşünüyorduk. 19 Aralık saldırısından sonra medya direnişi görmemeyi ve unutulmasını sağlamaya çalışarak kırılabileceğini düşünüyordu. Ama sürecin hiç de öyle olmadığını görmeleri için fazla beklemlerine gerek kalmadı.

Hapishanelerden ilk ölüm haberi geldiğinde Mart ayının 21'i idi. Devam eden günlerde ölüm haberleri çoğalmaya başlayınca yeniden herkes ölüm oruçlarını konuşur olmuştu. İşte o günlerde Armutlu'daki direniş evinde babamla konuşurken Canan'ı da buraya getirmek istediğinden bahsetti. Bende iyi olacağını bunu benim de istediğimi söyledim.

Babam açısından şu anki durum çok zordu. Beni istediği zaman görebilmesine karşılık kardeşim için aynı şeyleri söylemek mümkün değildi. Kısa bir süre sonra kardeşim babamın kolunda direniş evinin kapısında görüldüğünde sevincimden havalara uçacaktım. Uzun bir zamandan sonra ilk kez görüyordum Canan'ı. Ne çok özlemiştim. Onu kucakladığımda hiç bırakmak istemedim ve doya doya kokladım. Kokusunu bile unutmuşum neredeyse. Babamın uyarılarıyla dinlenmesi gerektiğini yorgun olduğunu anladım. Canım Cananım yanımdaydı ve iki kardeş direnişe ayrı yataklarda ama aynı odada devam edecektik.

Canan'la geçirdiğim günler ne yazık ki çok kısa sürdü. Geldiğinde zaten durumu iyi değildi. Canan her gün biraz daha kötüleşiyordu. Ama cıvıl cıvıl umut dolu gözlerle bakıyorduk hayata. Zaten Ölüm Orucunu anlamlı kılan da buydu biraz. Ölümeye yatır-

mışsın bedenini ama her zaman yaşama isteğini canlı tutacaksın. Bir saniye fazla yaşamak için mücadeleye edeceksin. Teslim olmak yok. Önce kardeşim sonra yoldaşım olan bu Laz kızı artık bizden ayrılmaya hazırlanıyor görevini tamamlamanın huzuruyla bizlere elveda diyordu. Oysa babam ne çaresiz izlemişti onun Ölüm Orucunu bırakmasını.... İki evladı vardı hiç değilse birimizin ayrılması konusunda ne çok tartışmıştık. Ama bir kez karar vermiştik. Başladığımız işi yarım bırakmak olmazdı bunu bizden beklememesini kaç kez kendisine söylemiştik. Söylemiştik ama kabul etmiş gibi görünmesine rağmen yüzündeki ifadeden anlamıştık onaylamadığını. Çaresizliğin o kalın çizgileri, eksilmemişti yüzünden.

Nisan'ın 15'inci günüydü sabah saat 9'da canım kardeşim bizleri geride bırakıp gidenlerin kervanında yerini almıştı bile. Yanına geldiğimde alın bandından öpüp saygı duruşunda bulundum bir dakika. Oysa aylarca yıllarca saygı duruşunda bulunmak isterdim. Uzanmış yatarken yerinde birden bana gülümsediğini fark ettim. "Sana çalım attım" diyordu sanki. Evet benden sonra başlamıştı direnişe ama beni geçmişti. Bunu yaparken benim daha kolay katlanacağımı düşünmüştür herhalde.

Direnişin bir özelliği de gidenlerin sırasının hiç olmamasıdır. Canan'dan ayrılmayı, onsuz günlerin nasıl geçeceğini düşündüm bir an. Zaman zaman ayrı yaşadığımız olmuştu. Ama bu sefer farklı idi. Henüz uzanmış yatan kardeşimin melek yüzüne bakarken o anda bile onu özlemeye başladığımı fark ettim. Onsuz geçireceğim günleri düşündüm. Benim için çok zor olacaktı. Alışmışım ona. Bir parçam olmuştu. Nasıl insanın vücudundan bir parçasını alırlarsa benimde bir yanım eksikti işte. Ve bu eksik ha-

limle direnişe devam etmek zorundaydım.

O günden sonra Canan'ı ben yaşatmalıydım ikinci bir kimlik gibi. Artık iki insandım. Bir bedende iki can, iki yürek taşımalıydım. Ağır olduğu belli idi. Ama ne kadar ağırsa bir o kadarda onurlu idi benim açımdan. Ayrılma vakti gelmişti kardeşim son yolculuğuna çıkacaktı nede olsa. Ağlamadım. Ağlamak bile benim için fazla anlamlı olmuyordu. Yola çıkmalıydı kardeşim Karadeniz'in dağları kucak açmış onu bekliyordu. O Karadeniz'ine, Karadeniz'i Canan'ına kavuşacaktı kısa bir süre sonra. Koynuna alacak ve koruyacaktı onu sonsuzluğa kadar.

Kısacık yaşamımızı düşündüm sonra olağanüstü insanlar değildik sonunda. Ama sevgimiz ve bağlılığımız dünyalara sığmazdı. Üzerdik birbirimizi arada bir, o zaman bile anlamlı bir duygu yumağı olurduk ikimiz.

Gidiyor, birazdan babam ve amcam gelecekler ve Canan'ımı alıp götürecekler memleketime. Her zaman olduğu gibi yine öyle oldu ve yolcu yolunda gerek idi. Uğurladık Canan'ı, yolcu ettik bir gelini yolcu eder gibi. Sonra ben tekrar odama döndüm. Yatağıma uzandığımda birden Canan'la vedalaşmadığımı anımsadım. Neden böyle yaptım. Unuttum mu yoksa. Belki de kısa bir süre sonra kavuşacağımı düşündüğüm için mi böyle yaptım. Tam olarak açıklayamadım bunu. Ama bildiğim bir şey varsa Canan'la vedalaşmamıştım. Sonra birden farkettim hiç de iyi olmayan sağlığım düzelivermişti epeyce. Canan'ın gidişine yordum. Onun gidişi bana güç vermişti. Canan'ın ardından benim kendimi toparlamam, kendimi daha iyi hissetmem herkesi şaşırtmıştı.

Odama geldiğimde kimse yoktu. Canan'a son görevini yapmak ambulansa kadar onunla olmak is-

temiştim. Artık aynı odada iki kişiydik. Fatma ve ben.

Canan'ı çok sevdiği Karadeniz'in koynuna bırakıp geldi babam. Ne kadar zor bir durumdur. Bir kızınızı toprağa veriyorsunuz ama yasını tutamıyorsunuz. Hiç durmadan hemen diğer kızınızın yanına geliyorsunuz ve morali bozulmasını diye duygularınızı saklıyorsunuz kızınızdan. Ama canım babam anlamadım mı sanıyorsun, elbette anladım. Rize'den dönüp odamın kapısını açtığın ilk anda anladım. İçinde kopan fırtınanın etkisi yüzünde hissediliyordu. Bunu benden daha iyi kim anlayabilirdi. Çünkü ben senin kızındım ve seni çok seviyordum. Keşke sana umut vermek için bir şeyler söyleyebilseydim ama bu direniş bu ölüm orucu direnişi idi ve hala devam ediyordu.

O günlerde hapishanelerden de ardarda ölüm haberleri gelmeye başlamıştı. Devletin zorla müdahalelerine rağmen ölümlerin önüne geçilemiyordu. Adalet Bakanlığı'nın taleplerimizi kabul etmek yerine yasalar üzerinde yaptığı değişiklik sadece halkı aldatmaya yönelik manevralardı ve bizim açımızdan bir anlam ifade etmiyordu. Gazeteciler ve televizyoncular çok geldiler o günlerde. Nerdeyse sabah-tan akşama kadar gazetecilerle röportaj yapıyorduk. Ama ya çarpıtarak veriyorlardı söylediklerimizi yada hiç yayınlamamayı tercih ediyorlardı. Böyle yaparak direnişi kırabileceklerini düşünüyor olmalıydılar. Sonra ziyaretçilerimizde gözle görülür artış oldu. Her kesimden insanlar akın akın geliyorlardı K. Armutludaki direniş evine ve biz herkesle konuşma olanağı bulamıyorduk. Bir zamanlar ıssız olan bu ev insandan geçilmiyordu.

Sanatçılar ve aydınlar sıkça gelmeye başladı o günlerde. Ferhat Tunç geldi. Edip Akbayram ve eşi

Ayten Abla. Ayten Abla daha çok bizimle kalıyordu. Her konuda bize yardım ediyor onunla bir abla kadar sıcak ve duygulu ilişkiler yaşıyorduk. O bizi biz onu çok sevmiştik. Yüreğimizi ona açıp sırlarımızı onunla paylaşıyorduk. Ama ilerleyen günlerde ne olduğunu anlayamadım. Ayten Abla artık yanıma gelmez oldu. Keşke bizi bırakıp gitmeseydin be abla seni çok sevmiştik ve sana alışmıştık.

Suavi geliyordu eşiyile beraber. Sohbeti tatlı konuşması sıcaktı ve içimiz ısınıyordu onunla konuşurken. Güleç yüzlü dost insandı Suavi.

Bir de esmer güzeli derler ya işte öyle bir Dilek Ablamız vardı. O da hep bizimle olmaya çalışırdı. İşini gücünü bırakmış zamanının hemen tamamını ölüm oruçlarına adanmıştı. Bir şeyler yapabilmenin telaşı ile hem bizimle ilgileniyor hem de sanatçı dostlarıyla diyalog kuruyor onların direnişe katkısı için çok yoğun çaba harcıyordu.

Birde Bilge Ablam vardı. Bilgesu Erenus. Aslında yaş itibarıyla ona teyze demek gerekirdi ama biz ona abla demeyi daha sevimli bulmuştuk. Benim, babamın ve diğer direnişçi arkadaşlarımdan, hepimizin Bilge Ablasıydı o.

İlk direniş evini o açmıştı. Sonra onsuz direniş anılmaz olmuştu. Ne zaman çağırırsak, hatta hiç çağırmasak da o hep yanımdaydı. Bizimle kalıyor çoğu geceler bizlerden ayrılmaya dayanamadığı için yanımda yatıyordu. Bilge Ablaydı ne de olsa. Adı gibi bilge bir zekası, tertemiz de bir yüreği vardı.

Direniş süresi boyunca ne çok şey paylaştım Bilge Ablamla. Armağanlar alırdı bizlere. Bebek getirdi bana bir defasında, ne çok anlamlı gelmişti bana. Hiç eksik etmedim onu yanımdan.

Kısa aralıklarla evden ayrılrsa da onu hep yanı-

mızda hissederdik. Bilirdim burada değilse kendisi şu an bizi düşünüyordu tertemiz yüreğiyle. Önce yüreğini açtı bize sonra evini açtı misafiri olduk. Biz onu misafir etmek istedik ama kabul etmedi. “İnsan hiç kendinin saydığı yerde misafir olur mu” dedi.

Geceler boyu geçirdiği endişeli saatlere tanık oldum sessizce. Hiç şikayetçi olmadı. Karşılaştığı bazı olumsuz durumları sorun yapmadı adı gibi bilgece karşıladı. Nasıl bu kadar hoşgörülü olabildiği benim için hala bir sır. En gerilimli zamanlarda bile o soğukkanlılığını kaybetmez, umutsuz bir olaydan bile umut yeşertmesini becerebilirdi bilgece. Pek türkü söylemezdi ama ben sesini çok beğenirdim. Değişik yorumu beni hep heyecanlandırmıştır. Canım Ablam seninle paylaştığım o günleri hiç unutamam sende unutma emi Bilge Abla...

Birde Cezmi Ersöz geldi ziyaretimize bir akşamüstü. Konuştuk biraz anlamaya çalıştı. Anlamak zor dedi. Anlamak ve anlatmak zor dedi bu direnişi ama söz veriyorum haftaya direnişi yazacağım. Haftalık LEMAN dergisinde yazıyor Cezmi Ağabey. Sonra dışarda babamla konuştular. Gün geceye kavuşurken gecekondü mahallesi K.Armutlu’da babamla neler konuştular tam olarak bilemedim. Sanırım ülkemizde aydın üzerine konuşmuşlar. Neler yaşıyoruz bu direniş boyunca. Direniş evinde aydın sorununu tartışıyoruz. Sıcak insandı Cezmi Ağabey ve sözünün eriydi. Dediğini yaptı ve ertesi hafta yazısı yayımlandı Leman’da. Yazının başlığı “ Canan, Zehra ve Küçük Armutlu” idi. Daha çok Canan ve beni anlatmaya çalışmış biraz da babamı. Çok güzel bir yazıydı çok sıcak, insanı etkileyen bir kalemi var ustanın. Sonra telefon numaralarımızı yayımladı yazıyla beraber. Çok etkili oldu. Yurt içinden ve yurt dışından mesaj ve sürekli telefon geliyordu.

Yüzlerce telefon ve mesaj o ana kadar pek fark etmediğimiz bir şeydi. Direniş dünyanın her yerinden izleniyor bir sürü yürek bizim zaferimiz için çarpıyordu. Bu çarpan dost yüreklerin sesini hissettikçe daha bir güçlü oluyoruz ve zafere olan inancımız katlanarak artıyordu. Cezmi ustanın bu yazısından sonra ziyaretçilerimiz de çoğalmaya başlamıştı farklı görüşteki insanların gelip destek sunması direnişi daha bir anlamlı kılıyordu.

Ahmet Abi hiç yalnız bırakmadı beni. Babamın sevgili dostu Ahmet Paktan hep yanımda oldu. Özellikle babama çok yardımcı olduğunu kestirebiliyorum.

Birde Burhan Abi vardı. Vefalı bir dost oldu benim için. Bütün isteklerimizi hiç üşenmeden yerine getiriyor varsa yeni taleplerimiz için gönüllü oluyordu. Denemelerinden oluşan bir de kitabı vardı. Arada bir babam okurdu bana bölüm bölüm. Çok sevinmiştim Burhan ağabey...

Yakup vardı Of'lu Yakup ağabey. Çok yardımlarını gördük. Direniş evinin değişmez konuklarından. Her zaman onları kendimizden biri olarak gördük. Hep bizimle üzüldüler bizimle sevindiler. Bizi mutlu gördüklerinde heyecandan ne yapacaklarını bilemediler. Onlar birer insan güzelliği idi.

Biri daha vardı onu atlamak olmaz Remzi Kazmaz. Avukatımız hem akrabamız hem can dostumuz. Ona "artist avukat" derdim. Neden bilmiyorum bu isim bana ilginç gelmişti. O kadar işinin arasında bizleri hiç yalnız bırakmadı. Hem Mehmet amcam hem benim duruşmalarımla ilgilendi. Çok şakacı, yaşama coşkusunu hep dışarı vurmaya severdi benim artist avukatım. Kardeşi vardı Cengiz. Oda elinde geldiğinde bizimle olmaya, bize omuz vermeye çalıştı.

Çok insanla tanıştım bu sürede. Hepsiyle ayrı ayrı anılarımız oldu. Şenlik düzenledik. Ne yaman bir çelişki olarak görülüyor değil mi. Ölüm Orucundayız ve bazı geceler eğlenabiliyoruz. Zaten direnişi anlamlı kılanda bu değil mi. Sıran geldiğinde gidenler kervanında yerini alacaksın ama o zamana kadar yaşama küsmeyeceksin. Hep yaşamaya çalışacak ve hayatı anlamlı kılacaksın. İşte böyle bir gecede ud çalarak Karadeniz türküleri söyledik. Yunanistan'dan gelen bir dostumuza kemençe çaldırdık. Tam da bize göre bir eğlence, doyasıya eğlendik o gece.

Bir kez daha severken yaşamı delicesine direnişimizin büyüklüğünü düşündüm. Yaşamı severken delicesine, ölümden korkmamak ne demektir. Nasıl etmeli nasıl anlatmalı bunu insanlara. Yaşamı bu kadar severken, açlığa yatırdığımız bedenlerimizi düşünün. Düşünceleriyle ve kimlikleriyle yaşamak isteyen bizlerin başka bir şansı olsaydı ölüme yatar mıydık sanıyorlar. Bizde sevdiğimizle kol kola gezmek istemez miydik sahil kıyılarında. Ailelerimize bunca acıyı yaşatmak ve bizsiz bir hayata mahkum etmek bizi çok mu sevindirirdi. Hayır. Bin kere hayır. Ama ülkemizde yaşanan bu vahşete ve katliamlara nasıl dur denilebilir. Elbette farklı görüşleri olanlarda vardır ülkemizde. Ama bir kez şunu düşünsünler. Eğer ölümlerimizle bu vahşete dur demeyi göze alamazsak bizi dikkate alır mı sanıyorsun zalimler. Bunca insanımızı uğurlarken ölümsüzlüğe hala inadını sürdürüyorsa zalimler, dostlarımızın bir kez daha düşüncelerini gözden geçirmesi gerekmez mi.

Gelen ziyaretçilerle ailelerimizle, direniş evindeki arkadaşlarımızla kah gülerек kah hüzünleneerek geçiyordu günler.

Şengül Ablam geliyordu sık sık. Bir türlü bu ola-

yı kabullenemiyor ne söylersek söyleyelim bir türlü alışamıyordu Ölüm Orucu gerçeğine. Kabul eder görünmesine karşılık her zaman bir çekincesi buluyordu. Ve bu bizim moralimizi olumsuz yönde etkiliyordu.

Direnışin 200. gününde kına gecesi düzenlemiştik. Türküler söyledik, halaylar çektiler. Skeçler yaptı dıstlarımız. O gece direniş evi olağanüstü gecelerinden birini yaşamıştı.

İlerleyen günlerde direniş evine üç yeni konuk üç direnişçi daha katılmıştı. İkisi kız kardeşti. Onlarda bizim gibi iki kardeş yolculuğa çıkmak istemişler onları görünce Canan'ı düşündüm. Onlarda tıpkı bizim gibi tutukluların dışarıdaki sesi soluğu olmak için bedenlerini açlığa yatırmışlardı. Ve zaferi kazanana kadar hem içerde hem dışarıda böyle sürüp gidecekti. Gidenin ardından yeni direnişçiler doluracaktı boşluğu.

Yeni arkadaşların aramıza katıldığı günlerde benim durumumda yavaş yavaş bozulmaya başlamıştı. Artık eskisi kadar sık dışarıya çıkamıyor daha çok odamda geçiriyordum zamanımı. En çokta yemek tarifleri üzerinde sohbet ediyorduk. Birden insan düşünüyor ne çok zaman olmuştu boğazımızdan bir lokma geçmemişti ve biz hala yemek tarifleriyle uğraşıyorduk. Direniş böyle bir şeydi. Ölümü beklerken yaşamayı hiç unutmayacaksın ve seveceksin. Kısaca yaşamayı, ama onurlu yaşamayı seveceksin, uğruna ölümü göze alacak kadar seveceksin. Bu işin gerçeği buydu. Bizde bunu öğretiyorduk insanlara.

“Günler ağır ağır ölüm haberleriyle geliyor”du. Veli Dayıyı yitirmiştik hapishanede. Birden düşündüm, en yaşlı direnişçi idi gidenlerin içinden en genici ise kardeşim Canan'dı. Ne tuhaf bir duygu. Ne

olursa olsun hemen Canan'la bir ilinti kurabiliyordum.

Durumumun iyi olmadığı haberini almıştı babaannem. Rize'den kalkıp gelmişti benim yanıma. Çok sevinmiştim onu gördüğümde. Onun bana çok emeği vardı. Beni büyüttüğünü söylesem abartı olmazdı. Çok zaman annem olmuştu benim. Ne zor şartlarda yaşamış bizim için nelere göğüs germişti. Onun çok zor olacaktı. Katlanabilir miydi bizlerin yokluğuna. Canan'ı uğurlamış sonsuzluğa Zehra'sı için çırpınıyordu günler geceler boyu. Doğru dürüst yiyip içmediğini biliyordum ama belli etmek istemiyordu. Uyuyamıyordu geceler boyu. Nasıl uyusun canı kadar sevdiği kızı Zehra'sı gözlerinin önünde eriyordu ve onun elinden hiçbir şey gelmiyordu. İstanbul'a geldiğimiz güne lanet ediyor, ahlanıp, vahlanıyordu.

Gitmeden önceki birkaç gün içinde babaannem müthiş duygu yoğunluğu içinde geçti. Dayanmak için müthiş bir çaba harcıyor, dualar okuyor, tanrıdan benim için yardım diliyordu. Bütün bunlar bile sakinleşmesine yetmiyordu. Yanımdan ayrıldığında ağlıyordu derin derin. Bana belli etmemeye çalışıyordu ama ben anlıyordum.

O gece yani bilincimin kapandığı geceydi. Saat 10:00 sıraları. Babam yine o güleç yüzüyle odamdan içeri girdiğinde birden gülmesi kesilmiş tarifsiz bir endişeye kapılmıştı. Biliyorum hep kendini hazırlamaya çalışmıştı ama beni öyle görünce ne yapamamanın duygusuyla zorda olsa yanıma oturdu. Yüzüme bakmaktan kaçınıyor yaşadığı korkuyu saklayamıyordu. Canım babam Canan'dan sonra ikinci kez aynı duyguları yaşamaya nasıl dayanırdı. Ne kadar güçlü olduğunu biliyordum ama durum bu kez farklı idi. Evet durumum gerçekten iyi değildi ve

babam bunun farkında idi. Babama bir şey söylemeye çalıştım ama başaramadım. Artık konuşmakta zorluk çektiğimi fark ettim. Babam anlayamadı yanımdan ayrıldı. Ne kadar zorlasam da insanoğlunun dayanma sınırı vardı ve ben o sınırdıydım. Yavaş yavaş bilincimin gittiğini fark ediyordum.

Sabaha doğru tümünden yitirmişim bilincimi. Bilincim kapalıyken de gidenler kervanında yerimi aldığım da hep duydum ve gördüm benden sonra yaşananları. Benim için yapılanları hep gözlerim kimseye fark ettirmeden. Babaannem bu dönem hiç ayrılmadı yanımdan hep öptü kokladı beni kokusunu hissettim mesela. Hocayı çağırırdı iki kez yanıma son yolculuğuma çıkmadan iki kez kuran okudu benim için hoca. Bu babaannemi bir parça olsun rahatlatmıştı. Azda olsa mutlu olmuştu bu bilge kadın.

O aralar babam yanıma gelmeye pek cesaret edemiyordu. Babaannem “gel son kez de olsa kızını görmelisin kızın seni bekliyor” dediğinde yanıma geldi babam. Uzanmış yattığım divanın önüne diz çöktü. Elimi avuçlarının içine aldı önce alımdan öptü sonra yanaklarımdan ve gözlerimden öperken gözlerinden ince bir çizgi halinde yanaklarından süzülen yaşları görebildim belli belirsiz. “Kahraman kızım dedi ne yaptıysam kurtaramadım seni, seni ve Canan’ı. Artık sizleri ben temsil edeceğim yüreklerinizi yüreğime katıp hep benimle var olacaksınız. Nasıl istediğini bilmiyorum uğurlanırken sonsuzluğa senin istediğin törenin yapılmasını sağlayacağım söz veriyorum arkadaşlarının istediği gibi olacak uğurlanman. Canan’a yapılan haksızlığın sana yapılmasına izin vermeyeceğim.” Babaannemi yanıma bırakıp çıktı.

Babamla tören konusunda konuşmuştu babaannem. Babam onların törenine karışmayacak onlar

babamın ve arkadaşlarımla yapmak istediklerine müdahale etmeyecekti.

Birden nefes alamadığını farkettiler babaannem. “Kızım yavrum demek sende terkettin beni” dedi. Ağıtlar yakarak evin önüne çıktığında babam yanına geldi. Sonra İsmail amcam vardı orada. Babaannem babama sarılarak ağladılar bir süre sonra sakinleştiler. Durumu yeniden anlamaya ve ne yapılması konusunda fikir yürütmeye başladılar.

Son nefesimi verdiğim anda Canan belirdi aramızda hemen. Gülümseyen yüzüyle inci dişleriyle küçük gözlüklerin ardında o bir çift gözüyle hoş geldin abla diyordu. Neden bu kadar beklettin beni seni çok özledim diyordu. Sonra bana sarılıyor abla kardeş kavuşmanın sevincine gözyaşı döküyorduk özgürce. Ne de olsa bizi gören kimse yoktu. Özgürce akıttık göz yaşlarımızı. Ve karıştık birbirimize. Artık hep öyle kalacaktık. İki bedende bir yürek, sonsuza kadar böyle anılacak tarihe böyle yazılacaktık.

Haber yayıldı İstanbul’un varoşlarına. Televizyonlar haber verdiler bütün ülkeye...

Küçükarmutlu sırtlarına akşamın alacakaranlığı düşerken direniş evinin önünde insanlar çoğalmaya başlamıştı.

Kimler yoktu ki aralarında işçiler vardı emekçiler yoksul insanlar geliyordu beni uğurlamaya. Hem de çokça gençler vardı. Bizim gençlerimiz. Her biri ateş parçası yürekleri sıcak hem de öfke dolu gençler. Üniversiteden kavga arkadaşlarım, bizim için çabalayan uğraş veren kavga arkadaşları. En çok onları görünce mutlu olmuştum. Sonra çoğaldıkça çoğaldı kalabalık. Beni yalnız bırakmak istemediklerini okudum öfke dolu yüzlerinden. Halkımızın her kesiminden insanlarla doluyordu bulunduğum evin önü.

Ne çok sevmiştim halkımı, yoksulluktan kurtulsun diye baskı ve zulüm görmesin diye neleri göze almıştım. Ve daha ne çok şeyler yapmak istediğimi geçirdim aklımdan. Gerçekten onlara olan sorumluluğumu yerine getirebilmiş miydim. Bunu düşündüm. Muhtemelen bütün insanlar gibi benimde zaafımlarım olmuştu, eksik kavramıştım bazı meseleleri ve bu hareketlerime yansımıştı. Kolay şey mi bir devrimci olarak tam anlamıyla halk gerçeklerini özümsemek onun talep ve beklentilerine göre yaşamını düzenlemek. Bir yandan sistemin yaydığı o yoz kültürün etkisinden kurtulacaksın örgütlü yaşamın zorluğuna alışacaksın. Sistemin bütün kurumlarında bireycilik öğretilirken hiçbir zaman “ben” dememeyi öğreneceksin...

Yanındakilerin bir kısmı hayatını yaşamayı öğütleyecekler sana bencilce, ama sen her zaman fedakar olmanın onurunu duyacaksın yüreğinde.

Büyük büyük yazarlar ve aydınlar özgür birey hakkında yeni dünya düzeninin propagandasını yapacaklar ama sen elinin tersiyle bütün bunları iteceksin. Daha önce bu uğurda yaşananları düşüneceksin, giden yoldaşların ödediği bedeller ve karşılaştıkları işkenceler gelecek aklına. Onların anısını düşünecek ve onlara layık olabilir miyim diye tedirgin olacaksın. İnsanlık tarihinde çok kısa bir sürede yaşamımda nasıl sonsuzluğa kadar yaşayabilirimi hesap edeceksin. Hata yaparım diye düşünmeyeceksin mücadele ederken. Ama hatalarından dönmeyi bir erdem bir güzel davranış örneği olarak bırakacaksın miras olarak. Ailenin mücadelesi engellemesine izin vermeyeceksin. Ama bunu onlara anlatırken gönüllerini kazanarak seninle gurur duymalarını sağlayacaksın. Kısaca zor bir durum devrimci olmak ve devrimci gibi yaşamak.

Çok şey öğretti Ölüm Orucu direnişi. Hepimize öğretti. En büyüğümüzden en küçüğümüze kadar okumuşumuz ve cahilimiz de öğrendi bu direnişten, yazarlarımız ve aydınlarımızda payını aldı bu dönemden. Kimisi görmezden gelmeyi tercih ederken, yürekleri bizimle çarptı çoğunun. Ama hep beden ödemek gerekiyor ya güzele ve iyiye kavuşmak için bedel ödemeyi göze alamayanlar da çıktı aramızdan azımsanmayacak kadar. Ama en zor anlarımızda hiç ummadığımız, kimseler vardı yanımızda. Yüreklərini bizimle paylaştıklarını gördüğümüzde, şaşırdıklarımız da oldu. Bir deney okulu, anlaşılması zor bir dönem oldu direnişimiz.

Ölüme ne kadar sevdalı olduğumuz söylendi yaşamı deli gibi severken. Ama bazıları bizleri hiç tanımak istemedi. Gelip bir çift laf etmeyi yediremedi kendilerine. Oysa gelselerdi onlara hiç kızmadığımızı bizim bir parçamız olarak düşünmek istediğimizi söyleyecektik kendilerine. Aşktan, sevgiden bahsedecektik mesela duygularımızı anlatacak üzülecek yada sevinecektik. Ama insani olan şeyleri paylaşacaktık özcesi. Ama bu dileklerimiz tam olarak paylaşılmadı maalesef.

Bu sırada evin önündeki kalabalıkta bir hareketlenme gözleniyordu. Anlamıştım benim için Armutlu'da meşaleli bir yürüyüş düzenlenecekti. Yine gençler vardı bu işi düzenleyenler arasında hem de çokça. Nede olsa onlardan biriydim ve nice acıları sevinçleri paylaşmıştık beraberce. Gözaltına beraber alınmıştık, coplardan payımıza düşeni almıştık beraberce.

Önce pankartları açtılar kortej oluştu yavaş yavaş “ Kahramanlar ölmez halk yenilmez” pankartının ardında “ Yürüyüşümüz Zehralarla devam ediyor İYÖ-DER” imzalı pankart vardı. Ardında anaları-

mız ve gençlerimiz. Meşaleler vardı gençlerin ellerinde. Öyle basit öyle anlamsız değildi bu yanan odunlar.

Meşaleler alev aldığında yalnız Armutlu sokakları aydınlanmadı. Tutukluların hücrelerine doldu ışıklar önce sonra Tekirdağ'da duvarlar ardındaki amcamın yüzünü yaladı meşalenin sıcaklığı. Her bir meşale kaybettiğimiz bir direnişçi oldu gençlerin ellerinde. Sevdiklerini taşıdıklarını düşündü gençler, daha daha yukarıya kaldırırken ellerindeki yanan bu alevleri. Sloganlar patladı hep bir ağızdan. Anlaşılan yürüyüş başlamıştı. Öfkeli, kararlı kalabalık ağır ve emin adımlarla yürümeye başladı yoksul insanların yaşadığı Armutlu sokaklarından.

Babam vardı en önde yanında amcam. Babam nasılda güçlü görünüyordu. Herkesin gözünün üzerinde olduğunu biliyordu elbette. Yürüdü kalabalık insanlar, zulmün üzerine yürümenin coşkusuyla doluştılar Armutlu sokaklarını öfkelerini haykırdılar hep bir ağızdan. Zalimlere inat hiçbiri gözyaşı dökmedi hepsi içlerine akıttılar öfkelerini.

Kalabalık tekrar evin önünde toplandığında orda ki gençlerden biri toplanan kalabalığa beni anlatmaya başladı.

Daha sonra babamı çağırdılar konuşma yapması için. Ağır ve emin adımlarla geldi kalabalığın karşısında megafonu eline aldı. Biliyordu o kalabalığın içinde benimde onu dinlediğimi. Söyleyeceklerini merak ettiğimi anlamıştı. Canan geldi yanıma bir de. Beraber iki kardeş, iki yoldaş orada bulunan dostlarımızla beraber gözlerimizi babama dikmiş nefesler kesilmişti. Derin bir sessizlik vardı ortalıkta. Kolay mı babamız konuşacaktı:

"Üç mevsim devam eden direnişte ikinci kızımı da kaybettim. Zehra'mızı da ölümsüzlüğe uğurladık.

Aylardır direnişin başarıya ulaşmasın için mücadele ettim. Ama görüyorum ki emeklerimiz istediğimiz sonucu alamadı şu ana kadar. Şu anda neler yaptığımdan daha çok neler yapamadığımı düşünüyorum. Düşündükçe bu sürece yeterince katılamadığımı anlıyorum”

O anda hayır baba sen üzerine düşeni yaptın hem de fazlasıyla yaptın diye haykırıyorum ama o beni duymuyor ve konuşmasına kaldığı yerden devam ediyor. “*Bilmenizi isterim ki bu direniş hala devam ediyor ve yapılacak çok işimiz var hala. Biliyoruz ki hapisanelerde tecrit kaldırılmadan ve tutukluların talepleri kabul edilmeden bu direniş sona ermeyecek. Burada olan yada olmayan bütün dostlarıma seslenmek istiyorum. Daha fazla canlarımızı kaybetmeden bu direnişi sahiplenelim. Herkesin yapabileceği bir şey vardır. Bunları ortaya çıkarıp güçlerimizi birleştirelim. Bir saniye bile beklemeye tahammülümüz yok. Yarın “keşke şunları da yapabilseydim” dememek için seferber olmalıyız. Unutmayın zafer ancak bedel ödemeyi göze alanların sayesinde kazanılacak. Direnişimizi her yere taşımalı, mücadeleye hiç ara vermemeliyiz iki kızımdan ikisini de bu direnişte kaybettim. Bunun benim açımdan ne kadar zor olduğunu tahmin edemezsiniz. Ama şunu biliyorum eğer bu direniş uzarsa benim yaşadığım acıları başka ana babalarda yaşayacak. Bugüne kadar kimseden merhamet dilemedim bundan sonrada dilemem. Geride kalanlar için bundan böyle nasıl mücadele ettiysem bundan sonra da devam edeceğim. Kızlarımı anlatmak benim açımdan çok zor. Zaten onlar kısacık yaşamlarında kendilerini anlatmayı becerdiler. Biliyorum ki halkının yüreklerinde hep yaşayacak bundan böyle ülkemizdeki devrimci mücadele ve dayanışma onlarla anılacak.*

Bıraktıkları direniş geleneği yeni kuşaklara taşınacak. Kardeşlik nasıl olur, yoldaşça sevgi nedir bunu tarihe altın harflerle kazıdılar. Birbirlerinden hiç ayrılmadılar her şeylerini paylaştılar. Yoksulluğu paylaştı önceleri, sevgiyi, umudu, sonraları direnişi paylaştılar. O kadar büyüktü ki sevgileri ve bağlılıkları sonunda ölümü paylaştılar. Onlarla hep gurur ve onur duydum, bundan sonra da duymaya devam edeceğim. Onları çok seviyorum. Canan'ımı ve Zehra'mı hiç unutmayacağım. Hepimizin başı sağolsun."

Babam konuşmasını bitirdikten sonra kalabalıktan ağlayanları gördüm. Gözyaşlarını saklamaya çalışıyordu bazı insanlar. Sonra kısa bir sessizlik hakim oldu kitleye. Ardından slogan sesleriyle inledi Armutlu sokakları. Son olarak marşımızı söyledi dostlarımız.

" BİZE ÖLÜM YOK" marşı düşündüm ne çok söylemiştik gidenlerin ardından. Oysa şimdi ben gidiyordum ve şimdi benim için söylüyordu yoldaşlarım.

Bir kısmı benim bulunduğum evin yanından hiç ayrılmadı. Gidenlerle yarın buluşmak üzere vedalaşırken kalanlar koca bir ateş yakıp etrafına dizilmişlerdi bile. Ertesi gün erken saatlerden itibaren insanlar dolmaya başladı direniş evinin önüne. Artık son yolculuğuma çıkmak üzere hazırlıklar başlamıştı. Dostlarımın omzunda Armutlu sokaklarında son defa dolaşıp Karadeniz'e doğru yola çıkacaktım.

Mevzuatlarla uğraşmak yine Remzi ağabeyime kalmıştı. Nede olsa avukatımdı. Dostumuzdu birde. Öğlene yakın son hazırlıklar tamamlanmış yürüyüş korteji hazırlanmıştı. Yine pankartlar açıldı resimlerimiz yoldaşlarımın ellerinde yürüyüşün başlamasını beklemeye başladılar. Yola çıktığımızda babamla

amcamı gördüm. Yine kol kola yine güçlü görünüyordular. Slogan sesleri daha gür çıkmaya başlamıştı.

Biz Ölüm Orucuna başlarken Armutlu'da bir direnişevi varken hapishaneden salıverilip direnişe devam edenlerle beraber bu sayı üçe yükselmişti. Önce Osman Osmanağaoğlu'nun direnişi sürdürdüğü evin önünden geçti. Sonra Sevgi Erdoğan'ın bulunduğu yere geldik. Sevgi abla yürüyemiyordu. Sedyeyle evin balkonuna çıkardılar ve kısa bir konuşma yaptı. Direnişin devam ettiğini ve zafere kadar sürdürecekleri konusunda and içti. Sevgi Ablayla da vedalaştım ve ileride bulunan ambulansa doğru devam ettik. Beni ambulansa koyarlarken alkışlar tuttular, sloganlar atıldılar yoldaşlarım, dostlarım.

Ambulansla hastaneye giderken babaannem yanımdaydı babamla beraber. Ne çok ağıt yaktı hastaneye varıncaya kadar. Babam hemen hemen hiç konuşmadı. Uzun uzun seyretti beni. Birde babaannemi sakinleştirmek için usulca bir şeyler söyledi. Sanki beni rahatsız etmek istemiyordu. Hastanede fazla kalmadık. Kısa süren işlemlerden sonra dostlarımla ve yoldaşlarımla Rize'ye doğru yola çıkmıştık. Uzun bir yol vardı önümüzde. Cananıma kavuşmak için daha epey bir zaman vardı. Yoldaşlarım bu yolculukta da beni yalnız bırakmamış iki otobüs bana eşlik ediyorlardı. Babaannemle benim "artist avukatım" bizden önce uçakla gitmişlerdi. Bizi orada karşılayacaklardı.

Daha önce sayısız defa gidip geldiğim bu yollardan son kez geçiyordum. Biliyorum Karadeniz yine hep öyle hırçın dağları hep vahşi ve yemyeşildi. Bu güzelliğe sevdalanmamak mümkün müydü. Onun için hep sevmişim Karadeniz'i. Yağmurunu bile özlemiştim. Kent merkezinden sonra bozuk yol-

lardan ve dik yokuşlardan yaklaştığımızı anlamıştım. Hiç değişmemiş diye düşündüm. Hala yollarımızı doğru dürüst yapmadıklarını anladım.

Mahallemizdeki ilköğretim okulunun önüne geldiğinizde birden durdu arabalar ve herkes boşaldı içlerinden. Anlamıştım yolculuğumun son bölümünü de yoldaşlarımın ve dostlarımın omuzlarında tamamlayacaktım. Kararlıydı arkadaşlarım.

Tekrar pankartlar açıldı ve yola koyulduk. Hayatımın 5 yılını geçirdiğim tatlı acı çocukluğumun bir bölümünü yaşadığım okuluma baktım. Çocukluk arkadaşlarım el sallıyor gibi geldi. Hem de hiç büyümemişler. Hala 8-9 yaşlarında duruyorlar bende el sallıyorum onlara. Duygulu ve sıcak anlardı, onlarla da vedalaştım.

Hep beraber evimize doğru yürüdük. Kalabalık vardı evin önünde. Mahalle halkından olanlar, birde akrabalarım toplanmıştı evin önüne. Annemde oradaydı. Canan'dan sonra beni de kaybetmek ne çok üzmüştür onu kim bilir. Ama ne yapalım dayanması lazım.

Yakınlarımı gördüm birden. Yakınımdı onlar ama ben öyle hissedemiyordum. Neden böyle yabancı gibi hissettim onları. Kimbilir Canan'dan sonra hiçbirisinin babama bir başsağlığını çok görmelelerinden mi kaynaklanıyor. Yoksa ne beni ne kardeşim Canan'ı hiç arayıp sormadıklarından mı. Evet hiç arayıp sormadılar bir kez bile yanımıza gelip düşüncelerini söyleselerdi ne olurdu. Yanlış yolda olduğumuzu söyleselerdi. Ölüm Orucunun anlamsız olduğunu derhal bırakmamız gerektiğini bile anlatabilirdi. Bütün bunları anlayabilirdik. Herkesin kendine göre bir fikri var der anlayış gösterebilirdik. Ama nasıl bir duygudur. Binlerce on binlerce ziyaretçi gelirken yanımıza, onların bu yaptıklarını anlayamıyo-

ruz. Ağladıklarını fark ettim bir ara. Bize mi yoksa düşükleri bu duruma mı ağlıyorlardı acaba. Babama kızdıklarını duymuştum. Bizi Ölüm Orucundan vazgeçirmediği için. Ama düşünmediler yapabilir mi, becerebilir mi diye. Düşünmediler babam için ne zor olduğunu. Çaresizliğin o kahredici acılarının yüreğini nasıl dağladığını hesaba katmadılar. Bizim kararmıza nasıl boyun eğdiğini ama bizimle her zaman gurur duyduğunu bilmek istemediler. Kim bilir belki de kendileri gibi babamın bize sahip çıkmadığını düşünmüşlerdir. Kim olursa olsun herkes bilmeli ki biz babamızla, babamız bizimle hep gurur duymuştur. Bundan sonrada böyle olacaktır. İnsanlar bu durumu anlayamayacak belki ama sevgimizin ve bağlılığımızın güzelliği zamanla bunu kırmayı başaracak.

Babam; canım babam, bak seninde dostlarının tamamı burada değil. Halbuki bugün günlerden Pazar, yani tatil günü. Evet gençlik arkadaşlarının bir kısmı yanında ama çoğu gelmemiş. Ama anlayacaklar onlarda anlayacaklar bu direnişte ki haklılığımızı. Direnişin gücü zamanla hissettirecek gücünü. Ve haklılığımız bir kez daha kanıtlanacak. Ne yapalım biz hapishanedeki insanlara baskı ve zulmü durdurmak için bedenlerimizi barikat yaptık. Büyük işe kalkıştık vesselam. Herhalde şu kadarcık boyumuzla böyle büyük bir işe kalkışmamız ağırlarına gitmiştir bazılarının. Fiyakaları bozulmuştur onlara dur dediğimiz için. Bilmeleri gerekir ki böyle direnişler yürek ister hem de manda gönünden.

Yüreğin saf ve temiz olacak ve halkına inancaksın. Bedel ödemeye değer diyeceksin bu halk için. Ama canları sağ olsun gelenlerinde gelmeyenlerinde.

Dini törenden sonra arkadaşlarım kendi tören-

lerini başlattılar. İnce ve duygulu sesiyle şiir okudu bir arkadaşım. Bir arkadaşım beni ve m¼cadelemi anlattı sloganların eşliğinde. Son olarak gidenlerin ardından birer birer ayrıldılar yanımdan ve biz Canan'la baş başa kaldık. Babamızın da aramızda olduğunu fark ettik neden sonra. Dostlarımızın ayrılmasından sonra ayrı kalmak istemiş bizimle anlaşılan konuşmak, duygularını paylaşmayı bizden son kez istediklerimizi dinlemeyi düşünmüş olmalı. Babama kendisiyle gurur duyduğumuzu söylemeliyiz. Acısını kalbime gömüp bu duruma alışmalı, yaşama kaldığı yerden devam etmeliydi. Bunu söylemek kolaydı elbette ama iki evladını kaybettikten sonra bunun nasıl bir anlamı olabilirdi. Nasıl normal bir yaşam sürdürebilirdi.

Canan ve ben bu direnişe başlarken böyle bir sonuğla karşılacağımızın bilincindeydik. Bilmediğimiz bizim gidişimizden sonra olabilecekler. Direniş süresi boyunca yaşadığımız neşeli ve mutlu anılar geldi gözümün önüne. Babam ve ben dolu dolu eğlenirken, kakhaha atarken bizi izleyenlerin bu duruma bir anlam veremediklerini hatırladım. Bakıldığında ikimizde yaşadıklarımızdan memnun gibi görünüyorduk. Bu durumu açıklamak zordu ama direnişi anlamlı kılanda bu durumlardı. Tek başına bu bile direnişin ne kadar sevgi ve insani olduğunu anlamak için yetebilirdi.

Zorda olsa aldığımız bu kararın bedelini ödemeye hazırlanırken bu direnişi duygularımızla, insanı olan bütün sevgimizle sürdürmeyi başarmalıydık. Birer robot olmadığımızı herkes gibi bizimde normal birer insan olduğumuz gerçeğini yaşayarak göstermeliydik. Bunu anlatabilmek direnişin anlamını ve ruhunu gösterebilmek demekti.

Ne kadar dolu yaşadığımızı düşündüm. Dile ko-

lay tam 221 gün. Her anı bir yıl kadar uzun 221 gün. Canan daha az beraber oldu babamla. Ne kadar adaletsiz bir dünya. Böyle bir durumda bile eşitlik sağlanamıyor. Canan'ın gidişinden sonra da babamla beraber olduk. Canan'dan bahsettik aramızdaki uzun konuşmalarda. Boyunun uzunluğundan yüreğinin sıcaklığından sakın yaşamından bir de giyimine kuşamına gösterdiği özenden. Çok dikkat ederdi giyimine. İyi giyinmeye çalışırdı bütçemiz oranında. Birde yakışanı giyerdi. Hoş ne giyse yakıştırdı benim kardeşime.

Babamla ilişkileri daha sıcaktı mesela. Nede olsa her zaman küçük Cananıydı onun. Ona sorarsan hiç büyümemiş hep küçük Canan olarak kalmıştı. Bense ablaydım ve hep büyük olmalıydım. Böyle düşünürdü babam. Onu korumak ve kollamak hep bana düşmeliydi. Büyüdüğünü önemli kararlar alabilecek yaşa geldiğini kabullenmek istemedi. Onun içinde Ölüm Orucundan ayrılmasını çok istedi. Babama “Neden beni de ablamı değil. O senin kızın değil mi” dediğinde “Ne bileyim kızım sen henüz küçüksün herhalde onun için” diyebilmişti. Demişti de Canan'ı ikna etmesi mümkün olmamıştı. Bizimle konuşmak istiyordu ama kelimeler boğazına düğümleliyordu babamın.

Armutlu'yu düşündüm beraber geçirdiğimiz o anlamlı günleri o zaman güzelde konuşurduk hemen hiç durmaz sürekli konu yaratırdı. Arada çok duygulanırdı. Cananını konuşurken. İşte o zaman “Kızım bir sigara içmek için dışarıya çıkmalıyım” derdi. Anlardım o zaman anlardım çok dolu olduğunu ve duygulandığını. Yanımda gözyaşı dökmek için böyle nedenler uyduruyordu.

Bir defasında ona bir armağan hazırlamıştım, evde bulunan arkadaşlarında bulunduğu bir anda

verdim kendisine. Beraber çektiğimiz bir fotoğrafı ellerimle hazırlamış altına da kısa bir not düşmüştüm. “ Bak baba Canan’da ortamızda. Bize herkese inadına pırıl pırıl gözleriyle gülümsüyor. Babacığım, sana ve kardeşime söz, düşmana bir gün daha fazla yaşayacağım. Onu da yanımıza alıp Karadeniz’i gezeceğiz ZAFERE. Kızın ZEHRA.” Armağanını açıp okumasını istedim. Bu kadarcık yazıyı okumaya dayanamadı. Yarısında bırakıp bana sarıldı. Doya doya öptü. Bırakmak istemiyordu. Sıcaklığını hissettim kalbinin atışını duydum o an. Sonra aniden odayı terketti evin önüne sigara içmeye gitti.

Böyle duygulu anların yanında neşeli ve şen anlarımızda yaşanıyor elbette.

Babaannem geldi yanına babamın. Önce birbirlerine sarıldılar sessiz sessiz gözyaşı döktüklerini fark ettim. Konuşmaya başladılar bir süre sonra. Babaannem moral vermeye çalışıyor güçlü olması gerektiğini anlatmaya çalışıyordu. “ Bak kızım bak Cananım işte ablанда geldi onu ne kadar çok özlediğimi biliyorum merak etmeyin bende buralarda olacağım. Ne zaman çağırırsanız hemen gelirim bir eksiğiniz bir isteğiniz olursa bana söyleyin hemen getiririm. İsterseniz yanınızda yatarım. Yada ikinizin ortasına. Bir senin saçını okşarım bir ablanın. Sonra masal anlatırım sizlere küçüklüğünüzde anlattığım gibi. Üşürseniz eğer battaniye yorgan ne isterseniz. Ama ne olursunuz gülümsemenizi hiç eksik etmeyin yüzünüzden. İnci gibi dişlerinizi hep görmek isterim. Hatırlar mısın Canan’ım İzmir’de direnişe devam ederken telefonda konuşmuştuk. Sana bırakmanı söylediğimde “ Bak babaanne sen öğretmedin mi bize başladığın işi yarım bırakma” diye bende söyleyecek söz bulamamıştım da telefonu kapatmıştım.

Şengül Ablam geldi yanıma. Şimdi üçü birden sessiz sessiz gözyaşı döküyorlardı. Sonra ayrılma zamanı gelmiş olmalı ki ayrılmaya başladılar yanımızdan. Önce babaannem sonra Şengül Ablam. Babam bir türlü uzaklaşamıyordu yanımızdan. Tekrar dönüp baktı bizden yana “ Kahraman kızlarım” dedi. Bana bıraktığınız bu sorumluluğun altından nasıl kalkacağımı bilemiyorum. Eskiden sadece Ahmet Kulaksız olarak yaşıyordum ama şimdi Zehra ve Canan’ın babası olarak yaşayacağım. Herkes bana baktığında hep sizleri görecektim karşısında. Kimileri sizleri Ölüm Orucundan vazgeçirmediğim için sonsuza kadar lanetleyecekler beni. Kimileri anlamaya çalışacak bundan böyle nasıl yaşayacağımı.

Gülebilir miyim diye merak edecekler bazen. Eğlendiğim bir anda nasıl becerebildiğime şaşırıp kalacaklar. Her şeyi yapacağım yavrularım gülmek ve sevinmek için bin nedenim olursa bunu kimseden saklamayacağım. Gene çalışacağım ekmek paramı kazanmak için alinteri dökeceğim ele güne muhtaç olmamak için. Eğer bir şenlikte, şölende yada bir düğünde bulunursam halay çekip horon oynayacağım. Sinemaya gideceğim arada bir velhasıl yaşama dair ne varsa hiç birine sırtımı dönmeyeceğim. Ama bir şeyi sonsuza kadar yapmayacağım. Anılarınıza ve mücadelelerinize saygısızlık edilmesine asla izin vermeyeceğim. Sevginizi hep yüreğimde taşıyacak sizler gibi iki kızım olduğu için hep başım dik gezeceğim. Kavuşana kadar hep benimle yaşayacak ve benimle olacaksınız.

Ağır adımlarla ayrıldı yanımızdan. Babamdan sonra ne kadar zaman geçti bilmiyorum dedemi gördüğümü farkettim. Yaşlı nuryüzlü dedeciğim. Dayanamam korkusuyla törenime katılmamıştı. Olsun sonunda yanımıza gelmişti ya buda yeterdi. Dua et-

meye başladı. Gözleri nemlenirken içten ta yüreğinden dualar okundu bizim için. Belki de direniş boyunca yanımıza gelmeyişinin burukluğunu yaşıyordu bilinmez ama her zaman çok sevmiştii dedem bizi. Keşke daha önce babaannem gibi yanımıza gelebilseydi ne kadar mutlu olacaktık. Bizi çok sevdiğini biliyorduk ve önemli olan buydu. Canım dedeciğim seni ne kadar çok üzdüğümüzün farkındayız. Ama bizde yaşamımızla ilgili aldığımız bu karara saygı duyulmasını isteriz. Senin gururunu kıracak hiçbir şey yapmadığımızı bilmeni isteriz. Amcamız ve arkadaşlarına yapılanları zulüm olarak gördük. Keşke başka bir yolu olsaydı. Ama zulme karşı zafer kolay kazanılmıyor. Bedel gerekiyor. Bak dede Filistin’de insanlar istedikleri camiide namaz kılabilmek için bile ne kadar insan kaybettiler. Kolay olmadı bu kararı almamız ama bir kez başlayınca yarı yolda bırakmak olmazdı. Bunları anlayacağını ümit ediyorum canım dedeciğim.

Duasını tamamladıktan sonra sessiz adımlarla yürümeye başladı. Bizi ürkütme telaşı vardı hareketlerinde. Yalnız kaldım Canan’la. Bana “ Bir dönem hiç gelmeyeceksin diye düşünmeye başlamıştım” dedi. Evet geç kalmıştım ve bende seni hiç yalnız bırakmayacağım. Neler yaşamadık şimdiye dek. Yeri geldi sevindik beraber bazen istemeden de olsa üzdük birbirimizi. Ama hepsi sıcak hepsi bize aitti. Hiçbir zaman yalnız kendimizi düşünerek yaşamadık mutlaka. İkimizin de içinde olduğu şeyler tasarladık. Yeni bir dünya kurma isteği sararken ruhumuzu beraberliğimizin tadına varmayı düşledik mücadelemiz sürecinde. Herkes nasıl daha çok pay alırım diye düşünürken dünya nimetlerinden biz yoksulluğu bölüştük aramızda. Hem de dünyanın en büyük nimeti gibi. Gün geldi ayrıldık o anda ka-

vuşmanın heyecanı sarıverdi yüreğimizi. Bir deniz kıyısında bir dağ başında olmayı düşledik sıkışıp kaldığımız o kentlerin beton yığınları arasında. Sıcak bir demli çayı yudumlarken balkonda hapishanedeki tutukluların özgür olamadıklarını düşündük. Düşündük ve bir anlam vermeye çalıştık. Okul sıralarında diploma derdine düşerken sınıf arkadaşlarımız bizler halkımızdan pekiyi ile belgelemeyi özledik. Sıramızı bekledik usul usul, direniş sürerken, acele etmedik. Bizde önce gidenleri uğurladık. El salladık arkalarından tren garından sevdiklerini uğurlayanların metanetiyle. Halkımız için mücadele ederken her görüldük çok kez. En çok da sevdik. Ailemizi sevdik. Annemi, babamı ve diğerlerini hiç karşılık beklemeden, hesapsız, kitapsız sevdik. Doğayı sevdik mesela katledilirken vahşi canavarlar tarafından. Çiçekleri, ağaçları ve ormanları sevdik özgürlüğü sevdiğimiz kadar. Bir de mücadeleyi sevdik. Önümüze dikerlerken kalın duvarları tel örgüleri, onları yıkmak için direnişi sevdik. Daha pek çok şey sevdik onları sevdikçe onlar güzelleşti daha anlamlı oldu dünyamız.

Nefret ettik ihanetten ikiyüzlülükten, yalandan, dolandan. Dostlarını yarı yolda koyanlardan da nefret ettik. Elini omzuna koyan dostundan taşıma parası isteyen anlayışlardan taşırken alınlarımızdaki bandı onurla, zalimlerin önünde baş eğip alın bandını haramilerin sofrasında haraç mezat satanlardan nefret ettik. Hep insan gibi ama onurlu ve gururlu, başı dik yaşamak istedik.

Bir çığlık duyduğumuzda yönümüzü o yana çevirdik, elimizden bir şey gelir mi diye. Umut olmaya çalıştık halkımızın vicdanlarını ve yüreklerini satın almaya çalışanlara karşı en önemlisi de bize güvenenleri hiç utandırmadık.

Sesleri olduk dört duvar arasında yok edilmeye çalışılan kahramanların. Bizimle umutları yeşerdi, bizimle daha bir güçlü çıktılar zalimlerin karşısına. Onur duydular bizimle. Ne mutlu sizler gibi dostlarımız var dediler, artık ölsek de gam yemeyiz.

Yürüdük hep yürüdük bazen hep hatalarımız oldu, düzeltmeye çalıştık, kolkola, omuz omuza, hiç geriye dönüp bakmadan yürüdük. Yürüdükçe özgür olduğumuzu özgür oldukça daha insanlaştığımızı ve yaşamı tadını yudumlayarak yürüdük. Karanlığın üzerine yürüdük küçük bedenlerimizle ışık olmaya çalıştık.

Hiç teslim olmadık. Direnişin onuruyla ölmek varken teslimiyetin onursuzluğunu yaşamadık. Yaptıklarımızla yapamadıklarımızla aranızdan ayrıldık işte. Ak bir güvercin gibi uçuverdik sonsuzluğa. Ben ZEHRA KULAKSIZ ve kardeşim CANAN KULAKSIZ. Ne yaptıysak halkımızı sevdiğimiz için yaptık. Bütün zorluklara bu sevdamız için göğüs gerdik. Payımıza düşen bedeli bu duygularımız için ödedik. Bayrağı bizden sonrakilere devrettik. Biliyoruz emin ellerde olduğunu...

SON SÖZ

Bütün ömrüm boyunca bir seferde yazdığım en uzun yazı, bir daktilo sayfasını geçmemiştir. Ama yaşadıklarımı anlatmak için bundan daha fazlasını yazmam gerekiyor bu kez. Son bir yıldır ülkemizde yaşanan ölüm orucu direnişi ile ilgili benim ve ailemin yaşadıklarını paylaşmak bütün bunları tarihe maletmek için bunun belgelenmesi gerekmektedir. Yazmak hele böyle önemli bir süreci yazmak hem cesaret hem de birikim isteyen bir iş olduğu muhakkak.

Ne yaparsam yapayım bu büyük direnişin an-

cak küçük bir bölümünü anlatabilirim diye düşünüyorum.

Hemen her döneminde içinde bulunduğum bu direnişin en yoğun yaşadığım dönemlerini kızlarım CANAN ve ZEHRA ile paylaşmaya çalıştım. Bir anlamda bu öykü direnişle beraber kızlarımın öyküsü olacaktır diyebilirim.

Yaşadığım acı ve tatlı olaylarda bu insanların anılarında önemli bir iz bıraktığı muhakkak. Hayal kırıklıkları yaşadım örneğin. Güvendiğimiz dostlarımdan gördüğüm davranışları anlatmakta zorlandığım zamanlar oldu. Yaptıklarım ve yapamadıklarım la bu öykünün olayları anlatmada yetersiz kalacağı bir gerçek. Yıllar boyu yazılıp anlatılacak bu direnişi tam olarak açıklamam mümkün olmayacak.

Öykümüzde bazı insanlar hakettiği kadar yer almamış olabilir. Bazı olaylar gereken titizlikle irdelenebilir. Başkalarının açısından çok önemli olabilecek kesitler gözden kaçmış olabilir. En önemlisi eleştiri yönelteceğim kişi ve kuruluşların isimlerini kurcalamak niyetinde değilim. Çünkü bu yazının amacı siyasal bir hesaplama yada politik bir değerlendirme olmayacak. Özü itibariyle siyasal bir direniş olan ölüm oruçlarının öyküsü yazılırken mutlaka ülkemizin durumu hakkında görüş belirtmek gerekecek. Ama daha çok insani boyutunu öne çıkarmaya çalışacağım bu öyküde direnişi ve direnişçilerin duygularına tercüman olmak istiyorum. Bu öykü benim ve kızlarımın da bir anlatımı olacak aynı zamanda. Kamuoyunda bilinmesini istediğim duygu ve düşüncelerimizi paylaşmaktır amacım. Direnişçilerin normal birer insan olduğu gerçeği anlaşılmalı ve öyle kabul edilmeleri gerçeğinin altını çizmektir amacım.

Onuncu ayını geride bırakan bu direnişin tama-

mını anlatmak yerine, özellikle Armutlu'da geçirdiğim dört aylık sürede olarak yaşadığım olayları anlatmayı düşündüm. Bu dört aylık sürede Armutlu dışında yaşadıklarım da oldu elbette. Yeri geldiğinde onlara da değinip öyküde eksik parça bırakmak istemiyorum.

Öyküyü yazma amaçlarımdan biri de kendimi anlatma isteğimdir. Toplumda mevcut olan düşüncelerin farklı olduğunu biliyorum. Benim ne kadar fedakar olduğumu düşünen varsa, diğer taraftan canavar olduğumu kızlarını ölüme gönderen gaddar bir baba olduğumu söyleyen sayısız insan olduğunu biliyorum. Hatta soğukkanlı bir katil olduğum fikrini savunanlara bolca rastlamak mümkün. Bu düşüncedeki insanların bir bölümünün düşünceleri siyasal mantıkları gereği değiştirilemeyecek kadar önyargılı. Ama direnişi ve direnişçilerin anlayışlarını şu veya bu şekilde anlamaya çalışan toplumda oluşturulan sözüm ona değer yargılarının etkisinde kalan sayısız insana meramını anlatmaktır asıl amacım. Bir kez bile direniş evine gelmeyip direnişçileri dinlememiş olan bu insanların bana olan düşüncelerini azda olsa değiştirebilirim kısmen de olsa amacıma ulaşmış sayacağım kendimi. Benim gibi düşüncelerini değil sadece anlamalarını beklemektir. Yetersiz bilgilerinden kaynaklanan düşüncelerine ve duygularına seslenmek ve bilgilendirmektir.

Ölüm Orucuna başlanmadan kısa bir süre önce Kudüs'te yapılan katliamı protesto için kızım Zehra gözaltına alınıp mahkemeye çıkartıldığını bilmeliler mesela. Mescid-ül Aksa'da katledilen Müslüman Filistin halkının acısını paylaşmak isteyen Zehra'yı tanıtmalı ve anlamalılar.

Bilinmeyen çok yanı vardı direnişin ve direnişçilerin. Öncelikle insandılar herkes gibi. Sevinçleri,

hüzünleri, duyguları, düşünceleri vardı. Geçmişte hataları olmuştı birçoğunun. Bazen kalplerini kırmışlar yakınlarının. Okula gitmiş karne heyecanı yaşamışlar. Sevmişler sevilmişler. Üzmüşler anne babalarını, üzölmüşler aileleri için çoğı kez. İlk kez sinemaya gittiklerinde arkadaşlarına anlatmışlar filmin ayrıntılarını. Pikniğıe gittiklerinde doyasıya hissetmişler özgürlüğü. Ormanın ve yeşilin kokusunu içlerine çekmişler. Ülkelerinde yaşananlara bir anlam vermeye başlamışlar akılları sıra. Günü gelip yaşamın haksızlıklarıyla karşılaştıklarında çözümler üretmeye kalkışmışlar. Kimileri boyundan büyük işlerde uğraşmamalarını salık vermişler onlara. Bunlar sizin işiniz değil, devleti yöneten büyükleriniz bunları düşünür diye sık sık tembihlenmişler. Ama olup bitenlerin öyle söylendiğı gibi olmadığını anlamışlar zamanı gelince. Her zaman tehlikeden uzak tutmaya çalışmış onları büyükleri, kanatlarının altına alıp korumak istemişler. Sizlere bir şey olursa dayanmam canıma kıyarım feryatları ile korkmuşlar ürpermişler. Bazen hesapsız kitapsız olan sevgilerin ardında yatan riyakarlığı farketmişler. İnsanların nasıl böyle bir duruma düştüğünü sormuşlar kendilerine uykuya yatmadan önce.

Sabah güneşinin doğuşunu izlemişler, insanların yüreklerini ısıtması umuduyla. Karanlık gecelerin bilinmezliğini korkularını minicik yürekleriyle yenmeye çalışmışlar. Sabahın köründe ekmek parası kazanmak için yollara düşen yaşitlarını gördükçe anlaşılmaz bir kederle gözlerinin yaşlandıklarını düşünmüşler.

Sonra büyümüşler, kimisi genç kız olmuş, kimisi delikanlı, anne baba olup çoluk çocuğa karışanlar varmış aralarında. Yeni çağlarında, yeni beklentilerini ve umutlarını da beraber taşımışlar. Hepsi farklı

yörelere gelmelerine rağmen aynı şeyleri hissettiklerini anlamışlar bir zaman. Gördükleri ve yaşadıkları zalimliklere karşı çıkmaları gerektiği, bunu yapmazlarsa tarih önünde sorumlu olacaklarının kararına varmışlar.

Günü gelmiş coplanmışlar sokak ortasında acımasızca. Bir başka yerde tutuklanıp hapishanelerde günler geçirmek düşmüş paylarına. Ama inançlarından soyunmamışlar hiçbir zaman. Hep düşündükleri gibi yaşamayı başarmışlar. Neden bütün bunlarla karşılaştıklarını her gün biraz daha iyi anlamışlar. Ve hepsini tek tek kazımışlar bilinçlerine. Derken günlerden bir gün yaşadıkları ülkede hapishanelerde olaylar baş göstermiş. Hücrelere girmek istemeyen tutuklu insanlar ölüm oruçlarına başladıklarını açıklamışlar dünyaya. Ya düşüncelerimizle beraber yaşarsınız yada tek tek kalmaktansa hücrelerde ölürüz demişler. Onlarda düşünmüşler tartışmışlar içerdekilerin sesi soluğu olmaya karar vermişler. İçerde olanların yaşadıklarını, herkesin daha iyi anlayabilmesi için yatırmışlar bedenlerini açlığa. Önceleri kimse anlayamamış bu durumu. Anne babaları karşı çıkmış bu kararlarına, olmaz böyle demişler aile büyükleri. Ama onlar kararlarını çoktan vermişlerdi bile. Hayır demişler. Bizim insanlarımız yok edilmeye çalışılırken onlar yalnız bizden isteyemezsiniz, onlara sırtınızı dönmeyi bizden istemeyin demişler. Bir kısmı içerde bir kısmı dışarda başlamışlar, ölüm oruçlarına, çok ayrı mekanlarda, ayrı şehirlerde de olsa uzatmışlar ellerini birbirlerine ve karışmış yürekleri yüreklerine.

O günden sonra beraber düşünmüşler. Beraber gülüp beraber ağlamışlar. Günü gelmiş sevdiklerinden ayrılmışlar, sonsuzluğa uğurlamışlar dostlarını ama hiç umutlarını kırmamışlar, hep taze tutmuşlar

geleceğe olan düşlerini.

Biliyorlardı, teslim ederlerse umutlarını ve düşlerini gelecekte yaşamayı istedikleri dünyadan bir parçayı da kaybedeceklerini.

Günler geceye devrilirken ardarda gidenlerin sayıları da artıyordu durmadan. Yaşlı tarih bu kez farklı bir mücadeleye tanıklık ediyordu artık. Ağıtlar yakarlarken gidenlerin ardından analar babalar yüreklerindeki sıcaklığı hiç soğutmuyorlardı. Birer birer gencecik filizler düşerken toprağa toplumda açtığı onulmaz yara her gün biraz daha büyümekteydi. Kara topraklar isyan etmekteydi koynuna aldığı her çiçek için, sessizliğine bir anlam veremiyordu toplumun. Rüzgar anlamsız esiyordu o bahar aylarında. Bir sonraki gün yaşanacakları görmemek için güneş doğmak istemiyor gibiydi. Çiçekler kokularını kendileri bile beğenmez olmuştu. Ama yaşam acılarıyla ve özlemlerle devam etmekteydi. “Bir ağaç gibi tek ve hür ve bir orman gibi kardeşçesine” yaşamak için insanlık sınava durmuştu sanki. Ölümle yaşam, sevgiyle nefret iyiyle kötülük yoğun bir çatışma içindeydi o bahar aylarında ve sonrasında. Nerede noktalanacağı hiçbir zaman soru işareti yaratmamıştı beyinlerde. Hangi baharda olduklarını düşündüler müjdeli haberi sadece.

Sevdiklerini ve dostlarını görüyorlardı yanbaşılarında ama diyorlardı, ama biz bu kadar değildik. Daha çok olmalıydık daha fazla dostları olmalıydı bizlerin. Neden bir kısmı yanımızdayken diğerleri görünmez olmuştu. Halbuki ne çok istemişlerdi hep bir arada olmayı. Umutlarını ve sevgilerini yaşarlarken coşkuyla onlarla kol kola olmayı ne çok arzulamışlardı. Ama olmuyor işte olmuyor. Bizim tarihimiz böyle mi yoksa başka bir şey mi, bilmiyoruz, coşku-muzu da yasımızı da hep eksik hep yarım yaşıyo-

ruz. Ama geçecek bu günler diye düşündüler. Geçecek ve o gün hep beraber olmanın coşkusunu yaşayacağız düşmana inat.

Böyle çok karmaşık ama bir o kadar da anlamlı duygular içinde devam ederken direniş iki kardeş vardı. Bütün bunlarla beraber başka heyecanları da yüreklerinde hisseden ZEHRA ve CANAN. İkisi de kardeş ikisi de üniversite öğrencisi, ikisi de ölüm orucu direnişçisi. Bu öykü onların öyküsüdür aynı zamanda. Kimdir bu iki kardeş. Ne için bu direnişin içinde yer almışlar. Babaları ne düşünür mesela. Nasıl izin vermiş kızlarının ölüm orucuna katılmalarına. Yoksa izin vermemiş de Zehra ve Canan'ın kararı mıydı bu. Bunlar anlatılmaya çalışılıyor bu öyküde. Elbette direnişte anlatılacak yeri geldikçe.

Ve diğer direnişçiler. Onlarda konu olmakta bu öyküye. Daha kimler yok ki. Ziyaretçiler, yazarlar, sanatçılar ve halktan insanlar. Zehra ve Canan kendi yaşamlarını kendileri anlatmak istediler. Bizi bizden dinleyin dediler. Duygu, düşüncelerimizi biz kendi ağzımızdan söylemek isteriz. Bu dileklerini yerine getirmeye çalıştık elimizden geldiğince. Sonra öyküme diğer kahramanlar konuşmak istediler. Onlara da mümkün olduğunca konuşma olanağı yarattık. Ama gözden kaçan, hakettiği halde bu öyküde konuşma olanağı bulamayanlar olacaktır. Bunun anlayışla karşılanmasını umut ediyoruz.

20 Ekim 2000 tarihinde başlayan ölüm orucu yaklaşık onuncu ayını geride bırakırken her açıdan ülkemizi derinden sarsan depremler yarattı.

Daha sonra dışarda başlayan ölüm oruçları ile farklı bir boyut kazanan direniş 19 ARALIK 2000 tarihinde başlayan ve tam 4 gün süren tam bir katliam operasyonuna tanık oldu. Ardından Adalet Bakanlığının bir süre açılmasını erteledik dediği F Tipi hü-

re hapishanelerinin devreye sokulması direniş süreci ile ilgili yeni tartışmalar başlattı. Bakanlığa göre çözüldü denilen hapishaneler sorunu ölüm orucu direnişçilerine göre bir döneme girmişti. Bakanlığın çözüldü dediği sorunun 21 Mart 2001 tarihinde Ankara Sincan hapishanesinde yatan bir tutuklunun yaşamını yitirmesiyle yeniden ülkemiz gündeminin vazgeçilmez olaylarından biri olarak hala varlığını koruyor.

Bakanlığın bütün engellemelerine karşılık hapishanelerden gelen ölüm haberleri toplumu sarsmaya başlarken aynı tür haberlerin dışarıda insanlara ulaşması bir anda bütün gözlerin dışarıdaki ölüm orucundaki direnişçilere dönmesini sağladı. F Tipi Hücre Hapishanelerde yaşanan tecrite karşı yapılan ölüm oruçlarına destek için dışarda da insanlar bedenlerini açığa yatırmışlardı. Esasen İzmir ve Mersin’de de yapılmış olmasına rağmen dışardaki direnişin odağı K. Armutludaki direniş eviydi.

İzmir’de başlayıp K. Armutlu direnişevinde 15 Nisan 2001 tarihinde yaşamını yitiren küçük kızım CANAN ve aynı evde 29 Haziran 2001 tarihinde kaybettiğim büyük kızım ZEHRA ile geçirdiğim yaklaşık 140 günün öyküsüdür.

Elbette bu öykünün öncesi ve sonrası var. Ama benim açımdan bu günlerin anlamını ve önemini yaşadıklarım açısından öncelikli kılmaktadır. Tarihçiler elbette çok daha ayrıntılı yazacaklar çok daha somut belgeler bırakacaklar geriye. Benim yapmak istediğim bu süre boyunca zamanımın neredeyse tamamını geçirdiğim K. Armutlu ve direnişevinin durumunu, yaşadığım olayları, direnişçilerle paylaştığım anılarımı okuyucuyla paylaşmaktır.

Bunu yaparken duygularımı, bu süre boyunca neler hissettiğimi insanlar gözlerimin önünde hücre

hücre erirken kızlarım için yaptıklarım yada yapamadıklarım paylaşmak istediğimdir.

Bu süre içinde karşılaştığım hayal kırıklıklarından bahsettim sırası geldiğinde. Bazen beklemediğim bir davranış acımı hafifletti yüreğime su serpti.

Canan'la kısa bir süre kalabildik beraberce. İzmir'den geldikten sonra iki hafta dayanabildi küçük kızım. Rize'ye götürüp toprağa verdikten hemen sonra direnişe devam eden abla Zehra ile paylaştım bir çok şeyi. Anlaşıldığı gibi yasını tutamadım Canan'ımın.

Bütün herkes bilmeli ki hiçbir baba çocuklarının değil ölümüne bir tırnağının kanamasına dayanamaz. Ama yaşamın acımasızlığı bazen öyle korkunç olur ki iki kızınızdan ikisini de kaybetmeye alışmak zorunda bırakır sizi. Bende isterdim ki çocuklarımın üniversite bitirip diploma ile boynuma sarılmasını. Mutlu bir hayat kurup uzun süre yaşam sürmesini. Ama kararlarından vazgeçmemeleri ve başladıkları işi yarım bırakmama konusunda ne yapabiliyordum. Ülkemizde devam eden hapisaneler sorunu bir insanlık sorunu olarak görüldü kızlarım tarafından. İnsanlık sorununda taraf olmamak bize yakışmaz dediler. Ve bedenlerini açlığa yatırarak bunun bedelini de ödediler.

Burada esas soru; "Bizlerin ne kadar insanlık sorununa sahip çıktığımız" olmalıdır. Bu soruya vereceğimiz yanıt bizim anlayışımızın da bir göstergesi olacaktır. Onlar genç yaşlarında bedel ödemeyi göze almadan insanların özgürleşemeyeceğini savundular. Ya bizler neyi savunuyoruz? Nasıl bir ahlakı ve erdemi egemen kılacağımızın hesabı içindeyiz?

2000 yılında başlayıp 2001 yılında devam etmekte olan ölüm orucu direnişinde K. Armutlu önem-

li bir yere sahiptir. Elbette bu direniş değişik yerlerde çok önemli dönemeçlerden geçti. Ama hiçbirisi kamuoyunu Küçükarmutlu kadar ilgilendirmedii. Gecekondu direnişleriyle ünlü bir mahalle ölüm oruçlarının buraya taşınmasıyla yeni bir misyon daha üstlendi. Önceleri dikkat çekmeyen bu mahalle hapishanelerden gelen ölüm haberleriyle bir anda ilgi odağı oldu. Kamuoyu hapishanelerde yaşananları Armutlu'dan öğrenmeye çalıştıkça medya haber almak için direnişevini gözlemeye ve izlemeye almıştı bile. Armutlu tarihi bir süreç ev sahipliği yapıyordu artık.

İnsanlar uğurlandı sonsuzluğa Armutlu'dan. Önce Gülsüman Dönmez. 11 yaşında oğlu olan bu bayan dışarıda yaşamını yitiren ilk ölüm orucu direnişçisi olarak tarihe geçti. Armutlu'da oturan yoksul bir kadındı Gülsüman. Kardeşi F Tipi hapishanesinde yatıyordu. Direnişinin 147. gününde yaşamını yitiren bu kadın kendinden sonra geleceklere yolunu açıyordu aynı zamanda. Sonra CANAN KULAKSIZ. Benim kızım uğurlandı Armutludan. Her uğurlama insanın yüreğini sızlatıyor, yenilerinin yaşanma olasılığı toplumu ürkütüyordu. Sonra Şenay Hanoğlu. Direnişin devam ettiği evin sahibi. Eşini hapishane de çocuklarını ardına bırakıp sıradakine yerini verdi.

Bu arada İzmir'de direnişini sürdüren ERDOĞAN GÜLER, gidenler kervanına başka bir istasyondan katılmıştı bile. ZEHRA KULAKSIZ aldı sırayı bu kez. Büyük kızım, Canan'ın ablası kardeşinin bıraktığı direniş bayrağını diğerlerine bırakıp Canan'ına kavuştu. Direniş genç yaşlı demeden önüne katıp götürüyordu. SEVGİ ERDOĞAN katıldı aralarına. Hapishanede başlayan direnişini Armutlu'da sürdüren Erdoğan direnişçilerin Sevgi ablası olarak ayrılıp gidenler kervanına katılmak da gecikmedi.

Gerçekten Armutlu olaylara tanıklık ediyor bir avuç insan yaşamları pahasına verdikleri sözden dönmüyorlardı. Canan'dan sonra Armutluya geldiğimde her anımı kalan tek kızım Zehra ile beraber geçirmek istediğimde Armutlu'da tanığı olacağım olaylara kendimi hazırlamıştım. Ne yaparsam yapayım Zehra'nın ölüm orucundan vazgeçmeyeceğı ortada idi. O halde benim yapmam gereken direniş elimden geleni yapmak, hapishanedeki tutuklular için mücadele etmektir. Bunu yapan sayısız insan vardı zaten. Her kesimden aydınlardan, hukukçulardan, sanatçılardan bütün duyarlı insanlar ölümlemlerin önüne geçmek ve direnişini bitirmek için canla başla mücadele ediyorlardı zaten.

Bu arada beklediğimiz dayanışmayı yeterince gösteremeyen, kendilerinden beklenen tarihsel misyona uygun davranmayan gruplarla da karşılaşırız elbette.

Küçük kızım Canan'ı kaybedişimden bir hafta sonra ziyaretime gelen eski dostlarımdan iki kişi 1 Mayıs törenlerinde tutuklu ailelerinden konuşmacı olarak birini düşündüklerini ve beni önerdiklerini söylediklerinde heyecanlanmıştım. Kabul ettiğimi böyle bir şeyi seve seve yapacağımı söyledim.

1 Mayıs sabahı telefonda her şeyin hazır olduğunu miting alanında beni beklediğini söyledi. Gittiğimde sorun olmadığını ve sıram geldiğinde konuşma yapabileceğimi tekrar belirttiler. Ama konuşmalar bitip müzik bölümüne geçildiğinde beni konuşturmayacaklarını anlamıştım. Neler olup bittiğini sorduğumda inandırıcı biç bir yanıt alamadım. Bu karşılaştığım ilk düş kırıklığımdı. Benim konuşmam önemli değildi. Ama böyle bir süreç de ve böyle anlamlı bir günde tutuklu yakınları adına birinin orda birkaç dakika konuşmasına izin verilmemesi ne ka-

dar büyük bir talihsizliktir diye düşündüm. Gururum kırıldı. Davet edilmişim ama konuşmama izin vermediler. Ben bir kızımı kaybettim ve diğerini kaybetmek üzereydim. Bana konuşma izni verselerdi ne kaybederlerdi. Yada izin vermeyerek ne kazandılar. Bugün yaptıklarını düşündükçe ne hissediyorlar acaba. İşçilerin ve emekçilerin mücadele gününe böyle yasakçı bir anlayışın sahipleri demokrasi konusunda neyi savunabiliyorlar. Ama dedim ya gariplikler ülkesi burası.

Bu direnişte iki kızımı kaybettim. Ama hiçbir dernek parti ve sendika yöneticisi arayıp başsağlığı dilemedi. Bolu'dan kalkıp gelen bir camii imamı bu duyarlılığı gösterdi. Armutluya kadar gelip benimle görüştü ve bana sabırlar diledi. Bunlarda tarihe not olarak düşülecek elbette.

Ne ben ne kızlarım bugüne kadar kimseden merhamet dilemedik. Hep emeğe değer verdik ve emeğimizle geçinmeye çalıştık. Ama sevgi aradık bütün yaşamımız boyunca, dayanışma ve yardımlaşmayı yaşamımızın bir parçası olarak düşündük. Bunun için kim olursa, kimden gelirse gelsin hep kucak açtık. Sıcak bir yüreğin sevgi dolu birkaç sözün hep çok anlamı oldu hayatımızda. Gözümüzü hep açık tuttuk. Halkımızın ve dostlarımızın sıkıntıları ve sorularını kendi sorunumuz belledik. Yeri geldi bir lokma ekmeğimizi bölüştük bir tas çorbayı tümünden sürdük önlerine. Hiç gücenmedik anlaşılmadığımız zaman. Ahlakımızın bir parçasını alıp götüremedi yaşadığımız iki yüzlü davranışlar. Sımsıkı sarıldık anlayışımıza. Toplumu şiddet belasıyla yeniden yaratırken savaş tacirleri, barışa olan özlemimiz hiç eksilmedi. Ama hep sevgi kazansın, barış kazansın istedik. Bunun için isteselerdi yüreklerimizi gümüş tepsi içinde sunmaktan çekinmezdik.

İşte böyle kimi küçük hesaplar yaparken benliğini kaybediyor kimi hesapsız kitapsız sunarken bütün yaşamını büyüdüğünü hissediyor. Hepsi bu dünyanın gerçekleri ve onun için mücadele daha anlamlı oluyordu.

Günlerimin hemen tamamı K. Armutluda geçiyor, gelen ziyaretçilerle konuşuyor ve yabancı medya mensuplarına açıklamalarda bulunuyordum. İstanbul dışında yapılan etkinliklere katıldığım oluyordu.

9 Haziran 2001 tarihinde bütünde demokratik kitle örgütleri sendika ve partilerin Ankara'da düzenlediği ortak miting kararı vardı. TAYAD adına konuşmacı olarak benim katılacağım miting için İstanbul'dan topluca Ankara'ya gittik.

Yürüyüşün başlayacağı yer olan hipodroma vardığımızda birden küçük kızım Canan'ı hatırladım. Ölüm orucuna başlamadan önce Canan'la gene böyle bir mitingde karşılaşmıştık. O İzmir'den ben İstanbul'dan gelmiştik. Sarıldık hasret giderdik. İkimizde F Tipi hapishanelerin kapatılması için omuz omuza yürüyor slogan atıyorduk. Aradan geçen bunca zamandan sonra bu kez yalnızdım. Canan yanımda yoktu. Beraber yürüdüğümüz yolu artık tek başıma diğer dostlarımla yürümek zorundaydım.

Konuşma sıram geldiğinde Canan'ın bir fotoğrafını verdi arkadaşlar, göğsümün üzerine koydum. Artık yalnız konuşmuyordum. Bir Canan bir ben bazen ikimizin duyguları aynı anda dökülüyordu ağzımdan. Canan'dan bahsettim direnişi anlattım kelimeler boğazıma düğümlenirken. Ama anlatmalıydım ve ne olursa olsun ölümle engellemeliydim. Benim konuşmamdan önce gençlik arkadaşım Mehmet Özer Canan'ın anısına yazdığı bir şiiri oku-

du bulunduğu kürsüden. Çok güzel ve anlamlı bir şi-irdi. Karşılıklı konuşmalarda zorlanmadan ve sakın sakın anlatmaya çalıştığım konuları kürsüden halka karşı ifade etmenin zorluğunu yaşadım. Adalet Bakanlığının iki yüzlü tavrını anlatmaya çalıştım.

19 Aralık'tan önce yapılan görüşmelerin tekrar başlatılmasını ve tecritin derhal kaldırılmasını anlat-tım. Ama dedim ya bakanlık tam bir duvar gibiydi. Duvar gibi hissiz ve sağır. En başından beri katliamı planlamışlar ve kararını vermişlerdi. Sonradan ya-şananlar, katliamları haklı çıkarmak düzmece se-naryolar ve yalan haberler. Miting sonrasında diğ-er ailelerle birlikte tekrar İstanbul'a döndük. Ben he-men Armutlu'daki kızımın yanına koştum. Beni bek-lediğini anladım. Ona miting hakkında bilgiler ver-dim. Katılımın istediğimiz düzeyde olmadığını ama çok coşkulu geçtiğinden bahsettim.

Armutlu'da unutamadığım dostlarımdan biri de Ali'ydi. Ölüm oruçcusu Hülya Şimşek'in kardeşi. He-men bütün günümüzü beraber geçiriyor aynı ş-eyle-ri hissediyoruz çoğ-u kez. Gerçi düşüncelerini açık-lama konusunda biraz ürkek davranırdı ama çok te-miz yürekli çalışkan, her iş-e koş-an, kesinlikle yorul-dum diye bir kelime ağzından çıkmayan bir sıcak dosttu. Annesi de gelirdi arada bir sonra tekrar dö-nerdi Erzincan'a. Ali'nin kardeşi vardı Edirne F Ti-pinde. Annesi beni tanıtmış iyi tanıdğından eminim. Canan'dan sonra mektup yazdı çok güzel bir yazısı vardı. Ama ondan da güzeli mektubun içeriğiydi. Duygu dolu bu mektubu okuduğ-umda nerede olur-sa olsun insanların içinde olan o sıcaklığın sön-me-diğini farkettim. Okudukça yalnız olmadığının farkı-na varıyor uzakta olsa aynı heyecanla çarpan yü-reklerle beraber mutlu olmanın tadına varıyorsun.

O süre içinde daha çok mektup ve telefon al-

dım. Hapishanelerden gelenlerin yanında dışardan yazılanlar da vardı. Hepsi acılarımı paylaşmak istiyor, yalnız olmadığımı söylemek isteyen duygulu mektuplardı. Birkaç satır yazının bu kadar anlamlı olabileceğini öğüne kadar düşünmemiştim. Bu mektuplar yaşadığım o günlere çok anlam kattı. O zor günlerde benim için ayakta kalmam için önemli güç verdi bana.

O günlerde benim için unutulmazlığın arasında, sevdiklerimin içinde biri hep öne çıkıyor. Bugün baktığımda direnişle beraber Bilge Abla'yı hep aynı karede görüyorum. En başından beri hep direnişin arasında bulundu Bilge Abla. Bir sanatçı olarak ilk evini açtı direnişçilere. Ve bizimle beraber soluk aldı. Bizimle üzüldü bizimle sevindi. Sanatçı duyarlılığının yanında sımsıcak yüreğiyle hepimizin ablası oldu.

Bilgi birikiminin yanında sanatçı çevresini direnişe katmak için nasıl gece gündüz çalıştığına tanık oldu. Direniş sürecinin her aşamasında beraber olduk Bilge Abla'yla. Her türlü olanağını bizimle paylaşmaya çalıştı. Hem direnişçilerle, hem aileleriyle tek tek ilgilenmeleriyle direnişin kazanılması için ne-ler yapabileceklerini tartışılar. Bilge ablayla beraber bir çok sanatçı dostumuz oldu. Ama hiçbir Bilgesu Erenus'un gösterdiği devamlılığı gösteremedi. O bizimle beraber olmanın yanında bizden biri oldu sonunda.

Daha başka sanatçı dostlarımız olanaklarını sunmaya çalışılar. Dilek Gökçin. Çok şey paylaştı bizimle. Armutlu direniş evinin devamlı ziyaretçileri arasındaydı. Zehra'yla çok şey paylaştıklarını tahmin ediyorum. Ama her şeye rağmen aydın ve sanatçılardan beklediğimiz desteğin hiçbir zaman istediğimiz düzeyde olmadığını belirtmeliyim.

Hücre sisteminin ve tecritin fikir babası Avrupa idi. Avrupa hapishanelerinde hücreyi ve yalnızlaştırmayı anlatan “Sessiz Ölüm” filminin galasına gittiğimde gördüğüm manzara ilginçti. Armutlu’da görmek istediğimiz aydın ve sanatçıların hemen hemen tamamı oradaydı. Neden bu kadar ilgi duyduklarını düşündüm. Avrupalı toprakların anlatımlarından oluşan bu belgesel aydınlarımızın ilgisini neden bu kadar çekmişti. Katliamlarda ve ölüm oruçlarında kaybettiğimiz insanlarımız yeterince hücre konusunda fikir verememişti anlaşılan. Daha sonra bu belgesel ile ilgili bir panel düzenlendi.

Paneli yöneten hukukçu bir profesör benim için ilginç bir saptama yapıyordu:

“Öğrenmenin yaşı yoktur, bende bu işimle çok şey öğrendim. Tecritin ne olduğunu çok iyi anlatan böyle bir belgeseli hazırlayanlara teşekkür ederim.”

Tuhaf bir duygu hissettim. Kendisi de hapishaneyi yaşamış olan hukukçu tecriti ve izolasyonu yabancı ülkelere gelen eski tutuklulardan ve belgesel filminden anlatmaya çalışıyordu. Oysa tam bir yıldan bu yana F Tipi hapishanelerin tecrit olduğunu buralarda insanların yaşamasının mümkün olmadığını anlatmaya çalışıyorduk. Bu konuda basılmış kitaplar, bildiriler düzenlenen paneller ve açıklamalar ortada dururken F Tipi hücre hapishanelerinin gerçekliğini yabancı tutuklularda öğrenmeye çalışıyorlardı. Aslında bu belgesel insan hakları konusunda standartlarını savunanlara bir cevaptı. Ama aydınlarımızın bile değil de Avrupalılara inanmaları ilgi çekiciydi. Aynı şeyleri aylardır bedeller ödeme pahasına bizim anlattığımızı inandırıcı bulunmuyor ama Avrupalı söz konusu olunca yürekleri sızlıyordu bizim dostlarımızın.

Düşündüğümde yanıtını bulmaya çalıştığım

önemli bir sorundu bu. Neden halkına bu kadar yabancı davranırlar. Tutukluların, direnişçilerin ve ailelerin açıklamaları neden inandırıcı gelmezdi aydınlarımızın çoğuna. Yaşadığımız bunca katliam kaybettiğimiz bunca insan dururken hücrenin insana yakışmadığını neden başka kuşaklardan öğrenmek anlamlı geliyordu dostlarımıza. Aylardır söylediklerimiz yalan mıydı. Ardarda toprağa düşen bu bedenler bir anlam ifade etmiyor muydu bu insanların vicdanlarında. Gözünü kendi halkı yerine çeviren bu dostlarımızın güvenini nasıl kazanabilirdik. Direnişte yaşamını kaybeden bu insanlar halktan sayılmıyor muydu yoksa. Halkın taleplerinin ne olduğunun kararını kim verecekti.

Canan'ın talepleri ne anlam ifade ediyordu acaba. Kolay bir süreç yaşanmıyor elbette.

Herkes önemli bir sınavın ortasında olduğunu düşünmeli, tarihsel sorumluluğunun bilincinde olmalıdır. Böyle mi olmalıydı. Kaybederken kızlarımı Canan'ımı Zehra'mı böyle mi davranmalıydı aydın dostlarımız. Hani gözümüz kulağımız olacaktı. Sesimiz soluğumuz olacaktı yeri geldiğinde. Bizler güvenirken onlara bütün kalbimizle, yüreklerinin sıcaklığını neden esirgediler bizlerden. Neden bazılarının gösterdiği cesareti gösterip yazılarının konusu yapmadılar bizleri. Kan damlarken yüreklerimize yanlarımızdan geçtiler, bir merhabayı esirgediler. Oysa biz onları okuyup onların türküleriyle büyümüştük. Uykumuzu açmış yeni bilgiler katmışlardı dağarcığımıza. Türküleriyle hüzünlenir, şiirleri ile başka dünyalara yolculuklar yapardık. Güzel ve anlamlı eserler vermişlerdi. Kırık bir aşk hikayesini anlatırken umudu ve sevgiyi taşımışlardı insanlara. Ama ne olmuştu da bu sıcak insanlar birden bire anlaşılmaz bir halde bizim dünyamızda bulunmaktan

ürker olmuşlardı. Çocuklarımız bedenlerini açlığa yatırırken nasıl görmezden geldiler bizleri. Dilim varmıyor ama dünyalarımız ayrıldı. Aynı havayı solumamız aynı parklarda dolaşmamız rahatsızlık mı vermeye başladı. Oysa kızım Canan ne çok isterdi bir imzalı kitabını çoğunun. Bir kasetini kendi elinden almak ne kadar mutlu ederdi kızımı.

Bölüşecek az şeyimiz kaldı diye düşünüyorsanız bu doğru değil. En yoksul anımızda en yalnız dönemimizde en umutsuz anımızda bölüşecek bir şeyler bulabilmeliyiz. Bunu başarabilecek değerler yaratmışız geçmişte. Bölüştükçe zenginleştığımızı göreceksiniz. Umudu bölüşelim mesela tarihe övünülecek bir miras bırakmak adına. Ama yapamadık beceremedik.

Bu direnişin tarihi yazılırken çokça yalnız kaldıkları not düşülecek. Sayfalarda vefasızlığın sayısız örneğine tanık olacak bizden sonra yaşayacaklar. Anlamaya çalışacaklar bu yaman çelişkinin neden ortaya çıktığını. Yanıt aramak için olup bitenlere çözüm bulmanın neler olduğu ile karşı karşıya kalacaklar. Olmamalıydı diyecekler böyle olmak zorunda değildi onlar bu halkın evlatlarıydı. Anlaşılma ve anlatılmaya ihtiyaçları vardı en zor günlerinde. Bunu yapabileceklerine suskun kalmaları tarihi-miz açısından ne kadar acıdır diye düşünecekler.

Armutlu'da yaşanan gelişmeler, devletin hapis-hanelerle ilgili uygulamaları ile yeni bir boyut kazanmıştı. Armutlu'da yaşamını kaybeden direnişçilerin yerini yenilerinin doldurması, hapishanelerden şartlı tahliye edilenler ölüm oruçlarına burada devam ediyorlardı artık. Bakanlık ölüm orucu yapan tutukluları şartlı salıverme yasasından faydalandırma ve direnişi bitirme senaryolarını hayata geçirmeyi düşündü. Tahliye edilen direnişçiler ölüm oruçlarını bı-

rakacak ve direniş zayıflayacaktı. Ama öyle olmadı. Hapishaneden salıverilen direnişçiler, ölüm oruçlarını Armutlu'da devam ettirme kararları bu senaryoyu boşa çıkardı. Sadece bir evde başlayan direniş artık beş evde yirmiyi aşkın insanla devam ediyordu. Yaşanan bu yeni gelişme direnişin merkezinin armutluya taşındığını anlatıyordu.

Bu arada başka illerde başlayan ölüm oruçları ile her gün biraz daha yaygınlık kazanıyordu.

Olmasını istediğimiz ile olanlar çoğu zaman beklentilerimize yanıt vermeyebiliyor. Son dönemde yaşamış olduklarım hiçbir zaman düşünmeyeceğim olaylardır. Ölüm orucunda kaybettiğim kızlarım Canan ve Zehra için kısa bir süre önce böyle bir durumu nasıl düşünebilirdim. Ama yaşam çoğu zaman bize rağmen devam ediyor ve sadece küçük bir kesimine müdahale edebiliyorsun. Bizim irademizi aşan bize rağmen gelişen ve yaşanan olaylar sizi de etki alanına aldığı zaman yapacak fazla bir şey kalmıyor genellikle. Ve bu durumu açıklamakta zorlandığınızı farkediyorsunuz. En yakın dostlarıma nasıl açıklamalı nasıl izah etmeliyim.

Yaşadığım bunca acıya karşılık kendini toplumda ifade edememe, ya da duygularım ve düşüncelerinin anlaşılacak istenmemesi insani nasıl bir durumda bırakır. Benimle beraber aynı acıları yaşayan insanların yaptıkları çoğu zaman toplum dışına çıkmak ve unutmak oluyor. Ama şöyle düşündüğümüzde, çocuklarımızın bizden istediği bu muydu gerçekten. Unutulmak çocuklarımızın istekleri arasında mıydı. Elbette hayır. Ama direnişi ve direnişçileri meşru görmezsek eğer, sonu çocuklarımıza saygısızlığa giden bir süreçte kendimizi bulabiliriz.

Daha fazla ölümler olsun istemiyorsak bugüne kadar yaşananlar bütün ayrıntılarıyla kamuoyuna

açıklanmalı ve direnişin meşruluğu ve haklılığı için gereken mücadele verilmelidir.

Toplumun büyük çoğunluğunda oluşan değer yargılarının aksine bu direnişin insani boyutu yeterince kavratılmalıdır. Aylardır toplumumuzun vicdanını yaralayan bu direnişte insanların ölümlerine seyirci kalan ve tutukluların taleplerini görmezden gelen yöneticilerin siyasi sorumluluğu ve tarih önünde suçluluğu açıklanmalıdır.

Evlatlarımız yaşamdan bıktıkları için böyle bir bedeli ödemediler. Sadece tutuklular düşünceleriyle ve kimlikleriyle beraber yaşasınlar istediler. Ama acımasız yönetici güçler bu talepleri kabul etmek yerine evlatlarımızın ölümlerine seyirci kaldılar. Her zaman şiddeti bir yönetim biçimi olarak tercih eden ülkemiz yöneticileri, toplumun sorunlarını çözmede ve taleplerini görmezden gelmede üstün bir beceri sergilediler. Ama bilmeliler ki sürgit bu yöntemle sonuç alamayacaklar. Bizlere yaşattıkları acılar unutulmuyor. Toplumda var olan sessizliği uyguladıkları zulüm politikaları olarak değerlendiriyorlarsa eğer çok geçmeden ne kadar büyük bir yanılgı içinde olduklarını görecekler. Bir avuç asalağın dışında topluma gülmeyi unutturdular. Yarına olan umutları kalmadı toplumun büyük kesiminin. Evlatlarımızı toprağa verirken evlatlarımızla alay eder oldular. Nasıl bu hale getirdiler toplumu.

Elbette bu süreç uzunca bir dönem önce başlatıldı. Önce bütün insanların yüreklerine korku salmak için şiddeti en üst düzeye tırmandırdılar. Buna karşı çıkanları işkence ve hapishanelerle susturdular. Sonra beyinlere sıra geldi. Biliyordu ki toplumu en kolay yönetmenin yürekleri ve beyinleri teslim almaktı. Toplumun örgütsüz yaşaması için bir yandan yasaklar getirirken diğer yandan örgüt fobisi aşılın-

maya çalışıldı. İnsan değerlerimize saldırı başlatıldı. Yurttaş durumundan düşünmeyen ve sorgulanmayan kimliksiz kullar durumuna düşürüldü. Özgür düşünce diye emperyalizmin yoz kültürü anlayışı yaygınlaştırıldı. Yardımlaşma ve dayanışma anlayışı ayıp sayıldı. Paranın egemenliğine karşı çıkmamanın ne kadar çağdışı olduğu yazıldı. İnsanlarımız çöplükten beslenirken bunları yazan ve eleştirenler tehdit edildi. Ülkemizi dünyaya şikayet ediyor denildi. İşkence yapanlar değil işkencenin haberini yapanlar yargı önüne çıkarıldılar. Gençliği tehlikelerden koruyoruz diyenler fuhuşu ve uyuşturucuyu gençlerimizin hizmetine sundular. Emeği savunmanın ayıp dogayı mahveden talanın gönüllü sözcüleri oldular. Sonra yavaş yavaş toplumda ne kadar güzel değerler varsa birer birer içlerini boşaltıp anlamsızlaştırdılar. Seyirci durumuna düşürüldü toplum. Artık ülkede yaşananları seyrediyordu. Yıllardır ülkemizin bir bölümünde oluk oluk kan akarken seyretmeyi sürdürdü. Örneğin Sivas'ta yanarken bu ülkenin aydınları yine seyretti. Talan edilirken ülkemiz yeraltı yer üstü kaynakları haraç mezat satışa çıkarken özelleştirmeye karşı çıkmak ayıp sayıldı.

Sonunda sağır dilsiz ve duyarsız bir toplum yaratılmak istendi. Böyle olunca zulüm makineleri daha rahat çalışacak nerede toplumun vicdanı temsil ediliyorsa oraya yönelteceklerdi silahların namlularını. Onlara devlete kafa tutmanın ne demek olduğu iyice bir belletilecekti. İyice belletilecekti ki bir daha böyle bir şeye kalkışmanın ne olduğunu görsünler.

Sonra akıllı siyasetçiler çıktı sahneye. Onlarda böyle kahramanlıkların zamanı olmadığını bir iyice anlatmaya soyundular. Ne demekti büyük büyük adamların yazarların çizerlerin önden yürümediği onlara akıl vermediği bir durumda nasıl başarabilir-

ler nasıl sonuç alabilirlerdi. Ne demekti ölüm oruçları gencecik bedenlerin ölüme yatmaları. Değer miydi bütün bunlar insanların ölmesine. Başka mücadele araçları bulmaları gerektiğini onlara öğütlediler bir güzelce. Sonra daha çok şey söylediler bu yolun yanlış olduğunu anlatmak için. Çok fazla bir şey yapmadan hep söylediler derviş edasıyla. İçlerinden bazıları “ya bu çocuklar haklıysa, ya biz yanılıyorsa” diye düşündüklerinde anlamsız anlamsız yüzlerine baktılar. Etkilemişler diye düşündüler.

Direnışçilerin yaşadıkları onları etkilemiştir herhalde. Her şeyi söylediler ama anlamak istemediler ölüm oruçlarını. Çoğu bir kez görmeden, konuşmadan, direnişçilerle, en hamasi nutuklarını attılar. Süslü sözlerle ne kadar hümanist olduklarını yazdılar sayfalar dolusu.

Ölüm haberleri ardarda gelirken yaşamın kutsallığının önemini keşfettiler tekrar tekrar. Kutsal olanın nasıl korunması gerektiğini unuttular bu arada. Bütün kutsal değerler gibi yaşamın kutsallığı da anlamını yitirmişti, uğruna nasıl mücadele verilmesi gerektiği sadece onların bir şey olmalıydı.

Ama hayır ok yaydan çıkmıştı bir kez. Bedeli ne olursa olsun ben hazırım dedi Canan. Kutsal olanı korumak için en değerli varlığımı feda etmeyi göze alıyorum dedi Zehra. Önce anlamakta zorlandılar. Kimi intihar dedi bu gençleri yaşatmak lazım dedi bir başkası. Onlar böyle dedikçe bir bir ayrıldı gencecik fidanlar, uğurladık Canan’ın ardında Zehra’yı Karadeniz’e. En çok anlaması gerekenler uzak durdular, belki de kendileriyle hesaplaşmaktan korktular. Dinlemeye cesaret edemediler Canan’ın söyleyeceklerine. Ama üzüldüklerini söylediler ardından inananların olup olmadığını düşünmeden...

TUTSAKLARDAN ZEHRA'YA
GELEN
MEKTUPLAR

Merhaba Zehra,

Bana gönderdiğin ikinci kartı aldım. Cevap olarak da mektup yazıyorum. Bayram dolayısıyla bir hafta gecikmeyle yazıyorum. Zehra, içerde ve dışarda artık birlikte ölümün üzerine yürüyoruz. Aldığımız haberlere göre sizler de artık azraille cebelleşmeye başladınız. Ama biz içerde patlayacağız yok öyle bize çalım atmak. Biz içerden sarsacağız. Bu iç karartıcı sessizliği parçalayacağız. İşte bugünler fırtına öncesi sessizliktir. Artık fırtınanın kopmasına günler, on günler kaldı demeyeceğim. Fırtına

koptu kopaçak. Zehra biz içerde artık final aşamasına geldik. Öncülerimiz ortaya çıktı bile. Her an patlayabilirler. İşte Mehmet Zincir, Yaşar Yağan, ipi ilk göğüslemenin yarışındalar. Peşinden bizler geliyoruz. Burada bir mengele artığı, ne idüğü belirsiz bir doktorla cebelleşiyoruz. Durumlarımız kritikleşmeye başlayınca ajan mıdır, doktor mudur bilinmez adamı görevlendirdiler. Daha önce gelen doktorları ise sanırım postaladılar. Sabahları günde bir kez geliyor bu faşist gardiyan. Havasını alıp gidiyor. Kendisine ne muayene oluyoruz. Ne de formu imzalıyoruz. (tedavi olmuyoruz formu) Ama ısrarla geliyor. Bir kurt gibi geliyor. Şuurumuzu yitirmemizi bekliyor. Şuurumuzu yitirdiğimizde zorla müdahale etmeye çalışacak. Burada müdahale edecek bir donanımları yok. Ancak hastaneye kaldıracaklar. Şu ana kadar Mehmet Zincir'i hastaneye kaldırdılar. Şuuru yerinde olduğu için tedavi kabul etmedi. ve geri getirdiler. Yaşar Yağan'ı ise hastaneye kaldırdılar. Kendisinden bir bilgi ve haber almış değiliz. Ölmüş mü, kalmış mı? Yoksa serum takılı vaziyette, şuuru yitik mi? Yaşayan bir ölü haline mi getiriliyor, bilemiyoruz. Bizim ölmemizi istemiyorlarmış! Ancak bizi yaşayan ölüler haline getirmek istiyorlar. Tıpkı Semra Askeri yoldaşımız gibi yapmak istiyorlar. Biz ise buna izin vermeyeceğiz. Ölümlerimizden korkanları korkutacağız. Ve öleceğiz. Bir şekilde öleceğiz. Şehit düşeceğiz. Başka yolu yok. Zehra kolum yoruldu. Düşünüyorum mektubun devamını nasıl götüreyim. Biraz da buradaki yaşamdan bahsedeyim. Ben aç..... yazdığım hücrede başka bir hücreye sürgün edildim. Şimdiki hücremde de üç kişiyiz. Bu hücre değişiklikleri ayda bir olabiliyor. Ayrıca idare keyfi değiştirmelerde yapıyor. Canı istediğinde birini alıyor başka yere, tek kişilik, 3 kişilik bahtına ne dü-

şerse artık... Yani hücremde Kadir ve Aydınla birlik-
teyiz. Yoldaşlarım değil ama...Gerçi gül gibi geçinip
gidiyoruz. Ailem ziyaretime geliyor. Bayram tatilinde
babam ziyaretime geldi. Kendisiyle bir saat kavga
ettik. Ağladı ve memlekete gönderdim. Ancak gel-
meye çalışacaklar. Beni yalnız bırakmıyorlar. Zehra
kötü bir mektup yazdığımı biliyorum. Güzel bir mek-
tup yazmak isterdim. Ancak yazamıyorum. Herkese
selam ve sevgilerimi yolluyorum Alnı kızıl bantlıların
alnından öpüyorum. Hoşçakalın belki zaferde bulu-
şuruz. Belki....

11 Mart 2001
Ali Rıza Demir

(..../....)

Ey zaferin çocukları Elinde mendil halay kuran dilinde sevda türkü söyleyen yollar eriyor, engeller bitiyor Senin kardeş adımlarınla .

Açlık, çaresizliktir yemek isteyen çocuklarına birşey veremeyen ananın yüreğinde açlık ıstıraptır yemeye ekmek bulamayan ihtiyar dilencinin yıkık bir duvar dibinde çektiği açlık, dünyayı yüzlerce kez doyuracak nimet varken yeryüzünde ölüm nedenidir milyonlarımızın. Ve bundan dolayıdır ki acılı çileli bitmez bir yolculuktur. Ama bizim için açlık çarpışmayı gönüllü kabullendiğimiz sırtını defalarca yere vurduğumuz hasmımızdır. Açlığın koynunda ölüme doğru dervişçe bir yolculuktur bizimkisi

26 Mart 2001 Sincan

Sevgili Zehra merhaba,

Yüreklerimizi seslerimizi birleştirerek çıktığımız yolda, bahar günleri o güneşli bayram gününün daha yakın olduğunu müjdeliyor. Yolumuz zorluydu biliyorduk. Ama birlikte dayanışma içerisinde, içerisi dışarısı farkını ortadan kaldırıp omuz omuza verdiğimizde bununda üstesinden geleceğimizi de biliyorduk. Şimdi Cengiz'imizle daha güçlü daha yakınız o güneşli bayram gününe. İçerde ve dışarda sıklığıyla ışıldayan alınlara takılan ışıklı çelenkler bunun garantisi. Buna inanıyoruz. Bu inançla seni alına ışıktan çelengi aydınlığın-umudun çelengini takan ailelerimizi, büyük ailemizi ve tüm dostları selamlar, hasret ve coşkuyla kucaklarız.

Selam ve sevgilerimle.

F Tipi hapisane Sincan /Ankara
ALİ SİNAN ÇAĞLAR

Sevgili Zehra,

Göndermiş olduğun , sıcak, senin gibi sevgi dolu satırlarını okuyunca çok duygulandım, çok mutlu oldum. Senin kartını almadan bir kaç gün önce Selma'dan kart almıştım birde Aysun'dan Gülten'e gelince değme keyfimize. Sana aldığım gün hemen yazamadım, bunuda biran önce eline ulaşması için acele ile yazıyorum, yoksa sana şöyle bir on sayfalık yazmayı düşünüyordum. Canım benim bizi Pazar günü hastaneye götürdüler, gazetelerde okumuşsundur. Bu yüzden mektup yazma girişimlerim aksadı. Zehra sağlık durumumuzu sormuşsun ya, B1' e lanet ediyorum. Bizim topraklarımız doğal olmayan şeylere alışık değil. Herşeye rağmen sıkıyız bu yüzden toprak aç bilinç olsanda bizim vücudumuzdaki doğal almayan B1 bitene kadar bizi bağrına kabul etmiyor. Ancak acıkmış toprak durmaz bilirsin mutlaka ölümü yakalayıp sadık berekete kavuşacağız. Biz biliyorsun Ekim ayında başladık, Ekim ayında toprak sürülür tohumlar savrulur sonra o tohumlar çatlar ve baharında filizlenir taptaze. Bizim tohumlar toprağa serpili filizlenmek için ha çatladı ha çatlayacak. Bunlar zafer olacak ılık ılık toprak bereketiyle yeni filizlere duracak. Seni zafere olan inancımla kucaklarım. Sevgili Zehracığım, seninle geçirdiğimiz günler bir başkaydı. Sana katlanmak ne demek. Senin ... her taraftan yaşamdan spordan her yerde görüyordum, içten içe çok gurur duyuyordum. Şimdi açıktan seninle gurur duyuyorum, birbirimizden çok şey öğrendik. Sen bize bazısını öğrettin bizde öğretebildiysek bundan mutluluk duyarız. Karadenizli hemşerim, amcanı(avukat) İmraniyede görmüştüm, çok sevdim onu, Karadeniz insanının sıcaklığını getirmişti bize, ona çok selamlarımı iletir-

sin. Siz nerede devam ediyorsunuz bilmiyorum ama Şenay abla nasıl? Ona benim için sarılırsın. Dışarıda direnişimizin mimarlarının alınlarından öpüyorum. Şimdi Zehra ile konuştuk hücre kapısından. Zehra'nın, Yıldız'ın, Ümüş'ün, Zeynep'in çok selamları var. Yanımda Meryem, Gülten Ergül, Zeynep Öztürk, Fadime Baştuğ, Elmas Başarır var. Hepsi selamlarını iletiyor. Bu gün görüş günü . Benim ziyaretçim olmadığı için oturdum mektup yazıyorum. Bu arrada mektupları gazeteciye veriyoruz. O da dolaşıyor şimdi. Saat 10.30 gibi. Canım benim mutlaka görüşeceğiz. Yer ve mekan önemli değil öbür taraf veya bu taraf. Seni ve sizleri kucaklıyorum. Başımız dik alnımız ak kucaklaşacağız. Sevgilerimle...

Gülay Kavak

Merhaba Zehra,

Senin kadar değerli kartını aldım. inan çok sevindim. Nasılsın, iyimisin. Bizler burada şimdilik birbirimizi göremesek te iyiyiz. Coşkumuz, moralimiz yerinde. Hemen her gece türküler söylüyoruz. Hatta bugün (74) havalandırmada halay bile çektik. Evet bizlerde sizleri çok görmek istiyoruz. Bu hasretliğin bitmesine az kaldı. İşte o zaman tüm özlemlerimizi gidereceğiz. Dediğin gibi mutlaka biz kazanacağız. Burada birbirimizi görmesek de hepsinin selamlarını yolluyorum size. Sizleri çok seviyoruz. Biz Kazanacağız. Abin Murat

Not: Babana selamlar

Murat Acar
Edirne F Tipi Hapishanesi

Sevgili Zehra,

28 Mart 2001 Kısa ama içimizi ısıtan kartını Te-kirdağ hapishanesinde aldım. Kulaksız soyadı bana yabancı gelmedi. Mehmetin yakınımısın. Öyle ise hemşeri sayılırız. Sayılırsız fazla öyleyizdir. Gazete-lerden haberlerinizi okuyoruz. Bizimle birlikte çar-pan yüreklerinizin sıcaklığını hissediyoruz. Tüm in-sanlar şaşkınlıkla, hayretle, gururla izliyor. Dünyada böylesi bir örnek var mı? Bildiğim kadarıyla böylesi yok. Bencilliğin, bireyciliğin, duyarsızlığın.... ege-men kılınmaya çalışıldığı bir dünyada böyle bir fe-dakarlık ne büyük onur. Bugün için pek çok insan anlamıyor, anlamak istemiyor, görmezden geliyor belki. Ama tarih unutmaz. Şimdiden onur dolu say-falarına kaydetmiştir. Tarihin sayfalarını silmeye kimsenin gücü yetmez. Nasılsınız? bu soruyu sor-madan devam ediyordum. Biliyorum ki fiziksel ola-rak ne kadar yıpranmış olsanız da yüreğiniz, bilinci-niz ışık saçıyor. Önemli olan da kararmayan cevahir değil mi? O koşullarda bizi merak ediyorsunuz. Ay-nı duyguları biz de yaşıyoruz. Bu bağ, bu ruh hali, bu paylaşım, bu inanç bizi biz yapan değerler. En önde yürüyenlerimiz insanlığın erdemlerini büyütü-yorlar. Mevsimler boyu süren bir güzellik bu. "Güzel-lik kurtaracak dünyayı" demiş şairimiz. Güzellik ne? Yüzünü görmediğin insanlar için, üstelik göremeye-ceğin günler için, üstelik seni kimse zorlamamış-ken.... yaşamını ortaya koymak en büyük güzelliştir, diye düşünüyorum. Sevgili Zehra, Analarımız, yan yana olduğun insanlarımız hep gözümüzün önün-desiniz. Aklımızın bir köşesinde, yüreğimizin en sı-cak yerinde, dilimizde, düşümüzde, gecemizde, sohbetimizde, hep siz varsınız. Vefa'lı insanlar na-musludur. Vefayı, bağlılığı, sahiplenmeyi gösteriyor-

sunuz bu alçaklıklarla dolu dünyaya. Sizden güç alıyoruz. Sizin varlığınız gücümüzü artırıyor. Sevgili Zehra, Bizim oralarda yayla zamanı yaklaşıyor genç kızlarımız, delikanlılarımız, annelerimiz, ak sakallı ihtiyarlarımız horonun ilk adımlarına hazırlanıyorlar. Yaylaya çıkmak sevinçtir, özgürlüktür, emektir, huzurdur, hasrettir, kavuşmaktır... Hasretlerin bitmesine az kaldı. Sevdamıza, umuda, güzelliğe, insana, dosta, cana, bize, bizim olana kavuşmaya az kaldı.

Sevgi ve saygılarımla.

Ruhi Uzunhasanoğlu
F Tipi Hapishane / TEKiRDAĞ

Sevgili Zehra,

Merhaba, Bayram kartını aldım. Teşekkür ederim. Ençokta senden bir haber, bir selam aldığıma sevindim. Annem babam ziyarete geldiğinde senin oralara mutlaka yolları düşmüştür diye seni hep sordum. Gördünüz mü ne yapıyor, selamlarımı söyleyin diyeceğim ama bizimkileri bilirsin işte akıllarınad bir şey tutamıyorlar. Unutuyorlar. Eminim karşılaşırsan bana selam göndermişsindir. Ama annem babam dışardan, sizlerden bolca selam getiriyorda kimler diye sorunca isim söyleyemiyorlar, unutuyorlar yani. Herneyse selamını aldığıma söyleyeyim yinede. Zaten bayram kartın gelince de doğrudan selamın almış oldum. Sevinç duyduğumu tahmin edersin. Buraları anlatmama gerek yok sanırım. Bilirsin bilirsiniz. İhtiyacını hissettiğim tekşey içerde dışarda sevdiğim arkadaşlarıma olan hasret ve özlemimdir. Her geçen gün artan ve büyüyen bir özlem.... Yan tarafımdaki hücrede arkadaşlarımızdan Ayhan Mimtaş, Bülent Çoban ve Alişan Şanlı var. Yüzümüzü göremesekte bağırarak konuşup sesimizi duyabiliyoruz. Türküler söyleyip dinliyoruz. Newroz'u buranın koşullarına özgü biçimde kutladık. Lastikler yakıp ateşin üzerinden atlayamasakta yine sizlerle birlikteydik. 21 Mart'ı böyle karşılarken TV'den gelen bir haber bir anda burayı dalgalandırdı. Her yandan slogan sesleri geliyordu. TV'ler Cengiz Soydaş'ı vermiş haberlerinde. Bende yanımdaki arkadaşlarda TV olmadığı için anlayamadık. Ancak atılan sloganlarda Cengiz'in adını duyunca anladım-anladık. O günün havası tabii çok daha başka oldu. Hava değişti bir anda.. Sabırsız gergin bekleyişler kendini rahata ve huzura çevirdi. Coşku mutluluk sevinç, öfke hemen her duyguyu yaşattı. İşte

21 Mart'ı böyle yaşadık. Ve böylesi anlarda duygularını paylaşmak istiyorsun. Ah sevgili Zehra oldum olası sevmem şu mektupları. O parıldayan gözlerine bakıp karşılıklı konuşmak paylaşmak varken şu mektuplar, bu mektuplar hiçmi hiç cazip gelmiyor bana. Hatırlıyorum son görüşmemizi. Ne kadar mutlu, sevinçli ve coşku doluydun. Gözlerin parlıyordu her zamanki gibi. O parıltı yarınlarımıza olan güven ve inancın yansımasından başka birşey değildi. Biliyormusun annem babam her ziyarette her konuşmamızda sizleri-geçlimizi öve öve bitiremiyorlar. Çok iyiler, çok çalışıyorlar, bizi yalnız bırakmıyorlar derken biryandanda onları çok eziyorlar, korumaya çalışıyoruz ama elimizden koparıp alıyorlar diyerek üzüntülerini dile getiriyorlar. Yani genciyle yaşlısıyla herşeye rağmen kararlı insanların varlığı umut ve inançlarını büyütüyor. Görüyorsun karşılaşıyorsundur diye söyleyeyim. Bülent Barış Coşkun'un gönderdiği kartı ve Barış Akay'ın mektubunu aldım. Onlarada en kısa zamanda cevap yazacağım... Barış Coşkun hala ülkemizde Gençlikte mi çalışıyor? Sanırım hala orada çalışıyor. Barış Akayda oraya gidip geliyor olmalı. Mektup ve kartlarını aldığımı iletme olanağın varsa iletirsen çok sevinirim. Her ikisinden de böyle güzel haberler, sıcak selamlar almış olmak beni tahmin edersin ki çok mutlu etti. Bunu da söylersin onlara. Ve gözlerinden öptüğümü, özlemle kucakladığımı. Evet şimdi belki görüşemiyoruz ama aynı şeyleri düşündüğümüzü biliyoruz. Birbirimizi anlıyoruz. Elbet doyasıya sarılacağımız günlerde gelecektir...Bunları iletirsin onlara. Tabi aynı duygularım senin içinde geçerli.. Sevgili kardeşim Zehra, direncin bana güç ve moral veriyor. Dediğin gibi o güzel güne olan inancımla bende sana selam ve sevgilerimi gönderiyorum. Özlemle kucaklıyorum.

Işıl ıslı parlayan gözlerinden öpüyorum. Hoşçakal....
Ayrıca tüm dostlara arkadaşlara selamlarımı iletme-
yi unutma.....

" Merak etme sen, korkma endişelenme. Senin-
le konuştuğumuz gibi konuşuyor hala bizimkiler ze-
rre kadar değişmedi göz bebeklerimiz, kalp atışları-
mız direngenliğimiz" (Bedii Cengiz)

Sana seni bizleri anlatan bir şiirle hoşçakal de-
mek istedim... Görüyorsun mektupta olsa ayrılmak
istemiyorum senden, sizlerden.... (..../....)

.... Günler ağır Günler ölüm haberleriyle geliyor
Düşman haşin zalim ve kurnaz Ölüyor insanlarımız
-halbuki nasıl yaşamayı hak etmişlerdi Ölüyor insan-
larımız -ne kadar çok Sanki şarkılar ve bayraklarla
bir bayram günü nümayışe çıktılar öyle genç ve fü-
tursuz...

Sadık Eroğlu

Merhaba Sevgili Zehra;

Merhaba Laz Kızı Ne güzel ettin de öyle selam gönderdin de bana... Bugün bir dolu mektup aldım. Hepsi birbirinden şen, birbirinden sıcak, birbirinden umut doluydu. Oturup vakit geçirmeden hepsine cevap vermeye çalışıyorum. Bakalım elimiz nereye yetecek... Kartın herkesin gönderdiği gibi önce Edirne'ye gitmiş. Tabi o zamanlar biz Diyar-ı Tekirdağ'a göçmüştük. Yani mektubun 25 gün sonra elime geçti. Size Edirne'deyken Gülsüman Abla aracılığı ile mektup göndermiştim. Burada ise çiçek gönderip selamlar iletmıştim umarım elinize geçti... Geçmediyse canınız sağolsun. De söyle bana Zehra; sizler nasılsınız? Haberlerinizi çok sık olmasa da alıyoruz. Şükran anamız, Sultan anamız, Gülsüman ablamız, Şenay, nasıllar... Nasıl da gözümüzde tütüyorsunuz anlatamam. iyi ki de o son açık görüşü yapmışsınız...Ne de coşkuluydu öyle değil mi? O gün orada olanlarda bazıları aramızda yok... Öyle genç ve fütursuzca sıyrılıp gittiler yanı başımızdan... Tıpkı bayrama gider gibi değil mi? "Ve bundan dolayı biz unuttuk bağışlamayı varılacak yere Kan içinde varılacak Ve zafer artık hiçbirşeyi affetmeyecek kadar tırnakla sökölüp koparılacak"

Evet artık hiçbirşeyi affetmeyeceğiz. Aslında anlatılacak, yazılacak bir dolu şey var... Hepsini bir gün mutlaka ama mutlaka paylaşacağız. Bunu biliyor, buna inanıyorum. Sen var gönlünü her zaman ki gibi şen tut... Yine kelime ağzımda kaldı. Yoğun istek üzerine Tekirdağ semalarına Eylül parçasını söyledim ve mektup yazıyorum diye kaçıverdim. Sesler derinden derinden geliyor. Şu anda alkış ve ıslıklarla bir daa sesleniyorlar... Mektup yazdığımı

söyledim ya rahat bırakmazlar... Tekrar Merhaba bu sefer senin için Karadeniz yine yelin savrulur parçasını söyledim haberin ola. Dur bir tane de ÖÖ.'na gidenler yani sizin için bir parça söyleyeyim.... Bir oğul büyütmelisin... Daha daha sen nasılsın? Ordekiler nasıl ve tabi Canan nasıl? Herkese selam ve sevgilerimi iletirsin. Dün sevgili amcanda hasretimize dayanamamış yanımıza gelmiş diye duyduk. Henüz bir haber alamadık Sen oradan bende buradan selam göndeririz. Şimdilik satırlarıma ara verirken seni ve ailelerimizi, arkadaşları sımsıkı kucaklıyoruz... Bizler canavar gibiyiz... O güzel günde görüşeceğiz... Gülüşünden hiçbirşey eksilmesin.

Selam ve sevgilerle.

Serdar

ZEHRA ve CANAN HAKKINDA YAZILANLAR

Bilgesu Erenus'un
Cumhuriyet'te yayımlanan yazısı

Değerli Ahmet Necdet Sezer Cumhurbaşkanı Size, bu üçüncü başvurumda, altmış yedi yaşındaki bir babaannenin üç gününü anlatacağım. Sözlerim, dinsel ve yöresel buyrukların etkisinde yoğrulmuş çilekeş ve özverili kadınlarımızdan biri olan bu babaannenin kendisini üç günde nasıl değiştirip dönüştürdüğüne dairdir; bu topraklara has spontan bir arınma törenidir; lütfen hiçbir ayrıntısını gözardı etmeden dinleyin, ülkemiz adına çıkarılacak çok büyük dersler var.

Armutlu'daki direniş evinde açlığının iki yüz on sekizinci günü bilinci kapanan İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi İşletme Bölümü dördüncü sınıf öğrencisi Zehra Kulaksız'ı, toprağa hazırlayan geleneksel temizlik sırasında, kapı önünde bir an önce çocuğunu görmek için bekleyen bu babaanne, Karadeniz'in deli dalgaları gibi önüne çıkan her kıyıyı dövüyordu: "Biraz insanda insanlık olur, bir de devletten insanlık bekliyorsunuz, sizde var mı?"

Zehra'nın yoldaşları, kendilerine yönelen bu sitemleri bağırklarına basıp "Ölüm orucu direnişine katılmayı kendi istedi ana" diye karşıladıklarında, babaanne daha da köpürüyor, "Ben istiyorum, beni de öldürün" diye göğsünü yumrukluyordu. O ilk gün, Allah'a seslenişinin dışında en çok yinelediği şeydi: "Bu şerefsiz dünyaya değer miydi?"

Zehra'nın yoldaşlarının, "Biz üzülüyor muyuz ana" deyişini duymazdan gelip suçlamalarını sürdürüyordu: "Bugüne kadar Zehra yapma, Zehra kalk

gidelim diye hiçbir şey söylemedim, ama o yüzümü okuyordu; ne zaman gelsem, Zehram, yüzünü dö-küp, benimle konuşmadı, nerde bir sümüklü varsa onunla konuştu... Devlet nasıl olsa diyor ki bunlar tek tek ölüyor, ölsün... Siz de halaylar çekiyorsunuz, insan ölüme sevinir mi? Beyniniz de kalmamış, bey-niniz de yok sizin...”

Zehra'yı toprağa hazırlayan geleneksel temizlik bitip içeri alındığımızda, babaanne birden sessizle-şivermişti, refleksel inlemelerle kırırdamadan yatan torunu karşısında ne edip ne diyeceğini bir an bile-medi. Onunla konuşabilirsin seni duyar, dediğimde ise sevindi.

Tanıklardan biriym, Ahmet Necdet Bey, “O gü-zel gözlerine kurban olayım yavriim, o koyun gözle-rine..” diye ağıda durduktan sonra, Zehra'nın baba-annesi, üç gün üç gece hiç ama hiç susmadı, buna kendi de şaşırp, üçüncü günün sonunda, “Ne ettin bana yavrim, bana jenaratör mü taktın Zehram” di-yecekti.

Babaannenin ilk gün Zehra'sına söyledikleri ge-nelde dinsel buyrukların etkisini taşıyordu; “Estağfu-rullah, estağfurullah, tövbe estağfurullah... Yarabbi canı çıkarken yavruma zahmet verme yarabbi... Ta-dına kurban olayım Zehram, kitabına da imanına da, yavrumun yavrisi, ciğerimin ciğeri... Zehram ne-den yanlış yaptın, babaannene ihanetlik yaptın sen!”

Zehra'nın iniltileri sanki daha da arttı. Babaan-neye sarılıp Zehra'yı üzme, ona güzel şeyler söyle, verdiğin emeği anlat deme gereği duydum. Babaan-ne beni kendinden uzaklaştırıp dinselliğine sığındı yeniden; “Cenabı Allah meleklerini yollamış, onun başından aşağı kanatlarını açmışlar üstüne, benim yavrum melektir, günahlara kavuşmamıştır, Müslü-

mandır” dedi.

Babaanne o ilk gün beni kendinden uzaklaştırmakta haklıydı, çünkü ben ondan farklı olarak önmüz sıra boylu boyunca yatan bu genç bedene baktığımda, her yandan kuşatılmış sevgili ülkemi görüyordum. Sürekli ve yüksek sesle inleyen Zehra değildi benim için; duyarsızlığı vurdumduymazlığa dönüşmüş vicdan ve akıllarıyla bir türlü baş edemeyen biz aydınlardık; içi boşaltılmış, hata yapma haklarını kullanmaktan bir türlü vazgeçmeyen kitle örgütleriydi, insan hakları savunucularıydı; sindirilmiş sendikalar; kavram karmaşasındaki partilerdi; çocuklarına mülk gözüyle bakan ailelerdi, hepimiz ama hepimiz inliyorduk.

O ilk günün sonunda, babaannenin benden farklı olarak, kendi baktığı yerden tek isteği vardı, can çekişiyor sandığı evladının ruhunu zahmetsiz ve çarçabuk teslim etmesiydi. Çağrılısın dediği hoca içeri girmeden önce, Zehra’nın ipeksi saçlarını beyaz bir tülbentle, tek teli görülmeyecek şekilde sıkı sıkıya örterken “Sen meleklerle konuş yavrim!” diyordu ve hocayla birlikte bir süre Zehra’nın başında tekbirler getirerek Kuran okudu.

İkinci gün...

İsteyen inanmayabilir, ama ikinci gün babaannenin söylemindeki “Allah’ın melekleri” yerini, onurlu ve ortak bir yaşam için kendi hayatını topluma adayabilen, Zehra’nın 19 yaşındaki, Fen Fakültesi Biyoloji bölümü öğrencisi kız kardeşi Canan Kulaksız almıştı; babaanne ikinci gün kendi gördüğünü Zehra’ya yüklüyordu. “Şimdi kimi görüyorsun, Canan’ı mı görüyorsun Zehram?”

Babaanne, bu ikinci günde, aylar öncesi, Ca-

nan'la yaptığı telefon konuşmasını anımsadıktan sonra, iki kardeşe okuyup üfleyeceği yerde destan yazmaya başladı; sesinde, bedeninde yörenin müzikalitesini duyuran hoş bir salınış vardı: “Bunlar iki kardeş, hiç birbirlerinden ayrılmazlardı, hep birbirlerinin adımlarına bastılar. Canan’a dedim, ablan yaparsa yapsın, sen ölüm orucundan çık yavrim, o da bana, ‘Sen bize, başladığın işi yarım bırakma dememiş miydin? İnsan kendi öğrettiğinden cayar mı, seni çok seviyorum babaanne’ dedi. Ben de dedim ona, seni sevmiyorum; zaten aramızda şifreydi, ben seni seviyorum diyende ben de bunlara ben sizi sevmiyorum derdim, ikisinin de akıllı dillerine kurban, yavrim, yavrim! Sizin aklınız derya denizdi, sizin kıymetiniz dünyaya değerci...”

Babaanne destan sonrası Zehra'nın yastıktan sarkan ipeksi saçlarını okşayıp Karadeniz insanlarına has şakalar içeren bir ninni mırıldandı: “Dedim keseyim saçlarını/ Dedi baa babası/ Başını kesme sakın!”

İsteyen inanmayabilir, bu ikinci gün Zehra'nın refleksel inlemeleri iyiden azaldı, yarı açık gözleriyle yalnız babaannesini değil, orda olalım olmayalım, sanki hepimizi birden izliyordu! Babaanne arada bir yine ağlıyordu, ama artık sözlerinde eski sitemler yoktu. “O kadar işin arasında saçlarını tarardım da, bağlardım da... Herkes derdi ki ha bu Zehra'yla Canan okula nasıl gidiyor, ne kadar temiz bunlar...”

Altmış yedi yaşındaki bu çilekeş, özverili Karadeniz kadını, Zehra'nın can çekişmediğini, ama bir bekleme içinde olduğunu bu ikinci günün sonunda birden kavrayıvermişti sanki: “Kimi bekliyon yavrim, belki babanı?”

Bu kavrayışı doğrultusunda oğlu Ahmet Kulaksız'a haber saldı: “Benim oğlumsa, benim kadar

güçlü olacak, ben gördüm o da gelip kızını görsün” deyişi herkesi şaşırtmıştı. Bu babaanne, Rize’de yoldaşlarının karanfillerini Canan’ın toprağı üzerinden fırlatıp atan değil miydi? Zehra’sı için de suçlamadığı kimseler kalmamıştı... Göçenlerin vasiyeti halaylara bile kini, öfkesi vardı hani?

Yanlış anlaşılmasın diye hemen açıklamalıyım Ahmet Necdet Bey, Kulaksız kardeşlerin babası Ahmet Kulaksız, “Aileler çocuklarına mülk diye bakıyorlar, kızlarım benim mülküm değil, yoldaşım, dostum, arkadaşım, canım, ciğerimdi. Ben kızlarımı mülk görmediğim için onları birey olarak kurtarmak yerine, tecridin kaldırılıp ölüm orucu direnişinin amacına ulaşması adına mücadele verdim” diyebilen bir baba... Ölümler başlamadan çok önce size de faks çekip kendini duyurmuştu; faksı, arşivinizde duruyor olmalı, bence buldurup tekrar okumanızda yarar var... Kızına direnişi sırasında hep destek verdi; kızını, kızlarını sevdiği kadar ülkesini de seven biri ama, insan işte, Canan’ın ardından, Zehra’sının da gidişine katlanamadığı için kuytularda gizli saklı ağlayıp anasının çağrısına yanıt veremiyordu bir türlü.

Torununun baş ucunda güçlenen babaannenin bir isteği oğlunun gelip Zehra’yı görmesiye, ikinci isteği de Zehra’yı alıp vahşi kapitalizmin etkisiyle, yoksul ve ezilen insan için bir kötülük simgesine dönüşen zavallı şehrimiz İstanbul’dan bir an önce çekip gitmekti. Bu ikinci isteği, “Zehram, Rize yollarında koşalım Zehram. Bizim İstanbul’da ne işimiz vardı? Benim İstanbul’da ne işim” diye belirtiyordu.

Babaanne artık canı ciğeri torunlarıyla onların yoldaşlarını suçlayacak yerde, kendinde suç arar olmuştu: “Allahım suç benimdir, bizim orda, erkek evlattan torun farklıdır, on torunum var, bunları ok-

şar kızlarıminkini az okşardım; bunlara alır, onlara az alırdım; bunlara yedirir, onlara az... Onlar suçlu değil, onlar suçlu değil, yarabbi!”

Yöresel geleneklerin kusurunu kendinde bulan babaannenin sözleri Zehra’yı gülümsetti sanki... Ve isteyen inanmayabilir, bu gülümseme kendini topluma adanmış bu körpecik yüzde toprağa verilene dek sürecek.

Babaannenin üçüncü günü çok daha şaşırtıcı Ahmet Necdet Bey;

Yüzü Zehra’yı andıran gülücüklere bürünmüştü, ben nene-kızın güzel yüzlerindeki benzerliği ilk kez o gün fark ettim. Babaannenin sevincine diyecek yoktu artık, çünkü oğul Ahmet Kulaksız, anasının çağrısına uyup prensesini, kapıdan “Benim kahraman kızım” diye selamlamıştı. Babaanne bu selamı herkese anlatmak istiyordu, memlekete döndüklerinde de herkese duyuracaktı, kararlıydı.

Mona Lisa’yı kızdıran Laz kızı

Tanığı olduğum bu mucize karşısında, Zehra, göçünü üç gün evvelden hazırlamış olmasına karşın üç gün babaannesini değiştirip dönüştürmek için bekledi diye düşünmekten kendimi alamıyorum. Mona Lisa’yı kıskandıracak gülüşüyle bu güzel Laz kızının böyle incelikleri vardır; bilinci kapanmadan önce, aklına, bir ara çorbayla bisküvi gelmiş... Ardından da 218 gündür kendisine bakan yaşıtı ve yoldaşı Özlem’in ellerini tuttuktan sonra, dudaklarına götürüp öpmüş. B-1 vitamini almadıkları için çok daha erken düşecek olan ikinci ölüm orucu ekibinden iki kız kardeşten büyüğünü, Arzu’yu çağırmış yanına, yeni tanımış olmasına karşın, onun da ellerini öpüp saatini armağan etmiş. “Mahir, Hüseyin,

Ulaş” demiş, sonra da artık hiçbir şey söylemez olmuş.

Şimdi çok daha ısrarlıyım, Ahmet Necdet Bey, Zehra’nın ölümünü üç gün geciktirmesi, babaanne-siyle birlikte duyarsızlığı vurdumduymazlığa dönüş-müş, vicdan ve akıllarıyla bir türlü baş edemeyen biz aydınları; içi boşaltılmış hata yapma haklarını kullanmaktan bir türlü vazgeçmeyen kitle örgütlerini, insan hakları savunucularını; sindirilmiş sendikaları; kavram karmaşasındaki partileri; çocuklarını mülk-leri gören aileleri, hepimizi, hepimizi değiştirip dö-nüştürmek isteğiyle ilgiliydi.

Biz yine bu şansımızı kullanamadık, ama altmış yedi yaşındaki çilekeş ve özverili bir büyükanne, büt-ün Türkiye’nin gözleri önünde, hepimize inat deği-şip dönüştü; insandı, çok daha insan oldu.

Ölüm nedeniyle ilgili tutanak için Armutlu’da Zehra’yı inceleyen cumhuriyet savcısının kendisine, “Senin kadar güçlü bir kadın görmedim” deyişini biz-lere aktarırken babaannenin sesi haklı bir övünç ta-şıyordu ve sanki biraz da tek tek küçümsüyordu biz-leri.

Bir ananın Zehra’nın başına beyaz tülbent ört-me önerisi, Zehra’nın yoldaşlarınca geri çevrildiğin-de, din ve gelenek buyruklarıyla yoğrulmuş babaan-nenin itirazsız kalışına da tanıklık ettim; ben Zeh-ra’nın gülsuyuyla ıslatılmış saçlarını, başının bir ya-nına taşıyıp, bir bukleye serbest bıraktığımda, toru-nuna hayranlıkla bakıp “Gelin olmadan, kuaförlere mi gittin, yavrii... Saçı tam da benim istediğim gibi oldu, ben de böyle düşünüyordum” dedi.

Hak vaki olunca, Zehra’nın baş ucunda Zeh-ra’ya verdiği sözü tutup Küçükarmutlu’nun birbirine açılan inişli çıkışlı sokaklarındaki cenaze alayına katıldı, dizleri tutsa bir gün Zehra’nın yoldaşlarıyla

birlikte halaya da duracaktır, hiç kuşukum yok!

‘Biz şimdiden kazandık’

Zehra son günlerine kadar sevdikleriyle veda-
laşmak üzere, kenarlarına gül yaprakları iliştirilmiş,
siyah kartondan resim çerçeveleri hazırlamış, bir ta-
nesini de bana vermişti; “Merhaba ablacığım, ba-
şından beri bizimleydin, beraberdik. Birçok kendine
insanım diyen kişiye insanlık dersi verdik, verdin.
Daha ne söylenir ki Bilgesu Abla, biz şimdiden ka-
zandık aslında.”

Bu küçücük not parçası bir büyük gerçeği ba-
rındırıyor Ahmet Necdet Bey, onlar şimdiden kazan-
dılar, evet!

Size bu üçüncü başvurumun, aydın ve sanatçı-
ların Sivas’ta yakılışının yıl dönümüne rastladığının
farkındayım. Devlet, bu yanışı izlemişti, şimdi de
ölüm oruçlarının küllerini dört bir yana savuruyor.
Zehra’nın saati, ölüm orucu direnişindeki ikinci kız
kardeşlerin büyüğü Arzu’nun kolunda hızla ilerleme-
yi sürdürürken ülkemizin güzel ve aydınlık geleceği-
ni bu genç bedenlerin, her an her saniye, ölümle ye-
nişerek ödedikleri bedele borçlu olacağız; bunun
hem onurunu hem de utancını birlikte ve şimdiden
duymak zorundayız.

Saygılarımla
BİLGESU ERENUS

*Cezmi Ersöz'ün Lemana Dergisinin
26 Mayıs 2001 tarihli
sayısında yayımlanan yazısıdır*

**Küçükarmutlu'daki Ev...
Canan... Zehra...
Ve Bizim Hikayemiz**

Dün işe giderken cep telefonunu bende unutmuşsun... Masamın üzerinde durdu bütün gün... (...)

Bütün gün kimse aramadı onu... (...)

Sonra şehrin çok uzak yerinden telefon geldi bana... kanayan bir telefon... Birileri, sevdikleri, yoldaşları için, onların istekleri için gerekirse ölmeye karar vermişlerdi... Bu koca şehirde benim için kimsesiz, detsuz kalmayı ve hatta kaybolmayı göze alman belleğimi öylesine zayıflatmıştı ki, bir an hiç beklemediğim kadar içim titredi... Hani insan kendisini çok güçlü hissederken ansızın içinde açılan o boşluk derin bir ürperişle sarsılır ya.. İşte öyle titredi...

Telefonunu çantama koydum ve şehrin o uzak köşesine doğru yola çıktım...

Küçükarmutlu'daki bir gecekonduya doğru...

Tek katlı, sıvasız, yoksul bir evin balkonundaki tahta bir masanın çevresine oturmuşlardı... Aylardan mayıstı.. İnsanlar değil belki ama doğa hiç olmadığı kadar güzel ayaklanmıştı... Dışarıda dizginlerinden kopmuş bir cumartesi gecesi vardı.. Hemen ilk aklıma gelen, böyle bir zamanda ölünür mü,

sorusu oldu.. Oysa bu soruyu onlara öyle çok insan sormuştu ki, ve onlar ziyaretlerine gelip giden öyle çok insana bunun yanıtını vermişlerdi ki.. Artık kimse onlara ne böyle bir soru soruyor, ne de onlar böyle bir soruyu yanıtlıyorlardı...

Küçükarmutlu'daki bu yoksul ev geçen ay ölüm orucunda hayatını kaybeden Şenay Hanoğlu'nun eviydi... Şenal Hanoğlu'nu aylar önce TAYAD'da (Tutuklu Aileleri Yardımlaşma Derneği) tanımıştım. Kendisiyle birlikte ölüm orucuna başlayan Gülsüman Dönmez'le birlikte hep el ele duruyor ve hiç konuşmuyorlardı... Elleri kınalıydı ikisinin de, ve ikisi de evlere temizliğe gidiyorlardı... Gözleri öyle güzel gülüyordu ki.. Birbirlerinden hiç ayrılmıyorlardı... Sanki ölmek üzere gibi değil de, birlikte gidecekleri o çok esrarengiz ve sürprizle dolu ülkenin yerini bizlerden çocuksu bir utançla saklıyorlar gibiydiler...

Eğer içerdeki yakınları, yoldaşları o kahrolası hücrelerden kurtulurlarsa, bu ülkeye gitmekten vazgeçecek ve sırayla gidip onlara destek veren insanların evlerini sabunlu sularla baştan aşağı yıkayacak, tertemiz yapacaklardı... Hem de tek kuruş almadan.. Ama olmadı.. İçerde yakınları hücrelerden çıkamadı... Günler acımasızca akıp geçti, onlarsa dayanamadılar bu acımasız günlere... El ele, o ışıltılı ve hep masum bakan gözleriyle, kınalı elleriyle son nefeslerini birlikte verdiler... En çok o sessizlikleri, hiç konuşmadıkları aklımda kalmış. Bu insanlara terörist diyenler Şenay'la ve Gülsüman'ın o ışıltılı gözlerine, o kınalı ellerine bir kez olsun içtenlikle bakabilselerdi çok derinden utanacaklardı, eminim... Tanıdım onları, kalplerine sonsuza dek kefilim... Söz verdiler, duydum; istedikleri olsaydı, yakınları hücrelerden çıksalardı, dostlarının evlerini tepeden tırnağa yıkayacaklardı..

Onlar belki yoksul, belki evlere giden çilekeş temizlikçi kadınlardı, ama onlar bunların hepsinin daha çok yeni bir hayatı özleyen ve bu özlemin devrimci yaptığı insanlardı... Onların dostluğu, birbirleri için ödedikleri bedel çok büyüktü ve asıl önemlisi onların ilişkileri bizim çevremizdeki insanların ilişkilerine hiç benzemiyordu.

Onlar yaptıkları hiçbir şeyi abartmadan, sesiz sedasız yapıyor, usul usul ama çok büyük bir hayat yaşıyorlardı... İnsanlarının büyük bir çoğunluğunun böyle duyarsız, böyle kimliğini yitirmiş, böylesi zavallı olduğu bir ülkede dostların hiç eskimeyen ilk gününü yaşıyorlardı. Onlar ölürken bile sonsuza dek sürmesini istedikleri bir yaşam cenneti için ölüyorlardı... Kitaplardan çok, birbirleri için ödedikleri bedel öğretiyordu onlara böylesi kararlı ve irade sahibi olmayı...

Bir cumartesi gecesi Küçükarmutlu'daki evin balkonundaydım onlarla... Tahta bir masanın etrafında... Karşımda 22 yaşındaki Zehra Kulaksız oturuyordu tekerlekli sandalyesinin üzerinde. İktisat fakültesi öğrencisi.. Altı ayı aşkındır ölüm orucunda... Yüz sekseninci günün sonlarında... Yaklaşık bir ay önce aynı evde, aynı odada 19 yaşındaki kardeşi ölüm orucundaki Canan'ı kaybetmiş, gözleri önünde... Bir Nisan gününde Canan'ın kalbi ansızın durmuş. Boşuna dememiş şair, aylardan en zalimdir Nisan ayı, diye... Doğanın, yaşitlarını aşka, çılgınlığa, koşup eğlenmeye çağırdığı bir ayda, Nisan ayında son nefesini vermiş Canan... üniversite öğrencisiymiş. Ege Üniversitesinde Biyoloji okuyormuş... Canan'ın içerdeki amcası ve bütün dostları için taşıdığı umudunu ablası Zehra devralmış...

Babası Ahmet Kulaksız benim yaşımda... Ve hep kızı Zehra'nın yanında... Gözlerim sık sık gözleriyle buluşuyor... O bir kızını kendi elleriyle gömmüş, ve şimdi öbür kızının ölümünü bekliyor... Nasıl bir acıdır bu, nasıl bir dayanma ve tükenmeme gücüdür, anlamakta, hissetmekte çok zorluk çekiyorum... İnsan böyle bir acıyı neresine gömebilir, nasıl gizleyebilir... Canan benim de kızım olabilirdi, Zehra ölümü bekleyen ikinci canım olabilirdi...

Şimdi artık yaşımdan utanıyorum, sakalıma düşen beyazlardan, bugüne dek yazdıklarımın, ve aydın kimliğimden utanıyorum...

Canan'ın ve Zehra'nın amcası gibi düşünceleri ve inançları adına mücadele veren; tanımasa da, yüzlerini belki hiç görmemiş olsa da, yüzlerce dostu, yakını, yoldaşı saydıkları için eriyor usulca... Cezavlelerinden gelen hasret dolu mektuplar için, bir tanıştırılma anında ona hesapsızca gülen bir çift göz için; bir gün bir yerde hesapsız, yürekten söylenilen bir merhaba için eriyor o... Kimseden bir emir almış değil, babasının, annesinin, arkadaşlarının gözü önünde eriyor; ama yaşama sevincini asla yitirmeden, üstelik hayata giderek daha çok bağlanarak, onun sırrını ölüme yaklaştıkça daha iyi hissederek eriyor... Bedeni zayıfladıkça, gücü azaldıkça hiç olmadığı kadar duyarlı oluyor çevresine karşı... Ölüme yaklaştıkça bütün korkularından kurtulup, onun bu eylemini saçma, gereksiz akıldışı bulanları derinden tedirgin edecek ve ürkütecek kadar duyarlı bakıyor baktığı her yere.

Zehra kendisini ziyaret edenlere hediye etmek için fotoğraf çerçeveleri, etrafını çiçeklerle süslü kartlar yapıyor... (...) Ve eğer içerdeki yoldaşları hücrelerden bir gün kurtulursa, ölüm orucuna o an son verip o çok özlediği Karadeniz'i, doğum yeri

olan Rize'den çıkarak baştan başa dolaşmak istiyor... Ama bütün bu umutlarına rağmen durmadan eriyor o... Ve o eridikçe, o buruk, insanın içini acıtan gülümseyişi daha çok ortaya çıkıyor...

Ve kim bilir, belki de suç bu satırları okurken o... Söylemek istemiyorum, susuyor ve sadece utanıyordum...

Karşımda oturan o mağrur, o zarif adam ise Reşit Sarı... 42 yaşında... Uzun yıllar denizlerde yaşamış, kaptanlık yapmış... Yurtdışından gelen gazeteciler ve televizyoncularla o tok sesi ve düzgün Türkçesiyle en çok o konuşuyor... O da aylardır ölüm orucunda... Ama ölecek birine hiç benzemiyor... Durmadan rengarenk fenerler yapıyor... Hücreler kapanırsa hayalindeki bir tekneyle birlikte o tutkuyla bağlandığı denizlere açılmak istiyor... Eğer olmaz, hücreler kapanmaz ve bir sabah ansızın kalbi durursa bunun için de hiç üzülüyor.... Ölümünü ilkbahar günü ansızın ortaya çıkan sert bir fırtınada bir ağacın kırılan dalına benzetiyor... Bir kaç dal kırılabilir, ama o fırtına çiçek tozlarını, polenleri alıp uzaklara savurur, savurduğu yerde yeni çiçekler, yeni ağaçlar filizlenir, doğa bu fırtınalarla çoğalıp, güzelleşir, diyor... Birkaç dal kırılmış çok mu; ben bir sabah ansızın ölmüşüm çok mu, diyor.

Çok söylendi, çok yazıldı, ben de bekleyip durdum, başlarındaki o kırmızı bantla ölümü bekleyen insanlardan bir kez olsun, ölümü yüceltmemelerini bekledim... Ama belki birkaç saat, belki birkaç gün sonra, belki biz bu satırları okurken çoktan ölmüş olacak bu insanların ağzından ölümü yücelten tek bir kelime işitmedim.

Ölümü yücelten bir insan kaldığı evin bahçesine çiçek ekmeyi hiç düşünür müydü.. 22 yaşında felsefe öğrencisi olan Fatma Şener, artık yaşamın ucunda olduğunu hiç düşünmeden o solgun ve açlıktan üşüyen elleriyle durmadan toprağı okşuyor ve ölürse ardından insanlara sevgiyle gülümsesin, diye çiçekler ekiyordu... Ölüm, sadece içinde yaşamak kelimesi de geçen cümlelerle çıkıyordu ağızlarından... Yaşatmak ve özgürce yaşamak için ölmek.

Hülya Şimşek ise Deniz'lerin asıldığında 6 Mayıs 1972'de söz vermişti. O yaşlı günde henüz 9 yaşındaydı, ama kendine verdiği söz çok büyüktü... Bundan böyle ömrünü dünya cennetinin kurulmasına adayacaktı. Ve şimdi aylar süren ölüm orucundan sonra o güçsüz, takatsiz kalan çelimsiz bedenini dünya cennetinin kurulması için adıyordu...

Öyle sıkı, öyle soluksuz bir inançtı ki onunki, soluksuz kalmasına birkaç gün kala bile o yoksul gecekondularına destek için gelen konuklarına, çiçekli, kuşlu, üzümlü panolar hazırlıyordu titrek parmaklarıyla...

Aylardan Mayıstı, dizginlerinden boşalmış bir cumartesi gecesi idi... Küçükarmutlu'da yoksul bir gecekonduunun balkonunda, tahta bir masanın etrafında ölümden asla söz etmeden, hatta tam aksine çiçeklerden, kurtuluş gününde çekilecek halaylardan ve atılacak zılgıtlardan, bir gün elbet engin maliliklere açılacak teknelerden, rengarenk fenerlerden, Karadeniz'in o yemyeşil vadilerine yapılacak olan yolculuklardan konuşup durduk...

Adları Zehra'ydı, Fatma'ydı, Reşit'ti, Hülya'ydı. Dostları, yoldaşları, onlara cezaevlerinden hasret

ve içtenlik dolu mektuplar gönderen ve hatta yüzlerini bile görmedikleri tutsak arkadaşları için yaşamın ucuna yolculuk yapan bu insanlara inan hiç üzülmedim....

Bu mayıs gecesinde, bu dizginlerinden boşanmış cumartesi gecesinde en çok kendime ve sana üzüldüm sevgili...

Kendime üzüldüm çünkü bu yaşıma dek benim onlar gibi gerçek dostum olmamıştı hiç... Bu yaşıma dek benim için, örgütlülüğüm ve düşüncelerim için, her yolu denedikten sonra hayatlarını ortaya koyan ve gerekirse ölümü göze alacağım hiçbir dostum yoktu...

(...)

Hayat insana neler öğretiyor: Belki bir kaç gün belki bir kaç saat sonra bu hayattan ayrılacak olan bu insanları en çok bu yüzden derinden kıskandım sevgili... Ölürken bile bana dostluğun, arkadaşlığın ne kadar değerli ne kadar ağır bedellerle kazanılabildiğini gösterebildikleri için...

Ne siyasi fikirleri, ne ideolojileri ne de onlarla aramdaki bağlar ya da ayrılıklar benim için önemli artık... Ölürken bile bana ne kadar hayattan kopuk, ne kadar kimsesiz ve dostluktan ne denli uzak yaşadığımı hatırlattılar ya, işte beni en çok bu etkiliyor, bunca yıl nelerden mahrum kaldığımı gösteriyor bana...

Şimdi, hiçbir bedel ödemedem kazandığım ve bu yüzden de hiç beklemediğim bir anda yitirdiğim bütün dostluklarımı yeniden kazanmaya başlıyorum seninle.

Ne olur şehrin neresindeysen bekle beni... Ne olur kaybolma, ne olur umutsuzluğa düşme... Çantamda yanıp sönen o kimsesiz kalbinle geliyorum sana, dostluğumu alıp geliyorum... Sen arkayı koru

yeter... Bana Küçükarmutlu'da, o yoksul evdeki insanlar ölürken hatırlattı, aşk dostlukmuş, dostluksa aşk... İkişi birbirinden asla ayrılmazmış.... Ne olur bekle beni, ne olur sakın kaybolma... Şehrin her neresindeysen bekle beni, yitirdiğin bütün dostlukları getiriyorum sana... Ölümüne ve yaşamına aşklar çıkacak içinden... Ne olur kaybolma, ne olur bekle beni...

(Küçükarmutlu'daki evin telefonu: 0212 229 92 59. Canan ve Zehra'nın babası Ahmet Kulaksız'ın cep telefonu: 0532 257 33 48. sadece bir "merhaba", sadece bir "nasılsınız" sözü onlara yetecektir... Dostluk için, aşk için, özgürce yaşamak için.)

**Cezmi Ersöz'ün Leman Dergisin 14Temmuz
2001 tarihli sayısında yayımlanmış yazısıdır**

**İnan Zehra,
Sizin Çocuklar
Kazanacaklar**

Zehra'nın anısına

"Başımı masaya koymuş öyle duruyorum. Niye durduğumu bilmiyorum. Büyük bir gürültüyle kapı açıldı. Hiç tanımadığım adamlar beni aldılar, kapıyı kapattılar... Kolumdan tutmuşlar, gidiyoruz. Nereye gidiyoruz ben de bilmiyorum. Uzun bir yer. Her tarafım ağrıyor. Başım dönüyor, dinlene dinlene gidiyoruz. Beni bir yere koydular, önümde cam var. Camda bazı gölgeler var. Sanki bana bakıyorlar. Bu arada aynı odada birlikte kaldığım arkadaşım diğer yandan çıkıyor, kolumdan tutup iyice cama yanaştırıyor beni. Sonradan adını öğrendiğim telefonu bana veriyor. Nasıl tutulduğunu öğretiyor. Bazı sesler geliyor, sesleri anlamıyorum. Gölgeler ağlıyor mu acaba? Bir şeyler konuşuyoruz. Ne konuştuğumuzu bilmiyorum. Ama gölgeler devamlı ağlıyor. İlk defa gölgelerin ağladığını gördüm... Bense gölgelerin ağlayışına gülüyorum...

Demin telefonlu yerde olan arkadaş benden evvel gelmiş. Beni tuttu, hemen yukarıya çıkardı, yatağın oraya getirdi. Bana niye ağladığımı sordu. Ben

de ona ağlamadığımı, camdaki gölgelere güldüğümü söyledim. O bana camdaki gölgeleri anlattı. O zaman iyi anlamamıştım. Şimdi daha iyi anlıyorum. O gölgeler gölge değil, gerçekmiş, O gölgeler anem, kız kardeşim ve teyzemmiş. onlarla kendisi de konuşmuş yan tarafta. Meğer ben o gölgelere gülmemişim, onlarla birlikte ben de ağlamışım..."

Aylardır sürdürdüğü ölüm orucunun sonunda belleğini yitiren ve ardından tahliye olan Dursun Ali işte böyle söylüyor. İlk defa gölgelerin ağlayışını görmüş. Ama sonra anlamış ki o gölgeler onu Kandıra F Tipi Cezaevi'nde ziyarete gelen annesi, kız kardeşi ve teyzesiymiş...

Direnış evinin önüne akın akın insanlar geliyor.

Belleklerini tamamen yitirenleri ve sağlıkları geri dönüşsüz bir biçimde bozulanları cezaevlerinden tahliye ediyorlar. Tahliye olanların birçoğu Küçükarmutlu'ya geliyor ve oradaki yakınlarının ya da arkadaşlarının evinde ölüm orucuna devam ediyor...

Bugün 8 Temmuz, pazar... Ve ben Küçükarmutlu'dan akşamın geç saatinde döndüm evime... Neredeyse bütün gün oradaydım. Zehra'nın yaklaşık bir hafta önce son nefesini verdiği o yoksul evdeydim. O yoksul evin adı şimdi "direnış evi" olmuş. Direniş evini gezmek yürek ister, sabır ister... Evin her odasında her an ölüme biraz daha yaklaşan, her yaştan direnişçiler var. Başları kırmızı bantlı... Kimi artık ayağa kalkamayacak kadar bitkin... Kimisi duvarlara tutunarak yürüyor... Kimisi direnişe yeni başladığı için diğerlerine yardımcı oluyor...

Direnış evinin önüne akın akın insanlar geliyor. Evi kutsal bir mabetmişçesine saygıyla seyrediyorlar. Konuşurken seslerini alçaltarak konuşuyorlar. Yüzlerinde ansızın solgun ama cesur bir hüzün be-

liriyor. Sonra evin içinden bir adam çıkıyor ve elindeki kağıttan yüksek sesle, yarım saat önce bir direnişçinin daha şehit olduğunu duyuruyor. Gözler hafifçe kısılıyor. İnsanlar ansızın uzaktan gelen bir yankıya doğru başlarını çeviriyorlar. Kısa ama çok derin bir sessizlik kalplerin ortasına büyük bir gürültüyle düşüyor. Bu derin sessizlikte sadece çocukların yaktığı otların cızırtısı duyuluyor...

Sonra yeniden konuşmaya, hayatı yorumlamaya başlıyor insanlar... Buralarda ölüm çok farklı algılanıyor. Buralarda insanlar ölüme doğal bir son gibi bakmıyorlar. Buralarda hiçbir şey kesintiye uğramıyor. Hayat, ölüm ve çocukluk, buralarda herşey kesintisiz bir biçimde aynı büyümlü nehre akıyor. Herşey bir çember çiziyor sanki. Ölenler yeniden doğuyor... Yeniden doğanlar ölmeye başlıyor... Hayat ölüme, ölüm hayata aynı anda karışıyor...

Arkadaşları başı bantlı bir direnişçiyi önce alnından, sonra yüzünün her yerinden derin bir sevgiyle öpüyorlar. Direnişçi gururlu olduğu kadar da utangaç... Bileklerini ve boynunu görüyorum. Küçük bir çocuğunkinden daha ince. Kırıldı kırılacak... O incecik bilekleriyle, suyu çekilmiş elleriyle dostlarına, yoldaşlarına sarılıyor o da. Yakınma, korku, suçluluk duygusu, acındırma, o sahte duyguların hiçbirisi yok yüzlerinde...

Ve hayatta kalacak olanlarla ölecek olanlar birbirlerine öyle yoğun bir sevgiyle sarılıyorlar ki, işte o anda hayatla ölüm arasındaki o kesintisiz akışı görüyorum. Hayat ölümü alnından öpüyor... Ölüm hem gururlu, hem başeğmez, hem de küçük bir çocuk gibi utangaç ve masum... Ve herşey birleşip o büyümlü nehre akıyor usulca. Ve o nehir sonsuzluğa akıyor. İşte bu yüzden korkmuyorlar birer birer ölmekten. Çünkü onlar bir kere sonsuzluğa inanmışlar. Binbir

çeşit kentli kuşkunun pençesinde yaşayan ben bile işte o an inanıyorum: Bu çocuklar birgün kazancaklar... Sonsuzluk tükenmez çünkü...

Bu ülkenin en cesur çocukları...

Bu devletin, bu otoriter zihniyetin, bu sistemin, gözlerimizi bu dünyaya açtığımız andan itibaren ailede, sokakta, okulda, fabrikada, orduda, işyerlerinde ruhumuzu ve bedenimizi ne denli tahrip ettiğini, bizi her geçen gün biraz daha köleleştirmek için hangi yöntemleri denediğini, bizi her an her saniye kendimizin olmaktan çıkarmak için olmadık yollara başvurduğunu bir kez daha söylememe gerek var mı? Herşey çok gizli yapılsa da aslında çok açık değil mi?..

Koca bir cezaevi bu ülke. Yaptıkları bütün zulüm yanlarına kar kalıyor. Bütün kapıları birer birer kapatıyorlar üzerimize. Koca bir kışla bu ülke... Herkesi tek tek şu otoriter yapının gönüllü kölesi, koşulsuz savunucusu, herkesi tek tek bu kışlanın kendisi olmaktan çıkarılmış bekçisi haline getirmeye çalışıyorlar...

Neden cezaevlerini hücrelere dönüştürüyorlar, kendisi olarak kalmak için direnen ve başkaldıran bu çocukların üzerine inanılması güç bir vahşetle gidiyorlar dersiniz...

Çünkü bu çocuklar herşeyi gördüler en çok... Herşeyi görenlerden ve bilenlerden çok korkar bu devlet... Ve onları yoketmek ister...

19 Aralık operasyonundan ağır yanıklarla kurtulan bir genç kız o vahşet gecesini şöyle anlatıyordu: "Sabaha karşı büyük bir gürültüyle uyandık... Matkaplarla koğuşun tavanını deliyorlardı. Uyandık ve ne yapacağımızı bilemedik, çünkü mazgallardan durmadan ateş ediyorlardı. Sonra deldikleri yerlerden üzerimize bir şeyler serptiler... Saçlarımız tutuş-

tu önce... Sonra ben elimi yüzüme götürdüm. Yüzümün derisi ateşle eriyen plastik poşet gibi elime yapışuyordu... Arkadaşlarımız gözlerimizin önünde can çekişerek öldüler... Herşeyi gördük... Herşeyi...”

Evet onlar herşeyi gördüler. Üzerlerine kimyasal madde atan bu vahşeti gördüler...

Günlerdir bir gazetede yayınlanan o fotoğrafa bakıyorum... Operasyondan sonra cezaevi avlusuna çıkarılan kadın mahkumların yüzlerindeki o ürpertici hüzne bakıyorum. Etrafları, gaz maskeli ve otomatik tüfekli askerlerle çevrilmiş. Kadın mahkumların yüzleri yanık ve yara içinde... Güçlkle soluk alıp veriyorlar besbelli... Elbiseleri ıslanmış... Onu da öğrendik. O kimyasal madde insan derisini yakıyor, ama elbiselere bir şey yapmıyormuş...

Kadın mahkumların yüzlerine bakıyorum. O yüzleri maskeyle gizlenmiş askerlerin bakışlarına... Askerler... Askerler... Nasıl yaparsınız böyle bir vahşeti... Askerler... Askerler... Halkınız sizi hiç affetmeyecek, der gibi bakıyorlar sanki...

Halk neredeydi peki? Hadi halk ortada yoktu, halkın aklını ve ruhunu medya esir almıştı. Peki o vahşeti yapan askerlerin vicdanı nereye gitmişti? Kalpleri neredeydi? Acıma ve şefkat duygularını kim ipotek altına almıştı? Peki mahkumlar birbirini yaktı, onlar örgüt emriyle kendilerini yakıyor, diyen aydınlar, okumuş yazmışlar, devletin ve medyanın yalanlarına hemen inanmaya neden bu kadar hazırıldılar? Peki, onlar neden hücrelere girmemek için canlarını ortaya koyanlara değil de, devlete ve medyaya hemen inanıyorlardı? Yoksa onlar da mı devlet gibi herşeyi bilen ve görenlerden çok korkuyorlardı? Neden kalpleri yenilgiye bu denli hazırıldı? Neden başkaldırı ve isyandan bu denli ürüyorlardı? Neden “ölüm” kelimesinden bu denli tiksiniyorlardı? Yoksa

onlar da artık sadece şimdiki zamana inanıyorlardı? Yaşamak için ölmeyi neden artık görmezden geliyorlardı? ölüm yokmuş gibi yaşanabilir miydi? İnsana kölelik dayatılıyorsa, insana kendisi olmaktan çıkartılmak dayatılıyorsa, ölüm o büyülü nehre karışır ve orada yeniden doğmak üzere bekleyişe geçer. O bekleyiş bütün denizleri ansızın aydınlatır. Denizlerdeki bütün yaraları sarar o aydınlık. Ve böylesi ölümler hayatlarımızı aydınlatır. O tutsak, o yaralı, o boğucu hayatlarımızı... Bu köleliğe hayır, diyen ölümler dünyanın en anlamlı ölümleridir. Bu anlamlı ölümler, biz yaşayanların hayatlarına sonsuz ve derin anlamlar katar. Bu anlamlar kalplerimizin kilitli kapılarını açar. Yıllardır kilitli olup da artık açılan bu kapılardan girer bu kez de gün ışığı... O taze bahar serinliği kapılarımızdan içeri girer... Bu yeni ışık kalbimizi aydınlatınca, nasıl ölmemiz gerektiğini yeniden düşünürüz. Aslında nasıl öleceğimizi nasıl yaşadığımız gösterir. Hayatta en çok neyi istiyorsak, o yüzden ölürüz... En çok neyi arıyorsak o yolda ölürüz... Para ve güç istiyorsak o yolda... Özgürlük ve erdem istiyorsak o yolda ölürüz. Köleliğe razıysak o yolda... Kimsek o yolda ölürüz... Ve nasıl öldüğümüz hayatımızı yeniden aydınlatır. Hayatımızın elle tutulur bir anlamı yoksa anlamsız bir ölüm bizi bekliyor demektir.

Bugün 8 Temmuz, pazar... Bugün hep Küçükarmutlu'daydım. Hücrelere karşı çıkanların ölmeye yattıkları direniş evinin bahçesinde kitaplarımı imzaladım. Ve aralarda Zehra'nın fotoğrafına baktım sık sık... Zehra'nın yüzünde yaklaşan ölümün hüznü ve soyluluğu vardı. Oradan geçen herkese el sallıyordu. Hoşçakalın kardeşlerim, diyordu. Yüzünde o masum, o kırılgan tebessüm vardı. Hoşçakalın, diyordu. Hoşçakalın, ben sonsuzluğa karışıyorum,

ama siz yine de yaşadığınız hayata bir kez daha, iyice bakın, diyordu. Ne kadar anlamlı, ne kadar cesur yaşırsanız, o kadar anlamlı ve cesur ölürsünüz, diyordu.

Zehra, kızım benim... Güzel gözlü yoldaşım... O kısacık ömründe bu hayat hakkındaki herşeyi bildin ve gördün sen... Ve şimdi sana öldü gözüyle bakanlar öyle çok yanılıyor ki... Sen şimdi sonsuzluk nehrindesin... Ölümün ardından hayatın anlamı binlerce kez çoğalacak... O cesur ifaden binlerce kilitli kalbi açacak...

İnan Zehra, hayatına ve ölümüne inandığın gibi inan... Sizin çocuklar kazanacaklar bu hayatı... Özgürlüğün ve erdemin çocukları... Bu hayatı, o yoksul, o suyu çekilmiş parmaklarıyla ölürken bile zafer işareti yapan çocuklar kazanacak...

Direnerek öldüğün bu yoksul semtteki o emekçi, o kaybedecek hiçbir şeyleri olmadığı için sonsuzluğa ve özgürlüğe herkesten çok inanan bu insanlara inandığın gibi inan... İnan Zehra, sizin çocuklar kazanacak...

Sizin çocuklar, diyorum, çünkü ben ve benim gibiler sizleri anlar ve sever, sizlere özenir bağrına basmak ister... Ama kaybedecek şeyleri olduğu için sonuna dek sizlerle olamaz... O birer birer karıştığınız büyü ve sonsuz nehri görür de yine de biraz uzak durur... Özgürlüğün ve erdemin bedelini sizler ödersiniz... Bizler gibiler sadece etkilenir ve yazar...

Sonsuzluğa akan kanınız parçalanmış hayatımızı aydınlatır aydınlatmasına, ama o ürkek, o doyumsuz parmaklarımız gizlice tutunur o kentli, o şimdiki zamana kilitlenmiş o zavallı, gelgeç hırslara... Ama inan Zehra, ölümlerinizi, o kısacık ama dopdolu ömürlerinizi bizlere öğretecek daha çok bilgeliğiniz var.

Bugün 8 Temmuz, pazar... Bugün cezaevlerinden tahliye edilen mahkumlar getirildiler buraya. Birçoğu belleğini yitirmişti. Bugün sanki bir kıyameti yaşadığım. Mahkumların bazıları çocukluğuna geri dönmüştü. Kimi oyuncaklarını geri istiyordu, kimi onca kahramanlıklardan sonra hiç olmayan topunu, hiç olmayan bebeğini geri istiyordu...

Tahliye olan bir mahkum onca yıllık eşine, baba, bir diğeri eşine, annem, neredesin annem, diyordu...

Onlar belleklerinden kurtulmuştu... Benimse belleğim durmaksızın acıyla zonkluyordu. Bilmekten ve yine de birşey yapamamaktan. Görmekten ama yine de birşey yapamamaktan zonkluyordu... Burada ölüm hayata, hayat ölüme karışıyordu. Herşey kesintisiz akıyordu burada. Nehirler okyanusa, okyanuslar nehirlerle karışıyordu. Burada herkes hayatını ölümünün aynasında seyrediyordu. Burada herkes ölümünü, ömrünü sevdiği kadar seviyordu...

Bugün 8 Temmuz, pazardı... Ve Küçükarmutlu'daki cemevinde akşama doğru, ölüm orucunda hayatını yitirenlerin çocuklarının sünnet düğünü vardı. Dedim ya, burada herşey hiç kesilmeden akıyor diye... Sünnet edilecek çocukların yataklarına, belki birkaç saat, ya da birkaç gün sonra ölecek olan direnişçileri de yatırdılar. Hayata merhaba diyenlerle, hayata elveda diyenler aynı yatakta yatıyordu burada... Gördüm, belki birazdan ölecek olan insanlarla, birazdan sünnet edilip bu hayata karışacak olan çocukların el ele tutuşup birbirlerine gülümsediklerini gördüm... Sahnede sesine vurgun olduğum İlkey Akkaya 'Kırmızı Gül Demet Demet' türküsünü söylüyordu. Ve o sonuna dek direnen, o suyu çekilmiş parmaklar son kez zafer işareti yapıyordu...

Gölgeler kanıyordu... Evet, anneler, kız kardeş-

ler, babalar, çocuklar, teyzeler kanıyordu burada...

Ülkem en kırılgan noktasından kanıyordu...

Bu ülkenin en cesur çocukları özgürlük için, erdem için canlarını veriyordu... Ve canları kadar kıymetli belleklerini veriyordu.

Ve bu yüzden bellekler kanıyordu... Anneler, kızkardeşler, babalar, çocuklar, teyzeler kanıyordu...

Onurun ve kişiliğin pazara çıkarıldığı bu ülkede, bu çocuklar onurları ve kişilikleri için en sevdikleri insanların cezaevi önlerinde kanayışlarına tanık oluyordu...

Bu ülkede usul usul, gizli gizli tarih yazılıyordu... Türkiye en kırılgan döneminden geçiyordu. Bir tarafta emret komutanım diyerek koğuşları gaz maskeli terk edip koğuş arkadaşlarını devlete teslim edenler, bir tarafta, bunlar örgütün emriyle kendini yakıyor, diyenler vardı... Ve burada sünnet edilen çocukların ellerine dokunurken bu hayata veda eden o cesur zafer parmaklar vardı...

İnsan nasıl yaşamak isterse öyle ölür... Kimi teslimiyetle, hazırolda, sürünerek, el etek öperek... Kimi sonuna dek başeğmeden, sürünmeden, hayata ve yeniden doğuşa el vererek, erdemle ve onurlu ölür... Ve bu ölümler başkalarının hayatını aydınlatır...

Bugün gördüm... Belki birkaç saat, belki birkaç gün sonra ölecek olan yoldaşlarının alınlarından sonsuz bir sevgiyle öpen insanları gördüm... Bugün o yürekli alınlarında kırmızı bantlı genç insanları gördüm... Hem utangaç, hem mağrur, o yiğit gençleri gördüm...

O sarılmaları, o kucaklaşmaları gördüm... İnan Zehra, sizin oralarda herşey hiç durmadan, aksa-madan kesintisiz akıyordu...

Sen bunu çok iyi bildiğin için öldükten sonra bile böyle güzel, böyle anlamlı bakıyorsun ya bize...

Bir kez de benden duy öyleyse...

İnan Zehra, sizin çocuklar kazanacaklar bu hayatı...

Bu köleliğe hayır, diyen ölümler dünyanın en anlamlı ölümleridir. Bu anlamlı ölümler, biz yaşayanların hayatlarına sonsuz ve derin anlamlar katar. Bu anlamlar kalplerimizin kilitli kapılarını açar. Yıllardır kilitli olup da artık açılan bu kapılardan girer bu kez de gün ışığı... O taze bahar serinliği kapılarımızdan içeri girer... Bu yeni ışık kalbimizi aydınlatınca, nasıl ölmemiz gerektiğini yeniden düşünürüz. Aslında nasıl öleceğimizi nasıl yaşadığımız gösterir.

Cezmi Ersöz'ün
Leman Dergisinin 29 Eylül 2001
Tarihli sayısında yayımlanan yazısıdır.

Ne utanç bitiyor... Ne de o gözler.....

Yazmak dünyadaki bütün suçları devralmak gibi birşey. Bazen yazdığım için kendimi öyle suçlu hissediyorum ki... Sanki bu hayatın bütün kötülüklerinden ben sorumluymuşum gibi... Bu yazıyı okuduğunuzda belki savaş çıkmış olacak. Bütün sevinçlerimizi, bütün özlemlerimizi yine belirsiz bir zamana erteleyeceğiz. Yine savaşın gölgesi düşecek aşklarımızın, umutlarımızın üstüne. Oysa savaş hep var. Savaş hiç bitmiyor. Ve savaş asıl barış dönemlerinde yaşanıyor. Barış hiç olmuyor ki... Hiç olmadı ki...

Bazen acılardan soluğum kesiliyor. Herşeyi bıraksam diyorum. Yazmayı, okumayı, üretmeyi... Bir kıyıya çekilsem diyorum. Sadece sularla, ışıklarla, güneşle konuşsam. Yaşamayı yaşamak için yaşasam, diyorum. En büyük tutkum denizdir benim. Denize açılmaktır. O sonsuz bir sevgilidir. Öpüşürüm denizle ben. İçime çekerim onu. Sevişmek isterim onunla. Ölümle sevişir gibi... Sonsuzlukla sevişmek

gibi... İoleyerek, körleşerek, yabani sesler çıkarak... İnsan olmadan önce ben neydim, diye anlamak için onda erimek isterim. Yeniden başka bir varlık olarak dünyaya gelmek için, o sonsuz maviliğe dikerim gözlerimi. Orada yitirmek isterim bütün sınırlarımı. Orada bu müstehcen ve bu kötülüğe batmış kalbimi arıtmak isterim. Orada insan olduğumu unutmak isterim.

Ama ne yapsam yine de insan olduğumu unutamıyorum. Bütün savaşlarda benim de payım var, insanım çünkü, insanım ve içimde hiç silinmeyen bir kötülük var. Terkedemediğim, çıkmaz bir sokakta, bir çöplüğe bırakamadığım benciliğim var. İnsanım çünkü. Çıkarcıyım. O sonsuz mavilik ne kadar arıtılabilir ki beni... Beni benden ne kadar kurtarabilir ki... Onca yaşadığım sevgi, onca aşk beni bu bencilikten, bu çıkarcılıktan kurtarabildi mi...

Artık çocuk değilim. Artık genç değilim. Artık hayallerimin bana oynadığı oyunu hemen görecektayım. Artık sadece kendimi kandıramıyorum. Gerek yok birbirimizi aldatmaya. Ben benim. Karşıma çıkanlar da başkaları... Herkes kendisi için yapıyor ne yapıyorsa. Sıkıldım bu oyunlardan. İnsanlar o sıkıntılı, o çıkışsız, o zavallı varlıklarından kurtulmak için aşık oluyorlar. Çünkü gerçek böyle ne yazık ki. Varlığımız acı veriyor bize. Bu acı şiirsel, derin, büyümlü bir acı değil ne yazık ki. Bu acı çözümsüz kalınca, sıkıntılı, kasvetli, iç karartan bir duyguya dönüşüyor. Kimse bu duygularla bir başına kalmak istemiyor. Sokağa çıkıyor, onu kendisinden, bu kasvetli, bu çıkışsız varlığından kurtaracak birini aramaya başlıyor. Birine rastlıyor. İşte aradığım insan bu, diyor. Kendini kandırıldığını sanıyor. Bu hayatın onca yalanına bir yalan daha ekliyor. Ve bütün bu romantik yalanlar birleşerek hiç bitmeyen ve bel-

ki de hiç bitmeyecek olan bu savaşın yüzünü örtüyor. Ve bizler bu romantik yalanlara kapılıp günün her saati, her anı sürüp giden bu savaşı unutup yaşamaya devam ediyoruz.

Bu yalana ortak olmak istemiyor ve ne zaman bu ortaklığı hissetsem herşeyi bırakmak istiyorum. Yazmayı, okumayı, üretmeyi... Bu yalana ortak olmamak için sıradanlığın en dibine batmayı istiyorum. Elimde ölüm listeleriyle dolaşmak istiyorum. Listenin en başında adım yazılı olsun istiyorum. Ve bu listeyle birilerinin yakasına yapışmak ve bu dünyayı ne hale getirdiniz, diyerek suratlarına tükürmek istiyorum. Ne utanç verici, böyle bir dünyada hala fotoğraf çektiriyoruz. Ne utanç verici, böyle bir dünyada başarılarımızla övünüp, hayatımızdan hoşnut, birbirimize, yarın ne yapıyorsun, şuraya gidelim mi, diye sormamız. Ne utanç verici, böyle bir dünyada haklı olduğumuzu söylememiz...

Dünya üzeri yazılı kağıtlardan boğuldu. Dünya sanattan boğuldu. Dünya yalandan boğuldu. Ama savaş bitmedi. Bitmeyecek de... Çünkü içimizdeki kötülük, o sonsuz çıkarıcılık, ömrümüzden uzun, ömrümüzden derin ve o hiçbir şeyden etkilenmeyen o dokuz canlı sahtekarlığımız hiç bitmeyecek. Böyle bir dünyada insanın kendisinde yazabilme gücü duyması ne utanç verici.

Yarın birilerinin üzerinde nükleer başlıklı bombalar patlayabilir. Yarın bizim hiç tanımadığımız insanlar kitlesel halde ölebilir. Yarın ayakları çıplak ve yangın yerlerinde annelerini arayan çocuklar bir anda ölebilir. Yarın savaş, o sevgiye hasretten kararımış tenlerimizi biraz daha karartabilir. Yarın doyasıya ve inleyerek sevişmek bir kez daha yürürlükten kalkabilir. Ve biz sevişmeye ve sevmeye öylesine aç ve susuz kaldığımızı unutup, bu savaşın bizi ne ka-

dar etkileyip etkilemediğini düşünüyor olabiliriz. Olabiliriz ne demek, yaşadığımı hissetmeyen kendimden biliyorum yaşamayı... Öyle güzel ki yaşamak, gözlerim doluyor bazen yaşamayı düşündükçe, gözlerim doluyor yaşamak böyle güzelken ondan bu denli uzak kendimi düşündükçe... Yaşamak böyle güzelken çıkarlarıma böyle saplanmış olmak öylesine hazin geliyor ki bana... Ve kendimi unutup kim sarılsam, kendimi silip başkalarıyla aramdaki sınırları aşarak başka bir dünyada gözlerimi açmak istesem, yine aynı çıkarıcılıkla, yine aynı çıkışsızla karşılaştığımda yaşamak öyle ağır geliyor ki bana. Onca kurduğum hayale rağmen kendimi ve karşımdakileri bilmek öylesine incitiyor ki beni... Bilmek, gençliğimin bütün heyecanlarını bir anda solduruyor. Bilmek, beni o hiç değişmeyen korkularıma götürüyor. Bilmek, çıktığım bütün yollardan beni yine geri döndürüyor. Bilmek, yarın benim çıkarlarıma dokununca bana yine neler hissedeceğimi düşündürüyor. Bilmek, yarın döneceğim yeri hatırlatıyor bana...

Bilmek, eğer yarın hayatta olursam, bombalar başka coğrafyalardaki insanların kafasına düşerse gizli bir utançla sevinip, yine o yalan hayatlarımıza geri döneceğimizi hatırlatıyor bana. Çünkü bombalar bizim kafamıza düşmezse, yarın biz yine artık hayalsiz ve şiirsiz kalmış benliklerimizden kurtulabilmek için birbirimize romantik yalanlar söylemeye devam edeceğiz. Yarın biz yine, artık hüznü biriktirmeyen kalplerimize dönemediğimiz için birbirimizde kaybolmaya devam edeceğiz... Yarın biz yine kendimizi sevmeğimiz için birbirimizde ölmeye devam edeceğiz...

Ve sevdiklerin üzülmesin, üzüldüğün şeyi bilmesin diye umutsuzluğunu geciktireceksin. Onlar

üzülmesin diye onların kollarında öldüğünü saklayacaksın onlardan. Bu seni daha da utandıracak... Bu hayattan değil, umutsuzluğundan utanacaksın. Bu yalana ortak olamadığın için suçlayacaksın kendini durmadan. Sarıldığın hiçkimse bunu fark etmeyecek... Bu yalan, bu inançsızlık, bu bilerek yaşamak beni öldürüyor, desen bile inanmayacaklar sana. Seni öyle çok sevdiklerini söyleyecekler ki, sen bile inanmayacaksın usul usul öldüğüne...

Hadi toparlan, çeki düzen ver kendine, öyle olma, diyecekler. En umutsuzu bile karşıma çıkıp, saçmalama, seni bunca seven varken, düşündüklerine bak, diyecek. Herkes seni nasıl görünüyorsan öyle değerlendirecek. Ben gördüğüm gibi değilim, desen bile sana kimse inanmayacak. Herkes seni hiç umursamadığın, olsa da olur olmasa da olur, dediklerinle değerlendirecek. Dikkat etmeyecekler kendine ne kadar hoyrat davrandığını bile... Çünkü bir anlık bir ışıkla, bir anlık aydınlanmayla sana baksalar, sende kendilerini görecekler. Bu yüzden onlar sana yarından bahsedecekler durmadan. Sen yarını göremiyorum, yarın benim için yok, dediğinde, onlar olmayan yarınlarını görecekler sende...

Keşke, keşke umutsuzluktan ölmek üzere olduğum bu günlerde herşeyi bırakıp yaşamak için yaşamayı deneseydim. Sularla, ışıklarla konuşup duran bir serseri olarak yaşasaydım. Herşeyi bırakıp, elimde ölüm listesiyle, karşıma çıkan herkese meydan okuyabilseydim. Karşıma çıkan herkese şairin dediği gibi, böyle bir dünyada yaşamak düşmektir, diye haykırabilseydim...

Ama yapamam, biliyorum... Çünkü çoktan çizilmiş benim yazgım. Ben böyle yaşayıp böyle öleceğim. Bu trajik yalnızlığım... Yaşamayı yaşama be-

ceriksizliğıyle... Bu her suça bulaşmış sözcüklerimle... Ben umutsuzluktan ölürken bile yazmaya devam edeceğim... Ben sevişirken bile yarın ne yazacağımı düşünerek öleceğim... Beni en sevdiğim insan bile anlamayacak. Kendime rağmen yaşadığımı bile bile yaşamaya devam edeceğim. Suçlarımı temize çekmek için yazarken, suçlarım giderek büyüyecek. Ben suçlarımın büyüdüğünü göre göre yazacağım. Evet, suçlarımın büyüdüğünü göre göre...

Ölüm oruçlarında hayatını yitiren iki genç kızın çantalarından, defterlerinden yazılarım çıktı. Canan ve Zehra'nın... Küçükarmutlu'ya gittiğimde anneleri getirip gösterdi. Yazılarımı kesip saklamışlar. Zehra birkaç yazımı defterine geçmişti. Canan 19 yaşındaydı ölürken. Ondan üç ay sonra ölen Zehra ise 22... Artık ikisi de yaşamıyor... İçerde hücrelerde tutsak kalan dostları, yakınları için öldüler onlar. Bu dünya kimseye zindan olmasın, diye... İyi ve temiz kalpli bir umut için öldüler ikisi de. Ne olur, kimse eleştirmesin bu ölümleri... Onlar, bu hayat daha güzel ve daha iyi olsun, diye öldüler. Biri 19, öbürü 22 yaşındaydı... Tanrısal bir güzellikleri vardı... Bu hayatın hiçbir suçuna bulaşmadılar. Aslında onlar ölmediler. Yok olmadılar. Bu gece, umutsuzluktan ve yalnızlıktan çıldırdığım bu gece, kimsenin değil onların o aydınlık yüzü gözlerimin önüne geliyorsa onlar hiç ölmeyecekler benim için... İsterdim ki hiç ölmesin onlar. Hangi gece umutsuzluktan çıldırıp, insanlardan umudu kessek onların yüzü gelsin düşlerimize. O aydınlık, o direnen, o ışıklı yüzleri... Gençti onlar, bedenlerini düşünemeyecek kadar gençti...

Evet, keşke ölmeselerdi; çünkü ölüm korkunç, ölüm acımasız birşey. Ama bu hayattan daha korkunç, daha acımasız olamaz... Ölüm korkunç birşey diyenler önce kendi kalbine baksın... Ben bakı-

yorum, ve orada sonu görünmeyen bir mezarlık görüyorum. Ne kadar tahammül edebilirim ki kalbimdeki bu büyük mezarlığa? Bilmiyorum...

Canan ile Zehra'yı üç ay arayla bu büyük mezarlığa gömmüş babalarına sorup duruyorum her gördüğüme. Ahmet Kulaksız'ı her gördüğümde bu acıya nasıl dayandığını soruyorum. Canan hiç beklemedik bir anda ölmüş. Zehra ise sonuna kadar direnmiş. Neredeyse sekiz ay kadar... Tükenişinin son günleriymiş. Babası Zehra'ya, kızım istersen seni hastaneye götürüyüm, yaşamak istiyor musun, diye sormuş. Zehra o an babasına garip, bilmediğimiz bir ışıkla bakmış ve, komik olma baba, demiş. "Komik olma..." Ve iki gün sonra bilinci gitmiş. Ertesi gün de ölmüş. Bütün gücümü toplayıp Ahmet Kulaksız'a sordum. Eğer, dedim, Zehra, baba yaşamak istiyorum, beni hastaneye götür, deseydi, ne yapardın, diye... Önce durdu, hemen cevaplamadı, sonra hüzne batmış gözlerini aradı, öyle söyledi: "İsteseydi, onu hastaneye götürürdüm, sonuçta kıızımdır, kurtarırdım onu; ama ona eski saygım kalmazdı. Kızımdır, onu sevmeye devam ederdim, ama kardeşi ölmüşken o yaşarsa ona saygım kalmazdı..."

İşte o an önümde derin bir boşluk açıldı... İşte o an hayatımdaki bütün sözcükler anlamını yitirdi... İşte o an bütün anlamlar anlamını yitirdi... Anladım, yaşarken giderek büyüyecekti kalbimdeki o büyük mezarlık... Anladım, başkalarının çocukluğunu inciten her kabalık benim çocukluğuma eklenecekti...

Kime artık 'başkası' diyebilirdim ki; benim umudumu çalanlar, bir başkasında ölüme çağıran bir yalnızlık oluyordu. Biter mi çocukluk, hem biter mi o sınır tanımayan hayaller... En sevdiğimiz yanımız değil mi, kendimizi unutup başkasının ömründe

yaktığımız hayallerimiz... Hem hayat böyleyken ben denizleri sevsem ne olur, sevmesem ne.... Bu suçlu varlığını denizlerde arıtsam ne olur ki... Artık bu sözleri duyduktan sonra, yaşamak için bu dünyanın dışında bir yer arasam ne olur... Bütün bunları görüp yaşadktan sonra, ben artık yaşamaktan istifa ediyorum, desem ne olur...

Ve şimdi anlıyorum, yaşamak ölmekten beter birşey bu hayatta... İnsan olmak, hissediyor ve hatırlıyor olmak büyük mesele bu hayatta... Şimdi daha iyi anlıyorum, Canan ve Zehra'nın çantalarından ve defterlerinden çıkan yazılarım, umutsuzluktan ölme hakkımı çoktan almış elimden... Onlar, ölmek için değil, bu hayat için öldüler. Bu hayata bakarak... Tenlerimizi karartan her savaş şimdi bana onları yeniden hatırlatıyor. Bu tepeden tırnağa kirlenmiş hayat... Şimdi bu hayat onların o aydınlık yüzünü bir kez daha hatırlatıyor bana...

Bizim için ölenler gittikleri yerden bize bakıyor... Keşke bitse bu hayat, böylesi yaşamak, ama bitmiyor... Ne utanç bitiyor, ne de 'bu utanç bitsin' diye ölen gözlerin hatırası... Biz yaşayanlara durmadan bakan gözleri, ölenlerin... Yarın olduğunda birbirimizi o sahte umutlarda kaybetmeyelim, diye bakan gözler kalıyor...

Savaş sürse de o gözler hiç bitmiyor...

Canan ki Candan İçredir

Karanfilin şavkı, yeşili ve maviyi öptüğünde yağmurun hükmü kalmamıştı.

Arsız ve asi bir bahar ,dağları bizden önce kuşatmıştır belki,ama yine bir bahar arifesinde,o dağları,haki yeşil giysilerimiz ve sırt çantalarımızda taşıdığımız hayatlarımızla ve ölenlerimizle ve anılarımızla topyekün kuşatmayacağımızı kim iddia edebilir?

Canan ki candan içredir! Ve yaşam keskin kılıçlarımız üzerinde danseden bir canbazdır.

O kılıç ateşin üstüne yürüyenlere, analarımızın şevkatli ve fırından yeni çıkmış ekmek sıcaklığındaki elleridir. Ve o kılıcın keskin ağzı hayatımızın adıdır.

Kaldığımız yerden değil, yürüdüğümüz yerden sürüyor hayat. Bütün kuşatmalar yarmamız içindir. Ve bütün duvarlar, biz yüreklerimizi çatlatırcasına koşup, yıkıp geçelim diyerdir.

Yıkacağız geçeceğiz. Ve gökyüzünün bütün yıldızları gerilla berelerimize düşecek pırıl pırıl.

Özlesekte, artık salıncağa sığmayacak kadar büyümüşüzdür.

Ama asıl felaket, o tatlı rüzigar yalayıp geçerken yüzümüzü, çocukluğumuzun sallandığı salıncaktan vazgeçmektir. Ne salıncağımızdan vazgeç-

tik ne de darağacında sallanma gerçeğinden. Hayat bu. Biz hayatız!

Canan ki Candan içredir! İğri büğrü yağın yağmur altında, sarp dolambaçlı yollardan yürüyen ayaklar bizdendir.

N'olur ki? Karanfilin şavkı düşmedimi yeşilin ve mavinin üstüne. Bütün dağlar utancından kıpkırmızı kesip, yağmur olup yağmadığını üsütümüne? İslanmadık mı?

Kurunduk türkülerle. Horonda terledik. Kalktık göç eyledik. Varamadık. Varacağız.

Münkirin burcuna bayrağımızı dikeceğiz. Ki o bayrak, düğüne hazırlanan bir kızın allı, güllü fistanıdır belki.

Ne diyeyimki başka?

Canan ki Candan içredir.

Ve Zehra, Galata köprüsünde bir yaz günü, bir akşam üstü karşılaştığım ılık bir rüzigardır.

Ve Zehra, bu yaz Galata köprüsünde, elli sene evvel tuz hamalı Komünist Yusuf' un polise yakalandığı yerde randevu kestiğim, bıçağı benden keskin yoldaşımdır.

Aha işte! Bahar geldi. Biliyorum yaz da gelir...

GÜLE GÜLE PRENSESİM, YİNE BEKLERİZ

Akşamın hüznü boğazın sularını laciverde dönüştürdüğünde ayışı en faça giysileri içersinde tepeden görünmüştü. Senin gözlerin o taze ağaçların bodur gölgelerinde içime doğru ısıldıyordu. Hercai ve her daim o taze ağaçların bodur gölgelerinde içime doğru ısıldıyordu. Hercai ve her daim, cesur ve ürkek, ok gibi kırılğan bakışlar.

Saçına düşen iki gümüş sırma tele kurban olduğum, prensesim, mor menekşem, çay filizine düşen çiğ tanem. Ki, lacivert sulara kur yapan ay ışığı en çok bizi kıskanmıştı, gölgelerin büyüdüğü ve bütün mahremleri örttüğü o bahar ertesi yaz gecelerinde.

Neyi varsa ve neyi varsa insana dair, bir dost sofrasında ortaya koyulan bir tas çorba misali sunulmalı. Elimdeki, elimizdeki bu! Teklifsizliğinde... Gerisi yalan. Ve sen bunun biliyorsun. Ve ben senin bildiğini biliyorum.

Ellerim. Ah! benim kudretli ve zavallı, cesur ve korkak, ancak kendi yalnızlığıma sarmayı becerebildiğim ellerim! Sağdan sola ve yukardan aşağı bütün bulmacalarda, bide sen gitme! Nidasının sessizliğinde sol elinin esiri ellerim.

Gitmedim ki hiç. Biliyorsun. Sen benden gittin. Bütün gidenler benden gitti. Kaç kez yazdım bu cümleyi prenses, bilemezsin. Kaç kez daha yazarım kimbilir?

İlk karşılaşmamızı, tanışmamızı konuşurduk sıkça. Ahmet ağabeyin ile ben, bilemezsin hangi

sıkıntılar içinde daldığımızda Galata Köprüsüne, sen çıktın karşımıza, yanında sana benzeyen bir delikanlı. Sonradan bana dedin ki “Amma mesafeliydin neydi o tavrın öyle?” Önceden ben demiştim ki Ahmet’e “bizim Kulaksız’ın kızı niye mesafeli böyle...”

Ne çok konuştuk ve ne çok keşke! dedik o an için, hatırlıyor musun? Sen o yana, ben bu yana, herkes yaşamının peşine yürüdük ve ayrıldık. Aklimda kalan o an gözlerinden başka bir şey değildi. Ve sen başka bakıyordun prenses. Başkalarından başka bakıyordun. Sen en deli sevdaların ateşine dalıp, en dar geçitlerden geçip düşmanın tüm pusularını yarıp aşka bakıyordun. Bakışın, öpüp başıma koyduğum ve yüksekçe bir yere zulaladığım en kutsal emanetimdir.

Emanet ki, takarım belime ondörtlüyü, takarım dibine yirmisekizliği, sallarım düşmana yirmiyedisini ve bir tek kurşun bırakırım geride. Ve kırılma, gücenme, darılma e mi? Yar etmem sana da bir tekini. Bir tek kendime saklarım ve yar etmem sana! Emanetim ki, bir umut ve bir cesaret yumağı gözlerin. Aşk olsun sana prensesim... Gücenmem eğer virgül koyacağım bu bahse. Bu zarfı bir köşeye kaldıracığım, ağzı açık. Bitmemiş bir mektup. Sonra konuşuruz. Sağ gözünü kırpıp, hafifçe eğdin başını. Anladım, tamam! demek bu. Ben de anladım tamam!

Akşam sefası denilen bir çiçek vardır, bilirsin mutlaka. Her akşam değil ama ender bazı akşamlar açar, gündüz tık yoktur. Hayatımızda bu çiçeğe benzeyen onlarca yüz vardır. Ondandır ki, ben bu çiçeği ve bu çiçeğe benzeyen insanları sevmem. Akşam sefalarını sevmem prensesim. Hanımeli’yi severim mesela, ne zaman, hangi mevsim, ne ka-

dar süreyle açacağını söyler sana. Akasya çiçeğini severim mesela. Salkım saçak süt beyazdır. Ulaşmak için onca diken i aşmak zorundasındır. Meşakkatli bir sevgidir yani. Zaten sevgi nedir? Aşk nedir? Türlü meşakketle cebelleşmek değil mi? Bedel ödemek değil mi?

Biliyorsun Canan'ı tanıyamadım benin kadar, hatta hiç tanıyamadım diyeyim, bıraktığı miras haric.

Şehit düştüğünde Canan, Ahmet Abin geldi o gece Bodrum'dan, dostumdur bilirsin. Yoldaşım. Hoca! Biz erken varalım Rize' ye dedik birbirimize, erken varalım. Sabahın kör karanlığında, yüzyıllara tanıklık eden Galata Kulesinin sarı beyaz ışıkları ve bir pervane gibi dönen gümüşü renkli martı kuşlarının altında bekleyen taksiye bindiğimiz gibi, bayramlık(!) giysilerimiz içersinde havaalanının yolunu tuttuk. Ne yalan söyleyeyim ki borç harç düştük yola. Trabzon havaalanında bizi karşılayan dost yüzlerle yüzleşerek Rize' ye vardık. Sonradan senide yanına koyduğumuz Canan'ın mezar yerine baktık. Dedenle ve köyün ileri gelenleriyle konuştuk. Ayıp etmeyelim. saygısızlık etmeyelim dedik "Ölümüze". Koyduk yatağına Canan'ı. Döndük. Akşam sefalarından da! Bir kaç yüz vardı. Utangaç mı? Utanmaz mı? Bilemem.

Ahmet Abinle ben Canan'ın gittiği arabayla döndük geri. Sana geldik ertesi gün. O solgun, o bitkin bedenle kucaklaşmaya. Ama ne olduysa oldu, bir kaç gün sonra dirildin yeniden. Güldüğünde gamzelerin belirdi. Gözlerin hayatın hedef tahtasını onikiden vuran en keskin lüverden çıkan mermiye dönüştü. Bu sendin prensesim. Bu hayatın kendisiydi, güçtü, iradeydi.

Nice horonlar teptik kapının önünde. Sonra ne

yazdın bana yaptığın karton resimliğin içinde:

“Canım ağabeyime en sıcak sevgilerimle... Sana tutamama ihtimalimin de yüksek olduğu bir söz de vereceğim. Genelde tutamayacağım sözler vermem... Zaferden sonraki horonda kolundaki Paçıl de ben olacağım.”

Sonradan bana verdiğin iki dal hanımeli de bu çerçevenin içinde kurudu. Şimdi çerçevenin ön ve arka kapağındaki karanfil tomurcuklarını ve özenle yapıştırdığın yaprakları incitmeden, hatıranı katlayıp kabına koyuyorum. Ebedi benim olan ve bundan sonra da en kutsal emanetim olarak korunacak hediyeni öpüp başıma koyarak kutusuna yerleştiriyorum.

Akşam sefaları yine arada bir açtı, soldu. Açtıkları albeniliydiler, o kadar, Ne akasyanın ne hanımelinin kararlılığı, meşakkati yakın durmuyordu akşam sefasına.

Sen aşılannmamış bir yaban gülüydün, asi, kırmızı, hırçın, yumuşak, sevecen. Senle olsa olsa, hanımeli ve akasya çiçekleri dost olurdu. Eşek dikenini birde. Anlatmıştım sana, hatırla. Canan’la ilgili yazımı getirdiğimde şaşırmıştın. Sana eşek dikenini gibiyim demiştim; dışım sert, dikenli, saldırgan. Bunlar düşmana. İçim yumuşak ve süt gibi bembeyaz. Bu da dostlara... Eşek dikenini böyle bir şey işte prensesim. Ben, biz eşek dikenini olalım, akasya çiçeği, portakal çiçeği, hanımeli olalım. Akşam sefası olmayayım be gülüm, akşamdan akşama sefa eyleyen olmayalım.

Sen son nefesini vermeden bir süre önce geldim yanına. Sol elini avuçlarıma aldım. Öptüm, kokladım, sakallı yüzümde gezdirdim. Sıcacık elin. Öptüm son kez yanına yatırdım. Sağ elimle yüzünü, alnını okşadım. Saçlarını sıvazladım. Son-

ra tekrar öptüm seni. Uyanmadın. Ne ellerim, ne dudaklarım, ne de yüreğim eskisi gibi değil artık. Değil işte.

Akşam, haince kapımızda belirlediğinde, bindokuz yüzseksendokuz senesinde yitirdiğim bacımla aynı gün 29 Haziran'da verdin ya son nefesini., vermedin esasında, devrettin, alın bu nefesi katın nefesinize çoğaltın... dedin. Çoğaltacağız prense-sim.

Sancım katmerlendi. Sancım, senin o üniversi-teye hazırlanan kız çocuğuna anlattığın dersteki gi-bi "karesiyle" üslendi. Ölümün karesini yaşadım o gün. Ölüm hep misli misli geldi üzerimize ömür bo-yu.

Belki ağız tadıyla dolaşamadığın Küçükarmut-lu'nun iğrü büğrü sokaklarında dolaştırdık seni. Yol-daşların geldi. Sonra benim ve Ahmet ağabeyinin yoldaşları...

Ayrıldık. Bıraktık seni orada. Sıcaktı hava, Bal-talimanından buz getirttim; terlemesin prensesim. Gece yarısı ben ve Ahmet Abin, yani Akasya çiçek-lerine sevdalı ve dikenleriyle yaşayan dostların ko-yulduk yola Rize'ye doğru.

Canan'daki kırılğanlığımız bu kez olmamalıydı. Ve söz de vermiştik sana. Siyah asfaltı ayışığında yara yara ilerledik. Az gittik, uz gittik. birde dönüp baktık ki, akşam sefaları hercai gönüllerde "akşam sefalarına" dalmışken biz Rize'deyiz. En görkemli biçimde karşılayalım dedik seni. Yakışsın kızımıza. Zehramıza. Prensesimize...

Eksikte bırakmadık. Akşam sefları değil, akas-ya çiçekleri karşıladı seni Rize'de. Taht-ı revanını emin ellere verdik. Senin arkanda, yoldaşlarının pankartları önünde babanı ve amcanı da ortamıza alarak o taşlı toprak yolu yürüdük köye dek. Baba-

annenine evine götürdük. Dinlendin biraz. Sonra hadi bakalım! Yatağın hazır prenses! dedik. Yatağına götürdük.

Biliyor musun uyanmadın hiç. Ama görmüşündür, akşam sefalarını ve o dikenli asi akasya salkımlarını görmüşündür. Zaten taa Armutlu da görmemiş miydin? Sen göçtün, taşındın K.Armutlu'dan. Orada kalan yoldaşların, dostların bize emanet olsun.

Üzülme ama bil istiyorum. Akşam sefaları belki de yalnız bir kez gözüktükleri K.Armutlu'yu terkettiler. Şaşırmadık. Emanetlerine sahip çıkıyoruz hala. Yadigarın, yadigarımız oluncaya dek. Bunu bil. Emin ol. Eminsin. Biliyorsun.

Kim ne söylerse söylesin, kim ne yazarsa yazsın, akşam sefaları ancak birkaç kez açarlar ve müthiş yanıltıcıdırlar. Göz boyarlar. Senin, benim, Ahmet abinin hatta babanın bile önemi yok. Ayılırız uyanırız oğuştururuz gözlerimizi ve boğazın lacivert sularına inen ay ışığının yanıltıcı gölgelerini aralayıp, doğan güneşin aydınlığında akasya çiçeklerinin o salkım salkım salkımlarının, beyaz, mor, lila renklerini ve o dostu kapı, düşmana duvar! Dikenlerini görürüz.

Öyle bir tarih ki kimileyin kimilerini halüsünasyonlara boğabilir. Bu, yaşanan anın, tarih olan günün kabahati değildir. Tüm yamukluk insanın kendindedir. Ve tarihi de insan yapar.

Sen yaptın yapacağını. Yazacağını yazdır. Dersini verdin ve "eyvallah, gidiyorum ben" dedin. Güle güle demek düşer bize. El sallamak. Uğurlamak, öyle de yaptık. Yatağına, başucuna, bir akasya, bir hanımeli ve Ahmet abinin Canana borcudur bir kestane fidanı dikmek andımız olsun.

Biz bu hayatın dikenli yoluyuz gülüm. En sert

dikenimizdin ki; battın hayatın böğrüne. Aşk olsun... Bizde bu dikenler, bizde bu yürek ve kimilerinin dost sandığı akşam sefalarında bu yüreksizlik varken daha çok kimsenin böğrüne batar dikenlerimiz.

Bütün dostlarımızı, yoldaşlarımızı da yanımıza, omuz başımıza, önümüze alarak ve onların adına ve onurumuz adına ve mirasın/mirasımız adına söz veriyoruz, bütün akşam sefalarını kendi sahte duyarlılıkları ve yarattıkları sahte dünyalarında boğana değin bir adım geri atmayacağız. Bunu düşman biliyor, yoldaşlarımız da. Bilmeyen "dostlara" ve akşam sefalarına atfolunur.

Ah be prenses! Ne diyeyim başka? Yazı biter söz bitmez. Bitiremem, bitmeyecek. İyisi mi uzatmayalım. K.Armutluda seni bulduğumda birkaç mevsimi geride bırakmıştın açlıkla alay ederek. Kiraz ve şeftali ve kayısı ve elmanın o pembe beyaz çiçekleri yeni açıyordu. Biliyor musun, K.Armutlu'nun çocukları dizlerini, ellerini ve belki de bilmeden yüreklerini örseleyerek bilumum meyve bahçelerine saldırıyor geceleri. Şeftaliler kızardı, kiraz mevsimi çoktan bitti, kayısılar dalında kurudu, elmalar yeşilden kırmızıya dönmek üzere.

Bütün bu başkalaşım, değişim, devinim senin sayende. nasıl ya? deme sakın, uzundur anlatamam. Ama senin sayende. İnsanın ve doğanın ve hayatın ilişkisi bu işte. Kızaran her şeftalide K.Armutlu çocukları seni koparıyor. Her elma seni bekliyor, alnındaki kırmızı bantın rengine ulaşmak için.

Ben mi? Dokunduğun, sıcaklığını verdiğin ellerim yüreğimin dilidir şimdi. Ne seni unuturum, ne vazgeçerim sıcakından. Bütün masalların, bütün efsanelerin en güzel prensesine söylenecek her söz fazladır artık.

Akşamın hüznü boğazın sularını laciverde dönüştürdüğünde, ay ışığı en faça giysileri içinde tepeden görünmüştü. Senin gözlerin o taze ağaçların bodur gölgelerinde içime doğru ışıldıyordu. Hercai ve her daim, cesur ve ürkek, ok gibi ve kırılgan bakışlar...

Saçına düşen iki gümüş sırma tele kurban olduğum, prensesim, mor menekşem, çay filizine düşen çiğ tanem. Ki lacivert sulara kur yapan ay ışığı en çok bizi kıskanmıştı, gölgelerin büyüdüğü ve bütün mahremleri örttüğü o bahar ertesi yaz gecelerinde.

Güle güle prensesim! Yine bekleriz.

Burhan Öztürk
3 Ağustos 2001 İstanbul

ZEHRA

Yağmurun iliklerime
İşlediği bir akşamdı
seni yeniden gördüğümde
açlığının sekizinci gününde
gözlerin pırıl pırıldı

aylarca süren bu ateşin
ilk kıvılcımlarıydı gözlerin
hep aynı cesaret vardı
aynı kararlılık sende

ah be Zehra
ah be laz kızı

ne kahramanlıklar
ne ihanetler yaşandı
yanıbaşında
seninki gibi bir insan boyu
kahramanlık
ve
adını anmayacağın kadar uzak
ihanetler
gün gün eriyen bedenini
gözlerindeki ışıltıyla yoğurup
çıkardın Kaçkarlara
ben çiçek toplarken
uçurum boylarında
düşmeyeyim diye tutardın beni
incecik ellerinle
bu kadar da dosttun 200 günde

bir gün ordu'da fındık toplardın
 bir gün trabzonda balık yolunda
 acılara bıçak bilerdin Sürmene'de
 yoruldun mu uzanırdın memleketine

sonra kayboldu bir bir hayaller
 diz çöktü Kaçkarlar
 sahipsiz kaldı
 topladığın fındıklar
 tuttuğun balıklar
 ağladı gidişine kapkara deniz
 kesip attı ipleri biletiğin bıçaklar
 gidiyordun yüzündeki gülümsemeyle
 şenay'ın gülsümanın
 canan'ın yanına
 bir adımda ben oluyorum dedin
 ve
 katıldın ölümsüzler kervanına

ah be laz kızı
 ah be zehra
 elveda derken sana
 alnındaki bandı öptüm
 incecik ellerini tuttum
 beni tutan

solmuştu eline yaktığın kına
 gülümseyişin vardı gözyaşımda

Ender Altınışik

KİMIN YURDU

Zehra' ya...

Giresun' dan öte, kimin yurdudur şair?
Kıpır kıpır hamsiler kimin
Tekellere peşkeş çekilen,
tütün,

fındık,

çay kimindir...

Ayder nerededir şair?

O yaylalar,

O çiçekler ve o ballar...

Bizimdir şair;

Burnu kılçıkla ölçülen,

Saf, tez köpüren, neşeli insanların...

Anzer,

Fırtına,

Cimili... Hepsi bizim...

(....)

O yurt niye kararmış şair?

Karadeniz niye dalgasız...

Gaybana geceler niye çoğalmış,

Paçiler, uşaklar niye horon durmaz,

"Heyyamo Yalesa'lar niye kesildi...

Hamsi mi bitti,

Mısır mı kurudu,

Fındık mı yeşillenmez artık...

Ne oluyor şair?

(...)

İsyani ediyorum şair;

Karadeniz gibi

Ziya Hurşid,
Sandıkçı Şükrü yeniden dirildi.
"Asın benî, asınki asanlar ayaklarımın altında
kalsınlar."

Elimdeki Sürmene bıçağıdır şair,
-has pıçaktır ha-
Onun elindeki, sarı kabza ondörtlü...
-has malzemedir-

(...)
Onbinler inaliya durdu şumdu,
Onbinler HORON'da...

(...)
O kız,
Bizim kız şair.
Hani oradaki varya, bak bak
horon başı....

O sarı saçlı kız,
O, hani güleç, al yanaklı....
Bakma öyle sıskacık kaldığına,
yüreği "topludur" şair.

Yanındaki kardeşi,
Biri Zehra, biri Canan...
Gözleri atmaca keskini,
Yürekleri kıpır kıpır,
Şimdi bizim dağlarda savaş
vaktidir...

(...)
Ne susarsın yurdum,
Haydi!
Ha uşak
Ha uşak ha,
Heyyamo yalessa!
yalessa!

Zehra çağırıyor,
Canan çağırıyor,

Ha uşak ha
dağlar başına
dağlar başına...
Güm güm
Güm güm güm!

Halil Acar
30. 06.2001

**FOTOĞRAFLARLA
CANAN
ve
ZEHRA**

Zehra, Canan ve Babaannesi

Canan ve Zehra

Zehra ve Canan ortaokulda

Zehra

Dede ve Babaanneleri

Canan ders çalışıyor

Canan ve Şengül Ablası

Canan ve arkadaşı

Canan lise yıllarında müsamerede

Canan lise yıllarında arkadaşıyla

Canan

İzmir Yamanlar'da ölüm orucunun ilk günlerinde

Izmir Yamanlar'da diğ er direniş i arkadaşlarıyla

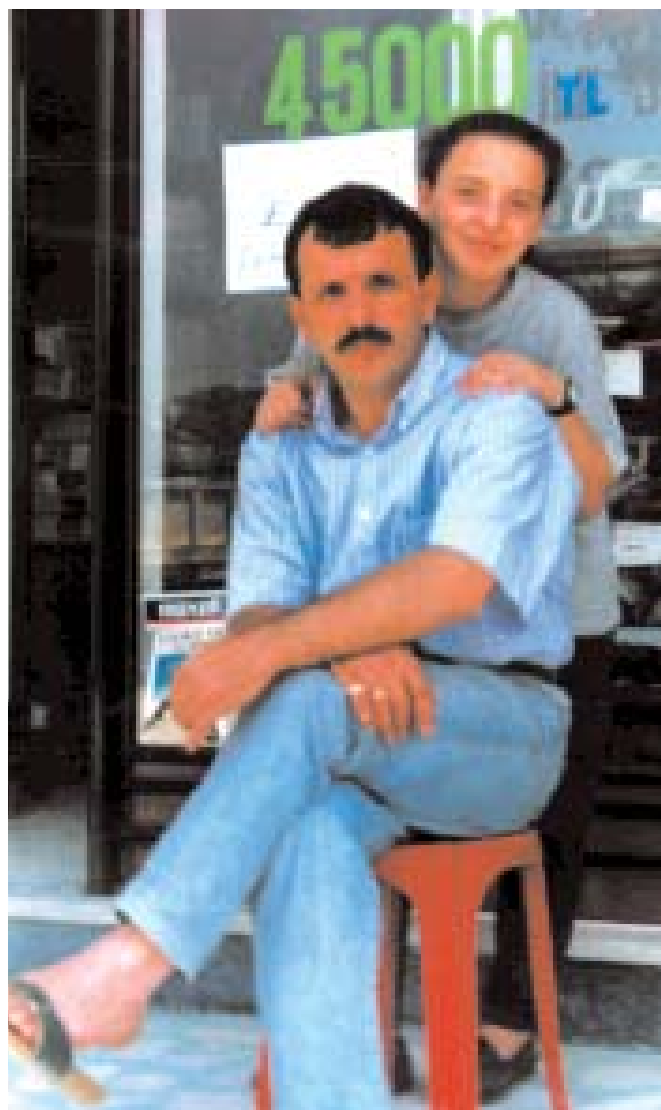
Canan K. Armutludaki direniş  evinde

Babası, Canan'ın K. Armutludaki cenazesinde

Dostları ve yoldaşları Canan'ı uğurluyor...

Halen hapishanede tutsak olan amcaları Mehmet Kulaksız

Zehra arkadaşlarıyla

*İstanbul Üniversitesi Beyazıt kampüsündeki 16 Mart
Anmasında*

16 Mart Anmasında pankart tutarken (solda)

*Zehra Küçükarmutludaki direnişevinde
(Soldan sağa Şenay Hanoğlu, Zehra, Gülsüman Dönmez,
Hülya Şimşek)*

Amcası İsmail Kulaksız'la birlikte

Avukatı Remzi Kazmaz ve Babasıyla

Aile dostları ve yazar Burhan Öztürk' le

Zehra son günlerinde

Zehra son anlarını yaşarken babaannesi başucundaydı...

Zehra ve Bilgesu Erernus

Zehra ve Ferhat Tunç

Zehra ve Bahri Yusufoğlu

K. Armutluda Zehra için yapılan program

Son yolculuğunda okul arkadaşlarıyla....

*Cezmi Ersöz ve Arif Damar Zehra'nın anısına düzenlenen
imza gününde...*

Canan Kulaksız

Zehra Kulaksız

'Ölüm orucunda ölen yok

Adilist Bakanı Hikmet Sarı Tül, İmajine-kader ölüm orucu nedeniyle ölen tutuklu ve hükümlü olmadığını söyledi. F tipi cezaevlerine 1029 kişinin nakdedildiğini belirten Türk, işkenceyi yalanladı.

İSTANBUL - Adalet Bakanı Hikmet Sarı Tül, ölüm orucu nedeniyle ölen tutuklu ve hükümlü olmadığını söyledi. F tipi cezaevlerine 1029 kişinin nakdedildiğini belirten Türk, işkenceyi yalanladı.

Mevkileri ve görevi bilgilendirildi. Tutanaklar ile tutuklanarak getirilen tutukluların, Türk, İktisat, Enerji ve Kömür Bakanlığı'na teslim edildi. F tipi cezaevlerine 1029 kişinin nakdedildiğini belirten Türk, işkenceyi yalanladı.

İktisat ve Enerji Bakanlığı'na teslim edildi. F tipi cezaevlerine 1029 kişinin nakdedildiğini belirten Türk, işkenceyi yalanladı.

Türk, İHDP'ye sert

İktisat ve Enerji Bakanlığı'na teslim edildi. F tipi cezaevlerine 1029 kişinin nakdedildiğini belirten Türk, işkenceyi yalanladı.

İktisat ve Enerji Bakanlığı'na teslim edildi. F tipi cezaevlerine 1029 kişinin nakdedildiğini belirten Türk, işkenceyi yalanladı.

İktisat ve Enerji Bakanlığı'na teslim edildi. F tipi cezaevlerine 1029 kişinin nakdedildiğini belirten Türk, işkenceyi yalanladı.

İktisat ve Enerji Bakanlığı'na teslim edildi. F tipi cezaevlerine 1029 kişinin nakdedildiğini belirten Türk, işkenceyi yalanladı.

'KİMİ SAĞLIK'

İktisat ve Enerji Bakanlığı'na teslim edildi. F tipi cezaevlerine 1029 kişinin nakdedildiğini belirten Türk, işkenceyi yalanladı.

'Söz mü kaldı?'

F tipi cezaevlerinde haremce açılmaya çalıştıkları iddialarına karşılık, 'Söz mü kaldı?' diyerek, bazı konuları 'insanlık kurtarı' diyerek toplu olarak açıkladı.

İktisat ve Enerji Bakanlığı'na teslim edildi. F tipi cezaevlerine 1029 kişinin nakdedildiğini belirten Türk, işkenceyi yalanladı.

İktisat ve Enerji Bakanlığı'na teslim edildi. F tipi cezaevlerine 1029 kişinin nakdedildiğini belirten Türk, işkenceyi yalanladı.

Yakınlardan 'ölümüne' destek

İktisat ve Enerji Bakanlığı'na teslim edildi. F tipi cezaevlerine 1029 kişinin nakdedildiğini belirten Türk, işkenceyi yalanladı.

Abdülaziz'in durumu da kritik

Ölüm orucunda 12.ölüm

İktisat ve Enerji Bakanlığı'na teslim edildi. F tipi cezaevlerine 1029 kişinin nakdedildiğini belirten Türk, işkenceyi yalanladı.

Ölüm orucunda bir can daha

İktisat ve Enerji Bakanlığı'na teslim edildi. F tipi cezaevlerine 1029 kişinin nakdedildiğini belirten Türk, işkenceyi yalanladı.

EYLEMCİYE: Ölüm orucunu hemen bıraktın

HÜKÜMETE: 16'yı hemen değiştirin

Sezer devrede

SON BAKIŞ

Ölüm orucuna giren Sezer, 16'yı devre dışı bırakarak, 17'yi devreye soktu. Sezer, 16'yı devre dışı bırakarak, 17'yi devreye soktu. Sezer, 16'yı devre dışı bırakarak, 17'yi devreye soktu.

Fotoğraf: Mustafa ÖZDEMİR

Evvelâ
İsmi:

ÖZ: 16'yı devre dışı bırakarak, 17'yi devreye soktu. Sezer, 16'yı devre dışı bırakarak, 17'yi devreye soktu.

Sezer, 16'yı devre dışı bırakarak, 17'yi devreye soktu. Sezer, 16'yı devre dışı bırakarak, 17'yi devreye soktu.

Bütün Türkiye

Sezer, 16'yı devre dışı bırakarak, 17'yi devreye soktu. Sezer, 16'yı devre dışı bırakarak, 17'yi devreye soktu.

C

Sezer, 16'yı devre dışı bırakarak, 17'yi devreye soktu. Sezer, 16'yı devre dışı bırakarak, 17'yi devreye soktu.

SEZERİN 16'YI DEVRE DİŞI BIRAKARAK, 17'YI DEVREYE SOKTU.

SEZERİN 16'YI DEVRE DİŞI BIRAKARAK, 17'YI DEVREYE SOKTU.

“alışılır her şeye”
deme bana
“ölürüm” deyişlerine
“ölürüm” deme bana
dediğinizde alışılmaz ki
alışılır desende
deseler de
alışılmaz bir kere
yüreğe alışmaz ölümlere
alışanlar olsa da

en çok biz öldük
öldürüldük
kırdık
aydınlıktan kaçınılıp
vurulduk gecelerin kuytusunda
ölümün koynunda yaşadık da
alıştık mı sanırsın düşen yiğitlere?

alıştık mı?
yandı sevdana tutuşan bedenim
ölüme alıştın mı?
yüreğim çağlayandır acılara
hüzünümüz de güzeldir
kan kıvımda ağır
akar ha akar
akar durur da damarlarımda
alışılmaz ölümlere
düşenlerin yokluğu?

saflar daha bir sıklaıyor
boşluklar binlerle doluyor
düşenlerin yokluğu
deme bana
ölürüm deyişlerine
elimdeki kara demir
kızzılaşmadan
alışamam...
ÜMİT İLTER

Bütün herkes bilmeli ki hiçbir baba çocuklarının değil ölümü-
ne bir tırnağının kanamasına dayanamaz. Ama yaşamın acıma-
sızlığı bazen öyle korkunç olur ki iki kızınızdan ikisini de kaybet-
meye alışmak zorunda bırakır sizi. Bende isterdim ki çocuklarımdın
üniversite bitirip diploma ile boynuma sarılmasını. Mutlu bir hayat
kurup uzun süre yaşam sürmesini...

Ülkemizde devam eden hapishaneler sorunu bir insanlık so-
runu olarak görüldü kızlarım tarafından. İnsanlık sorununda taraf
olmamak bize yakışmaz dediler. Ve bedenlerini açlığa yatırarak
bunun bedelini de ödediler...

Onlar genç yaşlarında bedel ödemeyi göze almadan insanla-
rın özgürleşemeyeceğini savundular. Ya bizler neyi savunuyoruz?
Nasıl bir ahlakı ve erdemi egemen kılacağımızın hesabı içindeyiz

“Aileler çocuklarına mülk diye bakıyorlar, kızlarım benim mül-
küm değil, yoldaşım, dostum, arkadaşım, canım, ciğerimdi. Ben
kızlarımı mülk görmediğim için onları birey olarak kurtarmak yeri-
ne, tecridin kaldırılıp ölüm orucu direnişinin amacına ulaşması
adına mücadele verdim”

Ve hayatta kalacak olanlarla ölecek olanlar birbirlerine öyle
yoğun bir sevgiyle sarılıyorlar ki, işte o anda hayatla ölüm arasın-
daki o kesintisiz akışı görüyorum. Hayat ölümü alından öpüyor...

“Direnerek öldüğün bu yoksul semtteki o emekçi, o kaybede-
cek hiçbir şeyleri olmadığı için sonsuzluğa ve özgürlüğe herkes-
ten çok inanan bu insanlara inandığın gibi inan... İnan Zehra, sı-
zin çocuklar kazanacak...”